

Η απειλή της τρομοκρατίας και ο επιχειρησιακός σχεδιασμός ασφάλειας σε μεγάλες αθλητικές διοργανώσεις - Μελέτη περίπτωσης: Ολυμπιακοί Αγώνες “Αθήνα 2004”.

Του Μπόμπου Γεώργιου

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία που υποβάλλεται στο καθηγητικό σώμα για την μερική εκπλήρωση των υποχρεώσεων απόκτησης του μεταπτυχιακού τίτλου του Μεταπτυχιακού Προγράμματος «Οργάνωση και Διοίκηση Αθλητικών Οργανισμών και Επιχειρήσεων» του Τμήματος Οργάνωσης και Διαχείρισης Αθλητισμού του Παν/μίου Πελοποννήσου στην κατεύθυνση «Μάρκετινγκ Αθλητικών Οργανισμών και Επιχειρήσεων».

Σπάρτη 2015

Εγκεκριμένο από το καθηγητικό σώμα :

1ος Επιβλέπων: Βρόντου Ουρανία, Επίκουρος Καθηγήτρια

2ος Επιβλέπων: Κριεμάδης Αθανάσιος, Καθηγητής

3ος Επιβλέπων: Ιωάννης Δουβής, Καθηγητής

Copyright © Μπόμπος Γιώργος, 2015

Με επιφύλαξη κάθε δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα.

Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που περιέχονται σε αυτό το έγγραφο εκφράζουν τον συγγραφέα και δεν πρέπει να ερμηνευθεί ότι αντιπροσωπεύουν τις επίσημες θέσεις του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου του Τμήματος Οργάνωσης και Διαχείρισης Αθλητισμού.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Γιώργος Μπόμπος: Η απειλή της τρομοκρατίας και ο επιχειρησιακός σχεδιασμός ασφάλειας σε μεγάλες αθλητικές διοργανώσεις - Μελέτη περίπτωσης: Ολυμπιακοί Αγώνες ‘‘Αθήνα 2004’’.

(Υπό την επίβλεψη της κ. Ουρανίας Βρόντου, Επίκουρου Καθηγήτριας)

Ο σκοπός της παρούσας εργασίας, είναι να αποτυπώσει μέσω ποιοτικής ανάλυσης τον σχεδιασμό και την τεχνογνωσία που χρησιμοποιήθηκαν στους Ολυμπιακούς Αγώνες της Αθήνας 2004, προκειμένου να διασφαλιστεί η ακεραιότητα και η ομαλή διεξαγωγή των αγώνων. Σκιαγραφήθηκε η απειλή της τρομοκρατίας που ήταν έντονη την εποχή διεξαγωγής των αγώνων, αναλύθηκαν οι κοινωνικές και οργανωτικές συνιστώσες που ελήφθησαν σοβαρά υπόψη από τους διοργανωτές ασφάλειας των αγώνων, προκειμένου να πλαισιωθούν αποτελεσματικά οι αναγνωρισθείσες απειλές. Ο επιχειρησιακός σχεδιασμός περιγράφηκε από τους συνεντευξιζόμενους και αναλύθηκε στο σημείο που επέτρεπε η απορρητότητα των λαμβανουσών πληροφοριών. Οι δέκα (10) συμμετέχοντες καθόρισαν τις θεματικές ενότητες που αναδύθηκαν μέσω της ποιοτικής ανάλυσης ενώ ενσωματώθηκαν στα αποτελέσματα της μελέτης. Οι σχηματισθείσες θεματικές ενότητες αποτέλεσαν κομμάτι της κριτικής ανάλυσης που διενεργήθηκε και εξέτασε τις τάσεις που αναδύθηκαν μέσω των ηχογραφημένων συνεντεύξεων. Ως μεθοδολογικό εργαλείο η παρατήρηση και η κριτική σκοπιά του ερευνητή, συνετέλεσαν στο να αποδοθεί εννοιολογικά η ερμηνεία του επιχειρησιακού σχεδιασμού. Τα αποτελέσματα ανέδειξαν ότι στο σημείο που αναγνωρίζεται μία απειλή δύναται να αντιμετωπιστεί ο εκάστοτε κίνδυνος που απορρέει από αυτήν και με την κατάλληλη υποστήριξη από πληροφοριακό υλικό να προληφθεί πριν προλάβει να εκδηλωθεί. Κατά συνέπεια ο σχεδιαστής ασφάλειας μέτρων πρόληψης και αποτροπής, οφείλει να ενημερώνεται για το διεθνές άμεσο περιβάλλον που αφορά μεγάλες αθλητικές διοργανώσεις και να τροφοδοτεί το σύστημα διαχείρισης πληροφοριών με έγκυρα και επίκαιρα δεδομένα, που έχουν ρεαλιστικό αντίκρισμα.

Λέξεις κλειδιά: Τρομοκρατία, Ολυμπιακοί Αγώνες, Ασφάλεια, Διαχείριση κινδύνου, σύστημα πληροφοριών, ανάλυση τρομοκρατίας, μοντέλα κινδύνου.

ABSTRACT

George Bompos: The threat of terrorism and security of major sport events, a case study: Olympic games, Athens 2004

(Supervised by, Vrontou Ourania, Assistant Professor)

The terrorism acts of September 11th, 2001 exacerbated the amalgamation of a new era in security and strategic planning as well in the field of intelligence and security management. These facts were placed in context in this study, and by qualitative analysis, has been indicated the method and planning by which Security organizers implemented counter terrorism safety measures. In accordance with security and operation planning, major themes emerged from the interviewed data under examination. Therefore, ten (10) participants outlined the operation planning of Athens, 2004 Olympic Games and provided crucial elements to place in context the security management structure of the games. The emerged thematic codes outlined the scope of critical analysis conducted, and illustrated how the participants put forward operational planning of the Olympic Games. Further on, the methodology consisted of descriptive analysis and critical analysis of the relevant literature to discover trends and important elements regarding terrorism and major sport events. In this direction, results of the study indicated that a basic knowledge in threat identification could inform the process of risk evaluation with a highly positive outcome in managing terrorism. What is more, the intelligence analysis process was also of high importance in order to frame the evaluated risks and provide a realistic environment to control and limit terrorism threats. Consequently a security management plan has to be continuously updated and reinforced with crucial information as to remain in parallel with international events outlining major sport events.

Key Words: Terrorism, risk management, risk assessment, vulnerability study, risk society, Olympic Games, major sport events, intelligence analysis.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Τελειώνοντας την συγγραφή της παρούσας εργασίας αλλά όχι το συνεχές ταξίδι προς την έρευνα, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους παρακάτω που συνέβαλλαν τα μέγιστα στην επιτυχή ολοκλήρωση της:

Την κ. Βρόντου Ουρανία, επιβλέπουσα της Μ.Δ.Ε. που με καθοδήγησε στην επιστημονική εγκυρότητα της ερευνητικής διαδικασίας και με βοήθησε να την ολοκληρώσω.

Ευχαριστώ από καρδιάς τους συμμετέχοντες των συνεντεύξεων που χωρίς την παρουσία τους δεν θα ήταν δυνατό να ολοκληρωθεί η εργασία, καθώς και τον πατέρα μου Ιωάννη Γ. Μπόμπο - Υποστράτηγο ΕΛ.ΑΣ. ε.α. - για την καθοδήγηση του στην διάρκεια των συνεντεύξεων.

Τέλος θα ήθελα να αφιερώσω την προσπάθεια αυτή, στην μητέρα μου Δανάη που με υποστήριξε καθημερινά με κάθε μέσο ώστε να ολοκληρώσω τις σπουδές μου επιτυχώς.

Οι δε δίκαιοι ας ευφραίνονται, ας αγάλλονται ενώπιον του Θεού

Και ας τέρπονται εν ευφροσύνη. Ψαλμός ξη' του Δαβίδ. Παλαιά Διαθήκη.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κεφάλαιο

I. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΙΝΔΥΝΟΥ - RISK MANAGEMENT	1
Θεωρητικές προεκτάσεις και ορισμοί διαχείρισης κίνδυνου.....	1
Θεωρητικό υπόβαθρο του φαινομένου της τρομοκρατίας.....	4
Σκοπός ανάλυσης της παρούσας έρευνας.....	7
Σχεδιασμός ασφάλειας Ολυμπιακών Αγώνων Αθήνα 2004.....	8
Φάσεις σχεδιασμού της Ολυμπιακής ασφάλειας.....	9
II. ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ	14
Εισαγωγή.....	14
Τρομοκρατία.....	14
Τρομοκρατικές επιθέσεις σε Ολυμπιακούς Αγώνες - Πολιτική επιρροή Ολυμπιακών Αγώνων.....	17
Διαχείριση κινδύνου και σχεδιασμός ασφάλειας σε μεγάλες αθλητικές διοργανώσεις και Ολυμπιακούς Αγώνες.....	21
III. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	24
Case Study - Μελέτη περίπτωσης.....	24
Συνεντεύξεις.....	25
Ποιοτική ανάλυση.....	26
IV. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	29
Εισαγωγή.....	30
Καταγραφή δεδομένων και διαδικασία συνεντεύξεων.....	31
Περιορισμοί στην καταγραφή και ανάλυση των δεδομένων.....	32
Θεματικές ενότητες - Ερευνητικό πεδίο: Τρομοκρατία.....	32
Ερώτηση 1:.....	32

Ερώτηση 2:.....	35
Ερώτηση 3:.....	38
Επιχειρησιακός σχεδιασμός ασφάλειας.....	40
Ερώτηση 4:.....	46
V. ΣΥΖΗΤΗΣΗ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	51
Εισαγωγή.....	51
Διαχείριση κινδύνου σε αθλητικές διοργανώσεις και διαδικασίες ασφάλειας.....	52
Θεματική ανάλυση ποιοτικών δεδομένων και κριτική αξιολόγηση βιβλιογραφίας.....	57
Λειτουργία επιχειρησιακού σχεδιασμού Ολυμπιακών Αγώνων Αθήνα 2004.....	57
Διαδικασία διαχείρισης κινδύνου των Ολυμπιακών Αγώνων Αθήνα 2004.....	60
VI. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	65
VII. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	66
VIII. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ.....	72

I. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΙΝΔΥΝΟΥ -RISK MANAGEMENT-

Θεωρητικές προεκτάσεις και ορισμοί διαχείρισης κινδύνου.

Η διαδικασία της πρόληψης απειλών και παρεμπόδισης πάσης φύσεως κινδύνων αποτελεί την ουσία ενός πλάνου και σχεδίου διαχείρισης κινδύνου - risk management plan -. Αυτός ο σχεδιασμός εντάσσεται σε μία ολοκληρωτική προέκταση των πλάνων ασφάλειας των κρίσιμων υποδομών και των περιουσιακών στοιχείων - άψυχων και έμψυχων - που μπορούν να απειληθούν. Ασφάλεια σε απόλυτο βαθμό είναι δύσκολο έως αδύνατο να επιτευχθεί και υπό αυτή την έννοια ένα σχέδιο διαχείρισης κινδύνου προσαρμόζεται στη δομή ενός οργανισμού, εγκατάστασης, εταιρείας και οιασδήποτε συγκροτημένης οντότητας που χρήζει προστασίας άυλων και υλικών αγαθών.

Αναλύοντας τις συνιστώσες που μπορεί να αποτελέσουν φορείς απειλών και πηγών κινδύνου, προκύπτει ο θεωρητικός πυρήνας της διαχείρισης κινδύνου. Οι Gibb και Buchanan (2006) αναφέρουν το πλαίσιο όπου τυποποιούνται οι διαδικασίες εκείνες που καθιστούν βιώσιμη την συνέχιση λειτουργίας μίας επιχείρησης, ως Business Continuity Management (BCM). Εντός του πλαισίου αυτού τοποθετείται χάρτης λειτουργίας επιχείρησης και οργανισμού ως σχέδιο management που αφορά την ασφάλεια και διαχείριση κινδύνου, υπαγορεύοντας τον τρόπο εφαρμογής λειτουργικών και στρατηγικών διεργασιών (Gibb & Buchanan, 2006; Norrman & Jansson, 2004). Συγκεκριμένα, το τακτικό σχέδιο BCM που αποτελεί μία ενεργή διαδικασία οργάνωσης και διαχείρισης (management), επιχειρεί να αποτυπωθεί ως ένα ολιστικό πλάνο αντιμετώπισης απειλών και κινδύνων που εξασφαλίζει την απρόσκοπτη λειτουργία ενός μηχανισμού διεργασιών (Verouneau, Cimon & Roy, 2013). Ενώ, για να τεθεί σε εφαρμογή το σχέδιο BCM απαιτείται ένα ενοποιημένο πλαίσιο διοίκησης που εξασφαλίζει την συνεχή ροή επικοινωνίας και ελέγχου και αφορά τις διαδικασίες που ρυθμίζει το πλάνο αυτό (Gibb & Buchanan, 2006).

Όπως αποτυπώνεται από τα παραπάνω, η διαχείριση κινδύνου απαιτεί την πρόσθετη λειτουργία διαδικασιών οι οποίες θα ενσωματωθούν στο υπάρχον πλαίσιο διοίκησης (management) και λειτουργίας μίας επιχείρησης, οργανισμού, κυβερνητικού φορέα και άλλων συντεταγμένων σχηματισμών, προκειμένου να τοποθετήσουν το σχηματισμό αυτό σε ένα περιβάλλον ασφάλειας. Αυτή η αναθεώρηση και προσαρμογή των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνου ως τυποποιημένες διεργασίες (processes), είναι το

βασικό στάδιο όπου θα στηθεί ο μηχανισμός πρόληψης, αποτροπής και διαχείρισης των συνεπειών (consequence management) από τη στιγμή που φορέας κινδύνου (threat) εκδηλωθεί και πλέον δεν μπορεί να αποτραπεί από τον οργανισμό (Hopkin, 2010). Οι διαδικασίες της διαχείρισης κινδύνου, δύναται να ενσωματωθούν και μέσω θεσμικού πλαισίου που θα διατρέχει όλη τη λειτουργία του οργανισμού καθιστώντας αυτόν νομικώς κατοχυρωμένο σε περίπτωση εκδήλωσης κινδύνου (Comfort, 2005; Department of Criminology, 2013; Hopkin, 2010).

Στη φάση της οργανωτικής ενσωμάτωσης σχεδίων έκτακτης ανάγκης (emergency planning), διαχείρισης κρίσεων (crisis management), καταστροφών (disaster management) και διαχείρισης συνεπειών, είναι απαραίτητο να υπάρχουν στρατηγικές κατευθυντήριες που ρυθμίζουν την λειτουργία και συνέχιση ενός οργανισμού σε περίπτωση που εκδηλωθεί κάποιος κίνδυνος ή καταστροφή (Verounau, Cimon & Roy, 2013; Department of Criminology, 2013; Hopkin, 2010). Οι Bojanc & Blazic (2013) αναφέρουν την ανάθεση διαδικασιών για την διαχείριση κινδύνων εντός οργανισμών και επισημαίνουν ότι αυτοί οι κίνδυνοι πρέπει πρώτα να αναγνωριστούν και μεταγενέστερα να αναλυθούν. Ο Hopkin (2012) περιγράφει την ακολουθία των βημάτων της διαχείρισης κινδύνου ως ‘αναγνωρίζοντας, αναλύοντας, εκτιμώντας, θεραπεύοντας, παρακολουθώντας και επαναπροσδιορίζοντας τον κίνδυνο’ (Hopkin, 2012: 52).

Διακρίνεται ακόμα, πως οι κίνδυνοι μπορεί να ενέχουν στην δομή τους ‘ευκαιρία’ αλλά και ‘απειλή’ (Department of Criminology, 2013: 20). Έτσι, το πλαίσιο οργάνωσης της διαχείρισης κινδύνου στήνεται, προκειμένου να ανιχνεύει την ανωτέρω παραμετροποίηση και να διακρίνει το μέγεθος της απειλής αλλά και της ανάληψης ρίσκου για επιτυχές αποτέλεσμα (Bojanc & Blazic, 2013; Hopkin, 2010; Department of Criminology, 2013). Είναι σημαντικό το γεγονός ότι η διαδικασία λήψης αποφάσεων σχετικά με την ανάληψη ή όχι ενός ρίσκου (opportunity) και η αποτροπή ή ελαχιστοποίηση ενός ανεγνωρισμένου κινδύνου (pure risk) προϋποθέτει την πλήρη γνώση του περιβάλλοντος ασφάλειας που εισέρχεται ο κίνδυνος και το περιβάλλον κινδύνου που προέρχονται οι απειλές (Gibb & Buchanan, 2006). Η αξιολόγηση αυτή είναι μείζονος σημασίας καθώς επιβάλλει την στρατηγική που πρέπει να ακολουθηθεί ώστε να γίνεται αξιολόγηση και εκτίμηση αλλά και εκπόνηση σχεδίων για σενάρια απειλών και κινδύνων. Υπό το πρίσμα της αξιολόγησης ενός άμεσου ευμετάβλητου περιβάλλοντος σε διεθνές και εγχώριο επίπεδο, είναι πιθανότερο να επιλύονται

απρόβλεπτες καταστάσεις και να υπάρχουν προμελετημένα σχέδια αντίδρασης (Comfort, 2005).

Η οργανωτική δομή της διαχείρισης κινδύνου, υπαγορεύει την διάκριση επί μέρους διαδικασιών σε στάδια προκειμένου να επιτευχθεί το μέγιστο επιθυμητό αποτέλεσμα. Συγκεκριμένα οι Norman και Jansson (2004) επισημαίνουν πως η διαχείριση κινδύνου αφορά το στάδιο λήψης αποφάσεων σχετικά με τον κίνδυνο που έχει εντοπιστεί, εκτιμηθεί και αξιολογηθεί (The Royal Society, 1992: p.3 as cited in Norman & Jansson, 2004). Οι διαδικασίες που αναφέρονται στην διαχείριση κινδύνου εκμεταλλεύονται σε σημαντικό βαθμό τους φυσικούς και υλικούς πόρους του οργανισμού που ενδέχεται να απειληθεί. Σε συστήματα επιχειρήσεων και επίσημων φορέων υπάρχει αλληλεξάρτηση των διοικητικών επιπέδων και οφείλεται να ακολουθείται μοντέλο κατανομής των πόρων - χρηματικών και υπηρεσιακών - ώστε κάποιο σφάλμα να μπορεί να αντιμετωπιστεί και να μην συμπαρασύρει σε πιθανή κατάρρευση όλο τον οργανισμό (Department of Criminology, 2013).

Υπό αυτή την αίρεση θα ήταν δόκιμο να υιοθετηθεί η ερμηνεία της διαχείρισης κινδύνου που διατυπώθηκε από τους Fisher και Green (1998). Σε αυτό το επίπεδο περιλαμβάνεται και η μέριμνα για συνέχιση της λειτουργίας ενός οργανισμού ή επιχείρησης σε περίπτωση που πληγεί από κάποιον κίνδυνο (Fisher & Green, 1998 as cited in Garcia, 2005). Έτσι περιγράφεται η ερμηνεία της διαδικασίας σε τέσσερα στάδια όπου:

- i. Αναγνωρίζονται οι κίνδυνοι και οι σχετικές τρωτότητες από αυτούς.
- ii. Ανάλυση και μελέτη κινδύνων συμπεριλαμβανομένης της πιθανότητας και βαθμού κινδύνου ενός γεγονότος.
- iii. Βελτιστοποίηση εναλλακτικών επιλογών διαχείρισης κινδύνου (αποφυγή, ελαχιστοποίηση, διάχυση, μεταφορά, αποδοχή ή συνδυασμός όλων)
- iv. Συνεχή μελέτη προγραμμάτων ασφάλειας (Fisher & Green, 1998 as cited in Garcia, 2005: 511).

Από την ανωτέρω ανάλυση, καταγράφεται, η σημαντικότητα της αξιολόγησης των αναγνωρισθέντων μορφών κινδύνου καθώς και η επιτυχής αναφορά των αδυναμιών και τρωτοτήτων σημαντικών υποδομών, περιουσιακών στοιχείων, έμψυχου δυναμικού και λειτουργικών συστημάτων. Η τήρηση των εσωτερικών διαδικασιών και η ομοιογένεια ενός συστήματος λειτουργίας και risk management εξασφαλίζει την ελαχιστοποίηση και αποτροπή των αναγνωρισθέντων απειλών (Hessami, 1999).

Ο ορισμός που επικαλείται η κοινότητα των επιχειρήσεων για τον κίνδυνο αναφέρεται ως 'έκθεση σε αρνητικές συνέπειες, χρηματικές ή φυσικές, ως αποτέλεσμα είτε των αποφάσεων που παίρνονται και ακολουθούνται προς την κατεύθυνση μίας επιχείρησης ή του περιβάλλοντος μέσα στο οποίο υπάρχει η επιχείρηση' (Hessami, 1999: 9 as cited in Webb, 1994). Η επιστημονική άποψη του σύγχρονου δυτικού κόσμου, υπαγορεύει πως οι κίνδυνοι που προκύπτουν και ενδέχεται να απειλήσουν την εύρυθμη λειτουργία ενός οργανισμού, σε μεγάλο βαθμό προέρχονται από την μετάβαση της βιομηχανικής εποχής σε αυτήν της κοινωνίας κινδύνου (risk society thesis) και της μετά μοντέρνας εποχής (Beck 1992; Borodzicz, 2005; Giddens, 1994). Έτσι η αβεβαιότητα υπεισέρχεται ως αστάθμητος παράγοντας σε σχέδια management τα οποία θα πρέπει να παρέχουν ποσοτική ανάλυση των συνεπειών από ενδεχόμενες απειλές (Borodzicz, 2005).

Θεωρητικό υπόβαθρο του φαινομένου της τρομοκρατίας

Ως εκ του ορισμού της, η τρομοκρατία δεν παρουσιάζει ένα ομοιογενές επίπεδο στην ερμηνεία που της αποδίδεται από τους ειδικούς. Όπως τονίζεται από τον Sloan (2006) οι 'αναγνωρισμένοι' ορισμοί της τρομοκρατίας είναι περισσότεροι από 200 (Sloan, 2006: 19). Λόγω της πολύπλευρης ανάλυσης που επιδέχεται ένα τρομοκρατικό γεγονός, η απόδοση του ορισμού μπορεί να διαφέρει αισθητά. Ακολούθως, παρατηρείται ότι δεν υπάρχει κοινά αποδεκτός ορισμός σε παγκόσμιο επίπεδο, με δεδομένο ότι ένας μεγάλος αριθμός κρατών κυρίως δυτικής προελεύσεως και κουλτούρας, θεωρούν αυτές τις ομάδες και κινήματα ως τρομοκρατικά, επομένως και τις δράσεις τους. Αντίθετα, υπάρχει και η άλλη άποψη, που υπαγορεύει ότι άλλα κράτη από το μουσουλμανικό, αραβικό και ασιατικό πληθυσμό κυρίως, θεωρούν αυτές τις ομάδες ως κινήματα ανεξαρτησίας, εθνικοαπελευθερωτικής δράσης και σε καμία περίπτωση δεν κατατάσσουν τις ενέργειες τους ως τρομοκρατικές.

Οι ανωτέρω ορισμοί ελλοχεύει σε κάθε περίπτωση ο κίνδυνος να αντιστρέφονται, όταν η ερμηνεία της τρομοκρατίας αποδίδεται από ομάδες ατόμων ή μειονότητες που ενδέχεται να έχουν υποστεί επιθέσεις και εισβολές από οργανωμένα κράτη του δυτικού κόσμου (Ganor, 2010). Όπως για παράδειγμα η κατά καιρούς επεκτατική πολιτική των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής που ενδύεται τον μανδύα της προστασίας και της διατήρησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αλλά η πολιτική της επιφέρει τα αντίθετα αποτελέσματα. Παρουσιάζει ενδιαφέρον το στοιχείο ότι από την ερμηνεία του διεθνώς

αποδεκτού ορισμού της τρομοκρατίας απουσιάζει η αναφορά σε κράτη ή έθνη του δυτικού κόσμου που επιχειρούν εναντίον μικρότερων αδύναμων κρατών διαπράττοντας κατά κάποιον τρόπο ένα είδος τρομοκρατίας (state terrorism). Αυτή η μορφή της τρομοκρατίας δεν θα απασχολήσει τη συγκεκριμένη ανάλυση καθώς δεν επιχειρείται ποτέ κάτι ανάλογο σε μεγάλες αθλητικές διοργανώσεις.

Προκειμένου να αναλυθεί σε επιχειρησιακό επίπεδο ο ρόλος της τρομοκρατίας και των σύγχρονων τρομοκρατικών ομάδων πλέον, που απειλούν τις μεγάλες αθλητικές διοργανώσεις και τους Ολυμπιακούς αγώνες, η θεωρητική ανάλυση των ορισμών της τρομοκρατίας θα περιοριστεί σε τμήματα της τρομοκρατίας που σκόπιμα στρέφονται προς τις εν λόγω διοργανώσεις.

Μία σύγκλιση μπορεί να βρεθεί στο σημείο όπου είναι ευρέως αποδεκτό ότι η τρομοκρατία και οι πρακτικές των τρομοκρατών, προσιδιάζουν σε πεδίο μάχης και με τεχνικά ή άλλα μέσα που χρησιμοποιούνται σε πολεμικές επιχειρήσεις, στοχεύουν σε στόχους με συμβολικό και πολιτικό αντίκρισμα, όπου παράλληλα δύναται να προκληθούν, απώλειες αμάχων και πολιτών. Κυρίαρχο στοιχείο όπου ανιχνεύεται στις προθέσεις των τρομοκρατών, είναι η ιδεολογικά υποκινούμενη πολιτική βία σε άμαχο πληθυσμό ή στρατιωτικούς στόχους, με στόχο τον προσηλυτισμό και ψυχολογικό εξαναγκασμό αυτών που είναι αντίθετοι στις πολιτικές και θρησκευτικές τους αντιλήψεις, επιδιώκοντας διεθνή προβολή (Cooper, 2001; Ganor, 2010; Haberfeld, 2009; Ruby, 2003; Symeonidou, 2004; Vanaik, 2002).

Ακόμα, ανιχνεύεται διεθνώς στη βιβλιογραφία από ειδικούς επί της τρομοκρατίας, ότι κίνητρα των τρομοκρατών περιέχουν κυρίως ιδεολογικό υπόβαθρο και ενδέχεται να στοχεύουν μέσω των επιθέσεων τους να δημιουργήσουν εντυπώσεις, πως πυρήνες των οργανώσεων τους υπάρχουν σε παγκόσμιο επίπεδο και μπορούν να βλάψουν όποιον αντιτίθεται στα σχέδια τους, αναπαράγοντας ένα παγκόσμιο θέατρο πολέμου (Cooper, 2001; Gunaratna, 2011; Hoffman, 1998; Ruby, 2003). Υπό αυτό το πρίσμα χαρακτηριστικά τονίζεται η διασπορά του φόβου ως σκοπός της τρομοκρατίας, καθώς και η δικαιολογημένη σύμφωνα με τους τρομοκράτες επιχειρησιακή τους δράση, που όμως δεν νομιμοποιεί τις πράξεις τους.

Κατά τους ίδιους - τρομοκράτες - ο σκοπός τους που είναι η πολιτική τροποποίηση και παρέμβαση στους χειρισμούς ενός κράτους ή κρατών, τους επιτρέπει να χρησιμοποιήσουν οποιοδήποτε μέσο για την επίτευξη του σκοπού τους. Συγκεκριμένα, ο αρχηγός της τρομοκρατικής παλαιστινιακής οργάνωσης Fatah και της οργάνωσης

Black September Salah Khalef υπεύθυνος για φόνους και εν ψυχρώ εκτελέσεις αθλητών στην Ολυμπιάδα του 1972 δηλώνει πως:

“Έκ φύσεως και ακόμα αν αφορά για ιδεολογικούς λόγους, είμαι αυστηρά αντίθετος σε πολιτικούς φόνους και γενικότερα στην τρομοκρατία. Ως εκ τούτου σε αντίθεση με πολλούς, δεν συγγέω την επαναστατική βία με την τρομοκρατία, ή επιχειρήσεις που συνιστούν πολιτικές δράσεις με άλλες που δεν συνιστούν” (Iyad, 1983: 146 όπως αναφέρεται από Ganor, 2010: 7). Η τρομοκρατική δράση τέτοιων οργανώσεων όπως επισημάνθηκε προηγουμένως, μπορεί να σκιαγραφηθεί εύστοχα από τον ορισμό που χρησιμοποιείται από το θεσμικό πλαίσιο του αντιτρομοκρατικού νόμου των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής. Η επεξήγηση του συγκεκριμένου ορισμού αντικρούει τους ισχυρισμούς που αναφέρθηκαν παραπάνω, από τους τρομοκράτες. Αυτό μπορεί να συμβεί καθώς ο εν λόγω ορισμός πληροί τα κριτήρια της πολιτικής δράσης από πλευράς των τρομοκρατών, της τρομοκρατικής βίας, που εν δυνάμει προκαλεί απώλειες αμάχων και το χαρακτηρισμό των τρομοκρατών ως ‘υπό εθνικές’ ομάδες που προκαλούν τέτοια χτυπήματα (Ruby, 2003: 3).

Ο συνοπτικός και περιεκτικός ορισμός που χρησιμοποιείται από τις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, παρατίθεται από τον Ruby (2003) ως εξής: ‘Η τρομοκρατία καθορίζεται από το άρθρο 22 του Αμερικανικού ποινικού κώδικα, ως πολιτικά υποκινούμενη βία που διαπράττεται με συγκεκριμένο τρόπο εναντίον αμάχων’ (Ruby, 2003: 1). Η εξέταση ορισμών της τρομοκρατίας υπό αυτό το πρίσμα, όπου τονίζεται η χρησιμοποίηση της βίας αδιακρίτως, για επίτευξη πολιτικών στόχων, αποτελεί το νόημα των περισσότερων ερμηνειών της διεθνούς βιβλιογραφίας. Χαρακτηριστικά, αναγνωρίζεται το χαρακτηριστικό της βίας ως απαραίτητο κομμάτι της τρομοκρατίας που χρησιμοποιείται μεθοδευμένα και προ σχεδιασμένα (Hoffman, 1998; Sandler, 2005; Vanaik, 2002). Οι συγκεκριμένες αναφορές ανταποκρίνονται σε αναλυτικές συγκρίσεις ορισμών που πραγματοποιήθηκαν σε περισσότερα από 109 ακαδημαϊκά άρθρα και παρατηρήθηκε ότι:

Η πλειονότητα των άρθρων ανέδειξε τη βία σε ποσοστό 83.5% των ορισμών ως συστατικό στοιχείο της τρομοκρατίας, την πολιτική επιδίωξη ως ποσοστό 65% από τους χρησιμοποιηθέντες ορισμούς, ενώ ο φόβος και το στοιχείο του τρόμου εμφανίστηκαν στο 51% των ορισμών για την τρομοκρατία και οι απειλές στο 47% (Schmidt και Jongman, 1988 όπως αναφέρεται από Ganor, 2010: 5).

Όπως γίνεται φανερό τα στοιχεία που μπορούν να υιοθετηθούν για την οριοθέτηση του ορισμού της τρομοκρατίας προκειμένου να χρησιμοποιηθούν μετέπειτα στην

παρούσα ερευνητική ανάλυση, είναι η σκοπούμενη χρήση της βίας, τα πολιτικά κίνητρα, ο εκφοβισμός και η διασπορά του τρόμου στο ευρύ κοινό σε συνδυασμό με τις εκάστοτε απειλές που παρουσιάζουν οι τρομοκράτες.

Σκοπός ανάλυσης παρούσας έρευνας

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να αναλύσει τις ιδιαιτερότητες στην ασφάλεια των μεγάλων αθλητικών διοργανώσεων και ειδικότερα να εμβαθύνει μέσω μελέτης περίπτωσης των Ολυμπιακών Αγώνων Αθήνα 2004 στον επιχειρησιακό και στρατηγικό σχεδιασμό της συγκεκριμένης διοργάνωσης. Έτσι ώστε, να αποτυπωθεί ο τρόπος που καθίσταται δυνατό να προληφθούν και να αποτραπούν τρομοκρατικές ενέργειες σε μεγάλες αθλητικές διοργανώσεις αλλά και να καταγραφούν οι αποτελεσματικότερες διεργασίες που καθιστούν αναποτελεσματική την τρομοκρατία.

Ακόμα, ειδικευμένα να αναδείξει μέσω της περιγραφής και καταγραφής στοιχείων από προσωπικές συνεντεύξεις την λειτουργία του στρατηγικού σχεδιασμού, τον επιχειρησιακό σχεδιασμό και επιχειρησιακά πλάνα ασφάλειας, την ασφάλεια των εγκαταστάσεων και την διαχείριση απειλών και κινδύνων για την πρόληψη σε γενικό και ειδικό επίπεδο - τρομοκρατία -. Λαμβάνοντας υπόψη το ιστορικό γεγονός της επιτυχούς διεξαγωγής των Ολυμπιακών αγώνων της Αθήνας 2004, παρουσιάζει αυξημένο ενδιαφέρον η ανάλυση και περιγραφή του λειτουργικού σκέλους της διοργάνωσης που ήταν επιφορτισμένο με την καταγραφή πληροφοριών από διεθνείς πηγές και η εφαρμογή των εισροών αυτών σε ένα επιχειρησιακό σχέδιο. Σύμφωνα με τις διαδικασίες που προκύπτουν κατά την αποστείρωση ενός ολυμπιακού περιβάλλοντος, το προϊόν που παράγεται ως αποτέλεσμα μπορεί να αποτελέσει το έναυσμα για την απαρχή και εξέλιξη τακτικών και επιχειρησιακών σχεδίων εναντίον της τρομοκρατίας.

Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των αθλητικών γεγονότων και διοργανώσεων, τις κατατάσσουν ως γεγονότα υψηλής επικινδυνότητας. Συνυπολογίζοντας το πλήθος κόσμου που συρρέει σε αυτές, την ψυχολογία της μάζας, των οπαδών, καθώς και του μεγέθους των αθλητικών εγκαταστάσεων αποτελούν πρόκληση για την ασφάλεια. Τα ανωτέρω συνηγορούν ως προς την ελκυστικότητα τους ως πιθανών τρομοκρατικών στόχων. Από την 11η Σεπτεμβρίου 2001 και έπειτα, η αυξανόμενη απειλή της τρομοκρατίας, έφερε στο προσκήνιο τη διαχείριση κινδύνου στις αθλητικές διοργανώσεις που σχετίζεται με γεγονότα επιθέσεων λαμβάνοντας υπόψη ακραία

σενάρια. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την εισαγωγή νέων μέτρων ασφάλειας για τους θεατές των αγώνων και αυστηρότερες προδιαγραφές ασφάλειας για τους διοργανωτές.

Σύμφωνα με τους Toohey και Taylor (2008) αναφέρονται μία σειρά από λόγους για τους οποίους οι αθλητικές διοργανώσεις παρουσιάζονται ως ελκυστικοί στόχοι για τρομοκρατικές επιθέσεις:

α) Οι αριθμοί των θεατών και οι συνεχείς ροές αυτών καθιστούν δύσκολη τη φυσική αναγνώριση των τρομοκρατών.

β) Η προσβασιμότητα των αθλητικών εγκαταστάσεων σε κόμβους μεταφορικών μέσων, επιτρέπει γρήγορες οδούς διαφυγής.

γ) Οι τομείς φιλοξενίας σχετιζόμενοι με τη διοργάνωση (όπως εστιατόρια, ξενοδοχεία, χώροι υποδοχής) παρουσιάζουν επίπεδα υψηλής τρωτότητας που καθιστούν αυτούς τους χώρους πηγές εξάπλωσης πανικού και διασποράς τρομοκρατικού χτυπήματος.

Όπως γίνεται αντιληπτό οι μεγάλες αθλητικές διοργανώσεις, βεληνεκούς Ολυμπιακών αγώνων ή παγκοσμίου κυπέλλου ποδοσφαίρου, ενδέχεται να παρουσιάζουν μεγάλο αριθμό τρωτών σημείων.

Σχεδιασμός ασφάλειας Ολυμπιακών Αγώνων Αθήνα 2004

Η σχεδιαστική παρουσίαση αποτυπώνει το λειτουργικό σχεδιασμό, το πώς λειτούργησαν οι επί μέρους δράσεις καθώς επίσης και τον επιχειρησιακό σχεδιασμό της Ολυμπιακής ασφάλειας, αυτόν ο οποίος παρακολούθησε, ο οποίος ανέδειξε και με πόρους - εξοπλισμός, μέσα, διαδικασίες, ανθρώπινο δυναμικό - κάλυψε τα διαφαινόμενα προβλήματα. Από το αρχείο - after action report - της Δ.Α.Ο.Α, που ήταν η τελική αποτίμηση και έκθεση προγραμματισμού των αγώνων, αντλήθηκαν τα ακόλουθα στοιχεία που παρουσιάζονται παρακάτω. Τόσο ο λειτουργικός σχεδιασμός όσο και ο επιχειρησιακός είχαν μία δυναμική η οποία ολοκληρώνεται το καλοκαίρι του 2004 και καλύπτει τελικά ένα από τα μεγαλύτερα αθλητικά γεγονότα του κόσμου.

Χρονικά το σημείο είναι σημαντικό διότι ο σχεδιασμός της Ολυμπιακής ασφάλειας θα είναι πλέον έτοιμος να εφαρμοστεί γενικά και ειδικά, στο σύνολο του με σκοπό να επιτευχθεί ο στόχος για ειρηνικό και ασφαλές περιβάλλον, κατά την χρονική διάρκεια των Ολυμπιακών και Παραολυμπιακών αγώνων του 2004 στην Αθήνα.

Κατά την περίοδο των Ολυμπιακών αγώνων του 2004 σε λειτουργικό και επιχειρησιακό επίπεδο δημιουργείται περιβάλλον ασφάλειας σε: 1.202 αποστολές από τις χώρες που συμμετέχουν στους αγώνες

2. 10.500 αθλητές για όλα τα αγωνίσματα
3. 6.700 συνοδούς αθλητικών αποστολών και κριτές όλων των αγωνισμάτων
4. 21.600 εκπροσώπους ΜΜΕ από όλες τις χώρες, διεθνή πρακτορεία και μέσα ενημέρωσης
5. 5.800 μέλη της Δ.Ο.Ε., Ε.Ο.Ε. και VIP. Επίσης 35.000 χορηγούς, αξίζει να προσθέσουμε ότι η δράση του πεδίου της Ολυμπιακής ασφάλειας δεν καλύπτει μόνο τα ανωτέρω πρόσωπα αλλά και όλους τους θεατές επισκέπτες που ευρίσκονται και κινούνται στους χώρους των Ολυμπιακών εγκαταστάσεων αθλητικών και μη (Δ.Α.Ο.Α., 2003). Το θέατρο των επιχειρήσεων με την πρόοδο λειτουργικού και επιχειρησιακού σχεδιασμού εκτείνεται τελικά σε όλη την Ελλάδα. Ειδικότερα καλύπτονται 126 Ολυμπιακές εγκαταστάσεις για 28 αθλήματα και πάρα πολλές πολιτιστικές εκδηλώσεις (τελετές έναρξης, απονομής τιμητικών διακρίσεων και λήξης εκδηλώσεων με επίκεντρο την Αθήνα αλλά και τις 4 μεγάλες περιφερειακές Ολυμπιακές πόλεις, την Θεσσαλονίκη, Πάτρα, Ηράκλειο, Βόλο, καθώς και στο σύνολο των νομών της χώρας όπου πραγματοποιήθηκε η διαδρομή της Ολυμπιακής φλόγας (Τεύχος Κινδύνου, 2004).

Φάσεις σχεδιασμού της Ολυμπιακής ασφάλειας

Τα δεδομένα και χρονοδιαγράμματα που παρουσιάζονται στην παρούσα ενότητα περιλαμβάνονται στην παρουσίαση του σχεδιασμού Ολυμπιακής ασφάλειας που συγγράφηκε από τους ιθύνοντες της υπηρεσίας της Δ.Α.Ο.Α. Η παρουσίαση αυτή πραγματοποιήθηκε στις 16 Οκτωβρίου 2003, στο ξενοδοχείο Μεγάλη Βρετανία από τον Υποστράτηγο - τότε υπεύθυνο για τον επιχειρησιακό σχεδιασμό - Βασίλειο Κωνσταντινίδη (Αντιστράτηγος ε.α. πλέον). Τα σημαντικότερα τμήματα που αφορούν στα επιχειρησιακά πλάνα ασφάλειας αναλύονται ακολούθως και έχουν εξαχθεί από το εγχειρίδιο που αναφέρθηκε παραπάνω.

Το σχέδιο της ασφάλειας των Ολυμπιακών Αγώνων ακολούθησε απόλυτα προδιαγεγραμμένα χρονοδιαγράμματα και βασίστηκε σε συγκεκριμένο πλαίσιο αρχών. Με βάση τις εμπειρίες και τις πρακτικές των τελευταίων Ολυμπιακών Αγώνων της Βαρκελώνης, της Ατλάντα, του Σύννεϋ, καθώς και της χειμερινής Ολυμπιάδας του Salt Lake city, του πρώτου μεγάλου event επιπέδου Ολυμπιάδας που πραγματοποιείται στις Ηνωμένες Πολιτείες μετά την 11^η Σεπτεμβρίου (την τρομοκρατική επίθεση στους δίδυμους πύργους) και ενσωματώνοντας τα δεδομένα της Ελληνικής και Ευρωπαϊκής πραγματικότητας ο σχεδιασμός εκπονείται ως κάτωθι:

- 1) Σχεδιασμός σε στρατηγικό επίπεδο, 15/11/2000
- 2) Κατευθυντήριο σχέδιο, 31/05/2001
- 3) Τακτικός σχεδιασμός, 31/12/2001
- 4) Του επιχειρησιακού σχεδιασμού ασφάλειας ο οποίος ολοκληρώνεται κατά την έναρξη των Ολυμπιακών Αγώνων, εξελίσσεται όμως κατά τη διάρκεια των Ολυμπιακών και Παραολυμπιακών αγώνων (Κωνσταντινίδης, 2003).

Ο επιχειρησιακός σχεδιασμός ασφάλειας, παρακολουθώντας τα χρονοδιαγράμματα φέρεται να ολοκληρώνεται με την έναρξη της πρώτης επιχειρησιακής φάσης των μέτρων ασφαλείας την 01/07/2004. Από το Νοέμβριο του 2001 που ουσιαστικά ξεκινά ο επιχειρησιακός σχεδιασμός ασφάλειας έχουμε έναρξη και των πρώτων ασκήσεων ετοιμότητας όπου γίνεται αξιολόγηση, δοκιμή και έναρξη προσαρμογής του επιχειρησιακού σχεδιασμού ασφαλείας με τον λειτουργικό σχεδιασμό (Δ.Α.Ο.Α., 2003). Με την ολοκλήρωση των επιχειρησιακών σχεδίων ασφαλείας, την δοκιμή, την προσαρμογή ξεκινάει πλέον την 1^η Ιουλίου του 2004 έως 4 Οκτωβρίου του 2004 η Ολυμπιακή επιχειρησιακή περίοδος με τις πιο κάτω ειδικότερες χρονικές περιοχές:

- A. 1^η Ιουλίου έως 10 Οκτωβρίου του 2004 - αμέσως πριν την έναρξη των Ολυμπιακών Αγώνων.
- B. 11/8 – 29/8 2004 περίοδος διεξαγωγής των ολυμπιακών αγώνων.
- Γ. 30/08-16/09 2004 χρονικό διάστημα μεταξύ Ολυμπιακών και Παραολυμπιακών αγώνων.
- Δ. 17/09- 28/09 2004 χρονική περίοδος διεξαγωγής των παρά Ολυμπιακών αγώνων.
- E. 29/09- 04/10 2004 χρονική περίοδος απενεργοποίησης (Δ.Α.Ο.Α., 2002).

Τελικώς, φάση αποτίμησης και συνολικής αξιολόγησης. Όλα τα προγράμματα σε λειτουργικό και επιχειρησιακό επίπεδο, ολοκληρώνονται με τη φάση της αποτίμησης και συνολικής αξιολόγησης των αποτελεσμάτων. Από τις 05/10 του 2004 – 31/01 του 2005. Ο σχεδιασμός της Ολυμπιακής ασφάλειας έχει σαν άξονα τη συνεχή αναγνώριση,

ανάλυση, αξιολόγηση-εκτίμηση των απειλών και την πιθανότητα εκδήλωσης κινδύνων, σε συγκεκριμένο χώρο - χρόνο με αντίστοιχη κλιμάκωση σε επίπεδο πρόληψης και καταστολής καθώς και προσδιορισμό ανάλογου επιπέδου ασφαλείας (Δ.Α.Ο.Α, 2004).

Το επιχειρησιακό σχέδιο ασφαλείας, κινείται πάντα μέσα σε χρονοδιάγραμμα. Γίνεται δυναμικά εξελισσόμενη διαδικασία που παρακολουθεί όλες τις φάσεις στο λειτουργικό Ολυμπιακό επίπεδο έως και του χρόνου έναρξης των μέτρων ασφαλείας, - δηλαδή της κάλυψης όλων των αδυναμιών που δημιουργούν κινδύνους για την ομαλή εξέλιξη των Ολυμπιακών φάσεων -. Μέχρι και την τελευταία στιγμή, τα σχέδια και εφόσον απαιτηθεί, αναπροσαρμόζονται δοκιμάζονται και βελτιώνονται από τα αποτελέσματα των δοκιμών, αλλά και από τη συνεχή εκτίμηση των ανεγνωρισμένων απειλών και φορέων κινδύνων. Οι αναπροσαρμογές των σχεδίων κινούνται βάσει των ανωτέρω σε τακτικό επίπεδο αλλά και έκτακτο όταν παγκόσμια ή τοπικά συμβάντα δίδουν νέα δεδομένα και στοιχεία για τον τρόπο εκδήλωσης των απειλών και των κινδύνων (11^η Σεπτεμβρίου 2001 Η.Π.Α., 11^η Μαρτίου 2003 βομβιστικές επιθέσεις Ισπανία.) Σε τοπικό και σε διεθνές επίπεδο, αναγνωρίζονται 5 μεγάλοι φορείς απειλών:

1. Τρομοκρατία. Με τον όρο τρομοκρατία, περιλαμβάνονται όλες οι εκφράσεις αυτής της απειλής. Αυτές είναι, η εσωτερική τρομοκρατία, η διεθνή τρομοκρατία, η θρησκευτική τρομοκρατία - Ισλαμ -, την κυβερνο - τρομοκρατία και την χειρότερη από όλες τις μορφές τρομοκρατίας, αυτή που εκφράζεται μέσα από τη διακυβέρνηση ολοκληρωτικών, απολυταρχικών, δικτατορικών καθεστώτων.

2. Κοινό-οργανωμένο έγκλημα. Ως κοινό έγκλημα ορίζεται αυτό που κατά περίπτωση ή με σχετική μονιμότητα παρουσιάζεται και αναπτύσσεται μέσα στον αστικό ιστό, χωρίς ιδιαίτερη δομή, εκπαίδευση και σχετική ιεραρχία και το οργανωμένο έγκλημα το οποίο παρουσιάζεται με εξαιρετική δόμηση, ιεραρχία, σύγχρονη και υψηλού επιπέδου εκπαίδευση με άρτιο εξοπλισμό, επικοινωνιακά μέσα τελευταίας γενιάς, σοβαρότατη οικονομική υποστήριξη και με δομημένη ομάδα ιεραρχίας και διοίκησης. Εμφανίζεται ακόμη και στα υψηλότερα κοινωνικά - οικονομικά στρώματα και πάρα πολλές φορές τα όρια μεταξύ του υψηλά οργανωμένου εγκλήματος και της τρομοκρατίας είναι δυσδιάκριτα. Άλλοτε εμφανίζεται η τρομοκρατία να εξυπηρετεί το οργανωμένο έγκλημα και άλλοτε το αντίθετο, δηλαδή το οργανωμένο έγκλημα να εξυπηρετεί την τρομοκρατία.

3. Τεχνολογικά ατυχήματα-φωτιά

4. Ακραία φυσικά φαινόμενα καταστάσεις κοινού κινδύνου

5. Ασύμμετρες απειλές (Ράδιο Βιοχημικός πόλεμος).

Η Τρομοκρατία και το υψηλά οργανωμένο έγκλημα διεξάγουν ένα αγώνα που στόχο έχει την εξουσία και τον οικονομικό έλεγχο. Συνήθως μεγάλες εκδηλώσεις είτε αυτές είναι αθλητικές είτε είναι πολιτιστικές ή ακόμα και θρησκευτικού χαρακτήρα. Αυτές έχουν παγκόσμια απήχηση λόγω της μεγάλης συμμετοχής του κόσμου, του στόχου της διοργάνωσης και είναι ελκυστικές για μία τρομοκρατική ενέργεια με δεδομένο ότι το μήνυμα έχει εξασφαλίσει εντυπωσιακή μετάδοση στο χώρο και το χρόνο.

Για τους ανωτέρω λόγους πέρα από τα εξαιρετικά λεπτομερή λειτουργικά σχέδια το πώς θα οργανωθούν το πώς θα περαιωθούν.

Επιχειρησιακός σχεδιασμός: Δύναται να τροποποιήσει και να θέσει απαιτήσεις πάνω στην υλοποίηση του λειτουργικού σχεδιασμού. Μεγάλη εγκατάσταση-τρόπος λειτουργίας. Για παράδειγμα ζώνες ελεγχόμενης κίνησης, ζώνες πρόσβασης, διαπιστεύσεις. Εντοπίζει αδυναμίες του λειτουργικού σχεδιασμού σε μία εγκατάσταση για μία συγκεκριμένη εκδήλωση. Πάντα βέβαια υπό το πρίσμα των απειλών και των κινδύνων που έχουν αναγνωριστεί ότι θα υπάρξουν ή πιθανών να υπάρξουν κατά το συγκεκριμένο χώρο και χρόνο. Επίσης μελέτη τρωτότητας προηγείται του επιχειρησιακού σχεδιασμού και είναι η διαδικασία η οποία από επιστημονική και επιχειρησιακή σκοπιά, εξετάζει τις δυνατότητες να υποστεί βλάβη - από ανεγνωρισμένους κινδύνους και απειλές - μία εκδήλωση μία διαδρομή μία εγκατάσταση ή ένα πρόσωπο σε συγκεκριμένο χώρο - χρόνο.

Ακόμα η μελέτη τρωτότητας είναι αυτή η οποία κάνει προτάσεις και αντίμετρα για την διαχείριση των απειλών και των κινδύνων που έχουν αναγνωριστεί και θέτει προ απαιτούμενα τα οποία υλοποιεί ο επιχειρησιακός σχεδιασμός ασφάλειας ο οποίος έχει και την τελική ευθύνη σε επίπεδα πρόληψης, καταστολής και επαναφοράς των πιθανών προβλημάτων από τους κινδύνους. Επιστέγασμα όλων αυτών, του λειτουργικού σχεδιασμού, και της μελέτης τρωτότητας, είναι να αναλύσει όλα τα ελλείμματα - αδυναμίες των φυσικών/τεχνικών εγκαταστάσεων των λειτουργιών τους, των υποστηρικτικών λειτουργιών και ειδικότερα του ανθρώπινου παράγοντα και των ρόλων που διαδραματίζει αυτός στη λειτουργία της εγκατάστασης. Ο επιχειρησιακός σχεδιασμός ασφάλειας ο οποίος διαχειρίζεται τις απειλές και τους κινδύνους υλοποιώντας προτάσεις της μελέτης τρωτότητας - πάντα σε συνάρτηση με τις απειλές και τους κινδύνους που έχουν αναγνωριστεί στο συγκεκριμένο χώρο χρόνο -. Αυτός καταλήγει στην πολιτική της ασφάλειας η οποία χαράσσει την ακολουθητέα οδό, δίδοντας το στίγμα του αποδεχόμενου ρίσκου (επιχειρησιακός σχεδιασμός) για την

πρόοδο και την υλοποίηση της εκδήλωσης. Αποδεχόμενο ρίσκο με καταστροφικά αποτελέσματα δεν μπορεί να γίνει δεκτό.

Από τα ανωτέρω, μπορεί να εξαχθεί το παραγόμενο αποτέλεσμα που υπαγορεύει ότι, οι μεγάλες αθλητικές εκδηλώσεις - διοργανώσεις είναι δυνατόν να αποτελέσουν στόχο τρομοκρατικών ενεργειών. Ιδιαίτερα σε μία εποχή όπως σήμερα, όπου υπάρχει ένας καταίγισμός αλλαγών και εμφάνισης νέων δεδομένων με συσχετισμούς εξαιρετικά ευαίσθητους και ευάλωτους από την προσπάθεια ελέγχου των μεγάλων ενεργειακών αποθεμάτων και των στρατηγικών που προκύπτουν από την προσπάθεια εκμετάλλευσής τους. Έτσι λοιπόν μηνύματα ελέγχου μηνύματα ισχύος και μηνύματα ποδηγέτησης μεγάλων λαϊκών μαζών, είναι δυνατόν να περάσουν με μία τρομοκρατική ενέργεια τρομοκρατικού χαρακτήρα σε μία μεγάλη εκδήλωση.

II. ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

Εισαγωγή

Η ανασκόπηση της βιβλιογραφίας παρουσιάζει το φαινόμενο της τρομοκρατίας στα στάδια που αυτό τροφοδοτείται ως αποκρυσταλλωμένη ιδεολογία, εμφαντεύεται στις πολιτικές πεποιθήσεις των τρομοκρατικών ομάδων και ακολούθως στο τελικό του στάδιο εκδηλώνεται με την μορφή τρομοκρατικών επιθέσεων. Η βιβλιογραφική ανασκόπηση των πηγών αποκαλύπτει την έλλειψη άρθρων και ακαδημαϊκών εγγράφων που εμβαθύνουν στο επιχειρησιακό σκέλος αντιμετώπισης τρομοκρατικών επιθέσεων. Επιχειρείται λοιπόν, να καταγραφεί το επίπεδο δράσης οργανωμένων μορφών τρομοκρατίας και το επίπεδο αντίδρασης με αντί-τρομοκρατικά μέτρα (anti terrorism actions) αλλά και επιθετικός σχεδιασμός καταστολής εναντίον τρομοκρατών (counter terrorism).

Τρομοκρατία

Η ορολογία της τρομοκρατίας αποδίδει ένα ευρύ φάσμα ορισμών, που περιλαμβάνουν ως επί το πλείστον την χρησιμοποίηση της τρομοκρατίας ως μέσο επίτευξης πολιτικών στόχων σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Αναμφίβολα, μία παρουσίαση όλων των πτυχών της τρομοκρατίας δεν εξυπηρετεί την παρούσα ανασκόπηση της βιβλιογραφίας, η οποία όσον αφορά το πεδίο της τρομοκρατίας, προσανατολίζεται σε όσους ορισμούς έχουν αποδοθεί σε ομάδες ή οργανώσεις που έχουν στόχο να πλήξουν καίρια εθνικά συμφέροντα και να διαδώσουν το μήνυμά τους με ηχηρό τρόπο έχοντας ως απώτερο στόχο να εγκαθιδρύσουν μία νέα υπερεθνική τάξη πραγμάτων. Οι μεγάλες αθλητικές διοργανώσεις που πραγματοποιούνται σε παγκόσμιο και διεθνές επίπεδο και συγκεντρώνουν αθλητές από όλα τα κράτη του κόσμου, μπορούν να αποτελέσουν στόχο τρομοκρατικών και εγκληματικών ομάδων.

Έτσι ο τομέας της ασφάλειας που πραγματεύεται την αντιμετώπιση απειλών, καλείται να αναλύσει τα κίνητρα και τις απειλές των τρομοκρατών και να δώσει λύσεις σε επιχειρησιακό επίπεδο. Η ανάλυση της επιχειρησιακής και εκτελεστικής ικανότητας των τρομοκρατών προετοιμάζει τους υπεύθυνους ασφάλειας μεγάλων αθλητικών διοργανώσεων, προκειμένου να ανιχνεύσουν τις απειλές που εκπορεύονται από την τρομοκρατία και να σχεδιάσουν επαρκώς τα κατάλληλα αντίμετρα. Η λογική αυτή

υπαγορεύει και τον τρόπο που προσεγγίζεται το φαινόμενο της τρομοκρατίας. Η τρομοκρατία στην σύγχρονη μορφή της είναι ακραία μορφή πολιτικής βίας και θρησκευτικού φανατισμού με συστατικά στοιχεία εγκληματικών ομάδων και οργανώσεων. Οι προσλαμβάνουσες των τρομοκρατικών ομάδων αποκρυσταλλώνονται σε ριζοσπαστικές αντιλήψεις για τα συστήματα διακυβέρνησης του σύγχρονου δυτικού κόσμου - καπιταλισμός - και μετουσιώνονται σε σύγκρουση με την μετά μοντέρνα εποχή (post-modernity). Ακολούθως, σύμφωνα με αυτή την διαδικασία περιγράφονται και αναλύονται ορισμοί της τρομοκρατίας, που αναφέρονται σε εθνικές και θρησκευτικές ομάδες που οργανώθηκαν και αποτέλεσαν την παραδοσιακή τρομοκρατία και ακολούθως μετεξελίχθηκαν σε νέα τρομοκρατία (Meisels, 2009)

Η τρομοκρατία διαμόρφωσε την νέα εικόνα της, από τις ζυμώσεις κρατών και αντιλήψεων που σφυρηλατήθηκαν μετά το τέλος του δευτέρου παγκοσμίου πολέμου και χρησιμοποιείται για να χειραφετήσει το λαϊκό αίσθημα ενώ προσχηματικά, εμφανίστηκε ως εθνική ανάγκη για να καταστεί ο λαός κυρίαρχο όργανο εξουσίας (Mara, 2009; Shughart, 2006). Οι συνεχείς συγκρούσεις των κρατών και η επικράτηση των συμμαχικών δυτικών δυνάμεων - Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, Αγγλία, Ρωσία - διαμόρφωσαν ριζοσπαστικές αντιλήψεις και ενέπνευσαν ένα κύμα αντίδρασης απέναντι στην διαφαινόμενη επικράτηση του καπιταλιστικού μοντέλου διακυβέρνησης. Ενώ η λήξη του δευτέρου παγκοσμίου πολέμου και οι συνακόλουθες συνθήκες που υπεγράφησαν, επέβαλαν αντεθνικές πολιτικές και παραχώρηση εθνικής κυριαρχίας σε μικρότερα κράτη ενισχύοντας τα αντανεκλαστικά της τρομοκρατίας (Franklin, 1987; Mac Millan, 2002; Shughart, 2004 όπως αναφέρονται σε Shughart, 2006).

Οι επεκτατικές βλέψεις κυρίαρχων δυνάμεων σε διεθνές επίπεδο και οι στρατιωτικές επεμβάσεις σε χώρες που δεν είχαν εγκαθιδρύσει ακόμα κάποιο σταθερό σύστημα διακυβέρνησης, επιτάχυναν την εξέλιξη της τρομοκρατίας ως μοχλό άσκησης πολιτικής πίεσης ειδικότερα κατά τα έτη 1960-1970 (Mara, 2009). Η συγκεκριμένη περίοδος αναφέρεται ως μεταβατικό στάδιο στην δράση της τρομοκρατίας, που επέδρασε καταλυτικά, στο να εμπεδωθεί το στοιχείο πολιτικής δράσης των τρομοκρατών.

Εθνοτικές μειονότητες και οργανωμένα σύνολα εντός ευρύτερων κοινωνικών ιστών στις απαρχές του 1970, αντέτειναν την τρομοκρατία ως μέσο επίτευξης και διατήρησης της εθνικής τους ταυτότητας και ανεξαρτησίας.

Χαρακτηριστικά αναφέρεται η άνθιση αριστερών εξτρεμιστικών κινημάτων εντός της Τουρκίας, όπως η ASALA και η JCAG για να υποστηρίξουν την Αρμενική μειονότητα και να πείσουν την τουρκική κυβέρνηση να υποβάλλει αποζημιώσεις για τη

γενοκτονία των Αρμενίων (Shughart, 2006). Ενώ και στην Ισπανία η άκρο - αριστερή εξτρεμιστική οργάνωση ETA προκάλεσε τουλάχιστον 170 δολοφονίες πολιτικών προσώπων προκειμένου να υποστηρίξει την ανεξαρτησία των Βάσκων που κατοικούσαν στην Ισπανία (Laqueur, 1999: 35)

Όπως γίνεται επομένως αντιληπτό, ο φόβος της τρομοκρατίας χρησιμοποιείται ως μέσο πίεσης και αντίδρασης από τους 'μη έχοντες' απέναντι στους έχοντες ενός οργανωμένου κοινωνικού συνόλου (Haberfeld, 2009). Κατά συνέπεια εδραιώνεται η αντίληψη στη διεθνή βιβλιογραφία, ότι η τρομοκρατία ξεκίνησε και διαμορφώθηκε σταδιακά, ως μέσο άσκησης πολιτικών επιδιώξεων που σε κάθε άλλη περίπτωση θα ήταν αδύνατο να διεκδικούνται ή να γίνεται προσπάθεια επίτευξης τους μέσω ευθείας αντιπαράθεσης με την κρατική εξουσία (Haberfeld, 2009; Ruby, 2003; Shughart, 2006; Sloan, 2006; Symeonidou, 2004;).

Μία ιστορική ανάλυση της ανάδειξης και μετάλλαξης της τρομοκρατίας στην σύγχρονη μορφή της επιχειρείται από τον Shughart (2006) που αναλύει την πορεία της, επισημαίνοντας τα εξής καίρια διαχρονικά σημεία που έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στην πορεία αυτή: 'Ένα κύμα αντί-αποικιακής τρομοκρατίας που ξεκίνησε το 1920 και συνεχίστηκε για δύο δεκαετίες ακόμα, μετά το τέλος του δευτέρου παγκοσμίου πολέμου,' ενώ γίνεται αναφορά και για μία καθοριστική περίοδος όπου ξεπήδησε η θρησκευτική και σε μεγάλο βαθμό ισλαμική τρομοκρατία πυροδοτούμενη από την Ιρανική επανάσταση (Shughart, 2006: 8).

Οι εξελίξεις αυτές επηρέασαν τη διαμόρφωση της νέας τρομοκρατικής απειλής. Έτσι επικράτησε το μοντέλο σχηματισμού οργανώσεων, με υπερεθνική δράση και κατά βάση υπόβαθρο ριζοσπαστικής θρησκευτικής ιδεολογίας. Κατά την Μάρα (2009) η γένεση της Αλ Κάϊντα σηματοδοτεί το πέρασμα σε μία νέα εποχή τρομοκρατικής απειλής, όπου συμπορεύεται διεθνώς με το οργανωμένο έγκλημα. Αυτή η οργάνωση περιέχει χαρακτηριστικά ισλαμικού εξτρεμισμού και δρα με στόχο την πρόκληση παγκόσμιας ανασφάλειας στα διεθνή δεδομένα.

Είναι ακόμα εντυπωσιακό το γεγονός, ότι η συγκεκριμένη τρομοκρατική ομάδα αναπαράγει και χρησιμοποιεί τακτικές πολεμικού πεδίου (open warfare battles) στις επιχειρήσεις της όπως συνέβαινε στις πολεμικές συγκρούσεις των Η.Π.Α. σε χώρες της μέσης Ανατολής καθιστώντας απρόβλεπτο και μη υπολογίσιμο τον τρόπο δράσης της (Kunreuther, Michel-Kerjan και Porter, 2003). Αυτός ο τρόπος είναι χαρακτηριστικό γνώρισμα της νέας μορφής τρομοκρατίας και αποτυπώνει σε απόλυτο βαθμό την αποφασιστικότητα και επιχειρησιακή ικανότητα (capability) των σύγχρονων

τρομοκρατικών ομάδων. Έτσι το πεδίο μάχης του Αφγανιστάν και η μετά ψυχροπολεμική εποχή (post-cold war era) ανέδειξαν τον ασύμμετρο τρόπο μάχης με αυτοσχέδιους εκρηκτικούς μηχανισμούς (Improvised Explosive Devices), οι οποίοι τοποθετούνται σε σημεία εντός αστικού περιβάλλοντος ή φορτώνονται σε βομβιστές αυτοκτονίας (Department of Homeland Security, n/a; Vidalis, 2009). Η τεχνογνωσία αυτή των τρομοκρατών μεταφέρεται σε παγκόσμια κλίμακα, όταν επιχειρούνται επιθέσεις εκτός των συνόρων της Μέσης Ανατολής (Vidalis, 2009). Η δράση αυτή ανέδειξε νέους τρόπους εκδήλωσης επιθέσεων και διέφερε αισθητά από την μορφή επιθέσεων της παραδοσιακής τρομοκρατίας και τις τακτικές δράσης που αυτή υιοθετούσε.

Σε αυτό το κομμάτι εντοπίζονται και διαφορές μεταξύ νέας και παραδοσιακής τρομοκρατίας καθώς υπάρχει διαφορετικός ιδεολογικός προσανατολισμός και πολιτικό υπόβαθρο. Η νέα τρομοκρατία αντιμάχεται σταθερά τις κουλτούρες και αξίες του σύγχρονου δυτικού κόσμου όπου και αν βρίσκονται αυτές παγκόσμια. Ενώ η παραδοσιακή τρομοκρατία περιοριζόταν εντός εθνικών συνόρων. Από τις διαφορές αυτές προκύπτει και ο τρόπος δράσης που θα πρέπει να ακολουθούν τα κράτη ώστε να αφυπνίζεται ο πληθυσμός και να καταδικάζει τρομοκρατικές ενέργειες προκειμένου να διαφυλάσσεται η συνοχή του κοινωνικού ιστού από ακραίες ιδεολογίες (Sloan, 2006).

Τρομοκρατικές επιθέσεις σε μεγάλες αθλητικές διοργανώσεις και Ολυμπιακούς αγώνες - Πολιτική επιρροή μεγάλων αθλητικών διοργανώσεων και Ολυμπιακών αγώνων

Μία ιστορική ανασκόπηση σε τρομοκρατικές επιθέσεις που συνέβησαν σε μεγάλες αθλητικές διοργανώσεις (Sport Mega Events) και Ολυμπιακούς αγώνες, παρέχει τη δυνατότητα να αναφερθούν οι τακτικές των τρομοκρατών και η επιχειρησιακή ικανότητα αυτών. Σύμφωνα με αυτή την προσέγγιση, προσφέρεται ακόμα μία οπτική, προκειμένου να επισημανθούν τρομοκρατικές ενέργειες, που ανέδειξαν ελλείψεις και αδυναμίες του επιχειρησιακού σχεδιασμού από την πλευρά των διοργανωτών μεγάλων αθλητικών διοργανώσεων. Ακολουθώντας αυτή τη διαδικασία αναδεικνύονται επίσης τρωτότητες και επί μέρους στοιχεία που μπορούν να εκμεταλλευτούν οι τρομοκράτες - επιτιθέμενοι - για να προκαλέσουν ρήγματα στον αμυντικό σχεδιασμό και στα αντί τρομοκρατικά μέτρα των διοργανωτών. Ακόμα, αποδεικνύεται εμπειριστατωμένα, ότι τα σημαντικά και μεγάλα αθλητικά γεγονότα μπορούν να αποτελέσουν στόχο

τρομοκρατικής επίθεσης και ενδέχεται να περιλαμβάνονται σε σχέδια τρομοκρατικών επιχειρήσεων.

Η διοργάνωση των Ολυμπιακών αγώνων ως παγκόσμιο γεγονός ύψιστης σημασίας, έχει αποδειχθεί ιστορικά ότι ενδέχεται να μπαίνει στο στόχαστρο τρομοκρατικών και εγκληματικών οργανώσεων. Ιστορικά έχουν καταγραφεί 168 τρομοκρατικές επιθέσεις σε αθλητικές διοργανώσεις ‘μεταξύ 1972 και 2004’ (Clark, 2004; Kennelly, 2005 όπως αναφέρονται από Toohey & Taylor, 2008: 1). Ενώ, καθορίζεται η σύγχρονη εποχή ως φορέας απειλών όπως η τρομοκρατία η οποία καθιστά αβέβαιο το οργανωτικό επίπεδο των αγώνων (Bliss, 2011).

Σύμφωνα με αυτές τις ενδείξεις καταδεικνύονται πολυάριθμα τρομοκρατικά χτυπήματα ως απόρροια της δυναμική δράσης του κοινωνικού περιβάλλοντος αλλά και των διεθνών εξελίξεων που επηρεάζουν τις σχέσεις μεταξύ κρατών και εθνών (Taylor & Toohey, 2007). Έτσι η επίθεση της τρομοκρατικής οργάνωσης Μαύρος Σεπτέμβρης (Black September) στους Ολυμπιακούς αγώνες του Μονάχου το 1972, κατέστησε σαφές ότι πλέον η απειλή της τρομοκρατίας μετουσιώθηκε σε υπαρκτό κίνδυνο και είχε ως θύματα ισραηλινούς αθλητές, διαδίδοντας το μήνυμα της πολιτικά υποκινούμενης τυφλής βίας. Ο Selliaas (2012) αναφέρει ότι αυτό ήταν και το πρώτο σοβαρό περιστατικό που προβλημάτισε τους θεσμικούς φορείς και τους διοργανωτές μίας μεγάλης διοργάνωσης όπως οι Ολυμπιακοί αγώνες.

Ενώ, ουσιαστικά η απαρχή της τρομοκρατικής οργάνωσης Μαύρος Σεπτέμβρης και η πολιτική αντίδραση για τις επιθέσεις του Ισραήλ εναντίον της Παλαιστίνης ήρθε μέσω των ολυμπιακών αγώνων του 1972 και της καταγεγραμμένης επίθεσης στο Ολυμπιακό χωριό του Μονάχου (Vidalis, 2009). Θα μπορούσε να υποστηριχτεί ότι ‘η δράση της οργάνωσης το 1972 στο Μόναχο εξυπηρετούσε δύο σκοπούς: να εκφράσει προς το κοινό που παρακολουθούσε ότι ο λαός της Παλαιστίνης είχε εγκαταλειφθεί και να χτυπήσουν κατά του εχθρού τους που ήταν το Ισραήλ’ (Vidalis, 2009: 2). Αυτό το τρομοκρατικό κτύπημα, αναδεικνύει τις παθογένειες στην ασφάλεια των αγώνων, καθώς οι χώρες που συμμετέχουν μεταφέρουν πεδία σύγκρουσης αξιών, διαμάχης και εθνικών πολιτικών προβλημάτων στον τόπο της διοργάνωσης (Sugden, 2012).

Το διεθνές περιβάλλον ως φορέας απειλής τρομοκρατικών επιθέσεων και συνδυετικός κρίκος με την κοινωνία κινδύνου (risk society) που αναδύθηκε από τις επιρροές της παγκοσμιοποίησης και την εξέλιξη του μετά μοντέρνου τρόπου διακυβέρνησης (πέραςμα από τη βιομηχανική εποχή στην σύγχρονη φιλελεύθερη καπιταλιστική διακυβέρνηση), έδωσε ώθηση σε τρομοκρατικά κινήματα εξτρεμιστικά και

αποσχιστικά να δράσουν κατά χωρών που έχουν αναλάβει τη διοργάνωση ολυμπιακών αγώνων. Με αυτό το κίνητρο έδρασαν και άκρο-αριστερές τρομοκρατικές οργανώσεις κατά της Κορέας το 1987 τοποθετώντας εκρηκτικό μηχανισμό σε επιβατικό αεροσκάφος σκοτώνοντας 115 επιβάτες (Fussey & Coaffey, 2012). Η ρήξη που προκλήθηκε μεταγενέστερα σε πολιτικό και διπλωματικό επίπεδο, ανάγκασε την Διεθνή ολυμπιακή Επιτροπή να αναθεωρήσει τα επιχειρησιακά σχέδια ασφάλειας για τους επικείμενους Ολυμπιακούς αγώνες της Σεούλ το 1988 (Selliaas, 2012).

Περισσότερα περιστατικά βίας και θανατηφόρων επιθέσεων, που φανερώνουν την πολιτική απήγηση των μεγάλων αθλητικών διοργανώσεων, σημειώθηκαν και στα παγκόσμια κύπελλα ποδοσφαίρου του 1994 και 2010 όπου θεατές των αγώνων από διαφορετικά μέρη του κόσμου έγιναν θύματα τρομοκρατικών επιθέσεων με βομβιστικές ενέργειες (Miller & Giddings, 2012).

Είναι εμφανές πλέον ότι το πεδίο πολιτικής σύγκρουσης και πολεμικής σύρραξης μεταξύ κρατών είχε μεταφερθεί σε αθλητικές διοργανώσεις και μάλιστα βεληνεκούς Ολυμπιακών αγώνων. Το γεγονός αυτό αποτέλεσε και το ερέθισμα για την ενίσχυση του σχεδιασμού ασφάλειας σπουδαίων αθλητικών γεγονότων με διεθνή συμβολισμό και αντίκτυπο σε όλη την υφήλιο.

Οι Fussey και Coaffee (2012: 6) αναφέρονται στην ευπάθεια του αθλητικού γεγονότος και διοργάνωσης:

Ταξινόμηση ομάδας και δράσης

Εθνοκεντρική

Ακροδεξιά
εξτρεμιστική δράση

Κρατικά υποκινούμενη
τρομοκρατία

Τρομοκρατική επίθεση
για περιβαλλοντικούς
λόγους

Ακροαριστερά

εξτρεμιστική δράση

Εξτρεμιστική βία

δράση Jihad

αναρχική δράση

Οι δραστικές εξελίξεις στο σχεδιασμό ασφάλειας σε κάθε ολυμπιακό γεγονός από το 1980 και μετά, σηματοδοτούν την ισχυροποίηση των μέτρων για κάθε επόμενη ολυμπιάδα και η τεχνογνωσία στα μέτρα ασφάλειας, μεταβιβάζεται και εμπλουτίζεται από διοργάνωση σε διοργάνωση (Selliaas, 2012). Κατά τους ολυμπιακούς αγώνες της Ατλάντα το 1996 ο Eric Rudolph ενεργοποίησε εκρηκτικό μηχανισμό σε ολυμπιακό πάρκο σκοτώνοντας ένα άτομο (Vidalis, 2009). Η επίθεση αυτή είχε καθαρά ιδεολογικό χαρακτήρα και στρεφόταν εναντίον της κυβέρνησης των Η.Π.Α.

Οι σύγχρονοι Ολυμπιακοί αγώνες, ανήκουν στην κατηγορία των mega - events, που ως τέτοια αναφέρονται όσα αθλητικά γεγονότα ή και διοργανώσεις τροποποιούν ολοκληρωτικά το αστικό περιβάλλον στο οποίο πρόκειται να διοργανωθούν. Τέτοιες μεγάλες αθλητικές διοργανώσεις αποτελούν πρόκληση για τις διοργανώτριες χώρες και ανάλογα με τον τρόπο που οργανώνονται προκαλούν θετικό ή αρνητικό αντίκτυπο σε ‘...επίπεδο πολιτικό, κοινωνικό, φυσικό και κουλτούρας’ (Malfas, Theodoraki, Houlihan, 2004: 1). Κατά συνέπεια, τονίζεται ο ρόλος της χώρας που θα φιλοξενήσει μεγάλες αθλητικές διοργανώσεις και το επίπεδο ετοιμότητας αυτής. Τα δεδομένα που αναφέρθηκαν, υπαγορεύουν και τις συνθήκες που θα προετοιμαστεί το στρατηγικό και επιχειρησιακό σχέδιο της διοργανώτριας χώρας. Πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη, ότι κάθε μεγάλη αθλητική διοργάνωση και ιδιαίτερα οι Ολυμπιακοί αγώνες έχουν τη δική τους συμβολική αξία και χαρακτήρα που θα πρέπει να μην παραγκωνιστούν κατά το στάδιο ανάλυσης και σύνθεσης του επιχειρησιακού σχεδιασμού ασφάλειας.

Η τρομοκρατία αποτελεί μείζον θέμα στην ατζέντα ασφάλειας των σύγχρονων κρατών και αδιαμφισβήτητα επανέρχεται έντονα στην επικαιρότητα σε περιόδους

διεθνούς έντασης και εθνικών διαφορών μεταξύ κρατών ανά την υφήλιο. Ως μέσο επίτευξης πολιτικών κινήτρων, η τρομοκρατία επιδιώκει με βίαιο τρόπο την επιβολή αντιλήψεων και ακραίων τάσεων. Όπως διαφαίνεται και από τον Sloan (2006) ο ρόλος της τρομοκρατίας ως μοχλού πίεσης προς τα κράτη ενέχει και την επίθεση στο υποσυνείδητο του κοινού που παρακολουθεί τις εξελίξεις. Η ταχύτατη διασπορά ενός τέτοιου γεγονότος μέσω των μέσων μαζικής ενημέρωσης και σύγχρονων τρόπων επικοινωνίας, εξηγεί και την θεαματική απήχηση των τρομοκρατικών επιθέσεων.

Ακολούθως, η προβληματική που αναπτύσσεται σχετικά με την ασφάλεια των Ολυμπιακών Αγώνων, αντικατοπτρίζεται και από την έλλειψη ακαδημαϊκών αναφορών στην σχέση χάραξης διεθνούς πολιτικής αντιμετώπισης της τρομοκρατίας μεταξύ διοργανωτών και διεθνών φορέων (Selliaas, 2010). Στο πλαίσιο της προβληματικής που αναπτύσσεται, σχετικά με διεθνείς και παγκόσμιους παράγοντες που ενδέχεται να αποτελούν καταλύτη στην πρόκληση τρομοκρατικών επιθέσεων, οι διεθνείς συμμαχίες και οι διοργανώτριες αρχές, οφείλουν να αναγνωρίζουν τους κινδύνους που αναδύονται από το διεθνές περιβάλλον.

Οι Shah και Pallister (1999), αναφέρουν τρομοκρατική επίθεση δώδεκα οπλοφόρων στο παγκόσμιο πρωτάθλημα κρίκετ που διεξαγόταν στην Σρι Λάνκα. Οι επιθέσεις αυτές περιέχουν στοιχεία πολιτικής βίας και φανατισμού στον απόηχο πολιτικής αποσταθεροποίησης και κλίματος αστάθειας σε κυβερνητικό επίπεδο της διοργανώτριας χώρας, καταλήγοντας στο θάνατο οκτώ ανθρώπων (Shah & Pallister, 1999 όπως αναφέρεται σε Giulianotti & Klauser, 2012). Επιπρόσθετα, ακραίες μορφές πολιτικής βίας μέσω τρομοκρατικών χτυπημάτων έχουν συμβεί σε μεγάλες διοργανώσεις, προσδίδοντας συμβολικό χαρακτήρα στις επιθέσεις αυτές.

Στην Μαδρίτη της Ισπανίας, για την διοργάνωση του Ευρωπαϊκού πρωταθλήματος ποδοσφαίρου (Uefa Champions League), η αποσχιστική τρομοκρατική οργάνωση ETA πυροδότησε εκρηκτικό μηχανισμό σε παγιδευμένο όχημα, τραυματίζοντας 17 άτομα (Bliss, 2012; The New York Times, 2002). Αυτό καταδεικνύει ότι τυφλά τρομοκρατικά χτυπήματα, ενδέχεται να απειλούν σημαντικές διοργανώσεις σε διεθνές και παγκόσμιο επίπεδο.

Διαχείριση κινδύνου και σχεδιασμός ασφάλειας σε μεγάλες αθλητικές διοργανώσεις και Ολυμπιακούς Αγώνες

Η τρομοκρατική επίθεση της 11^{ης} Σεπτεμβρίου έδρασε καταλυτικά στο να καθιερωθεί ειδικό σύστημα διαχείρισης οικονομικών πόρων, που θα ενίσχυε την ασφάλεια των διοργανώσεων (Coafee & Johnston, 2007). Η πρωτοβουλία αυτή όπως είναι εύλογο, αναπτύχθηκε στις Η.Π.Α. και αποτέλεσε την ραχοκοκαλιά για τις δράσεις που θα αναλάμβανε η διεθνής κοινότητα για την αντιμετώπιση του φαινομένου της τρομοκρατίας. Σε αυτή την κατεύθυνση και υπό το πρίσμα διεθνών πρακτικών για την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας και ασφαλή διεξαγωγή των Ολυμπιακών Αγώνων, οι υπεύθυνοι διαχείρισης ασφάλειας τέτοιων μεγάλων διοργανώσεων, οφείλουν να ακολουθούν επιχειρησιακή ενότητα και ομοιογένεια (Kastanidou, 2004). Ενώ η επιχειρησιακή και στρατηγική βάση για την ασφάλεια έγκειται στις αρχές των πρακτικών του ‘ελέγχου’, του ‘συντονισμού’, της ‘επικοινωνίας’ και της ‘πληροφόρησης’ (Fussey και Coaffee, 2012).

Αυτές οι βασικές αρχές εφαρμόστηκαν και στην Ολυμπιάδα της Αθήνας 2004 καθώς και μεταγενέστερες μεγάλες αθλητικές διοργανώσεις (Hiller, 2000). Η ανάπτυξη αρχών ασφάλειας και τα επιχειρησιακά πλάνα που συγκροτούνται στους σύγχρονους Ολυμπιακούς Αγώνες - από την Ατλάντα και μεταγενέστερα - αποτελούν πρότυπο για επιχειρησιακά σχέδια ασφάλειας που εφαρμόζονται και μετά τη λήξη των αγώνων σε αστικό και στρατιωτικό πεδίο (Fussey και Coaffee, 2012; Selliaas, 2012).

Χαρακτηριστικά, η ανάπτυξη του σχεδιασμού ασφάλειας στηρίζεται σε δύο άξονες. Σε εκείνα τα μέτρα που προβλέπουν επίθεση εναντίον των τρομοκρατών και στα αμυντικά μέτρα, που θωρακίζουν την περίμετρο εγκατάστασης των αθλητικών διοργανώσεων και διαθέτουν επιχειρησιακά σχέδια πρόληψης και αποτροπής τρομοκρατικών αλλά και εγκληματικών επιθέσεων (Hoffman και Morrison-Taw, 2002; Naftali, 2005). Σε αυτό το πλαίσιο, δεν εκλείπουν και οι υπερβολές στην ασφάλεια με την χρήση τεχνολογικών μέσων και συσκευών παρακολούθησης. Στους Ολυμπιακούς Αγώνες της Αθήνας 2004 δημιουργήθηκε ένα ασφυκτικό δίκτυο ηλεκτρονικής παρακολούθησης με κάμερες προσωπικού και κάμερες ασφάλειας. Αυτό αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα της συνδρομής της τεχνολογίας προκειμένου να οριοθετηθούν απειλές στην μονάδα του χώρου και του χρόνου (Samatas, 2004).

Αποκορύφωμα της χρησιμοποίησης τεχνολογικών μέσων ήταν η χρησιμοποίηση ηλεκτρονικής καταγραφής και ανίχνευσης προσώπων που χρησιμοποιήθηκε στο παγκόσμιο κύπελλο ποδοσφαίρου το 2006 στη Γερμανία και στο ευρωπαϊκό πρωτάθλημα ποδοσφαίρου στα γήπεδα της Αυστρίας και Ελβετίας (Hagemann, 2008; Klauser, 2008). Διαφαίνεται, ότι ακολουθείται ένα αυστηρά προκαθορισμένο πλαίσιο

ασφάλειας για τους αγώνες. Ενώ, το καταστατικό του Ολυμπιακού χάρτη της Δ.Ο.Ε. υποχρεώνει προς συμμόρφωση τους διοργανωτές ασφάλειας με τους κανονισμούς που επιβάλλουν αποκλεισμό κάθε μορφής έντασης και διαδήλωσης προς τις εγκαταστάσεις των αγώνων (Fussey και Coaffee, 2012).

Η διαχείριση κινδύνου όταν αφορά ενδεχόμενη απειλή τρομοκρατικής επίθεσης, διαμορφώνεται υπό όρους καθολικού σχεδιασμού που αφορούν την μελέτη σεναρίων σε ρεαλιστική βάση, με υλοποιήσιμο χρονικό ορίζοντα και όρους που διασαφηνίζουν την αναγνωρισμένη απειλή - όπως η τρομοκρατία - (Boyle & Haggerty, 2009). Σε αυτό το πλαίσιο, κινούνται με προκαθορισμένες ενέργειες και οι μυστικές υπηρεσίες των Η.Π.Α. προκειμένου τα σχέδια που εξετάζονται σχετικά με τις τρομοκρατικές απειλές να τίθενται υπό καθεστώς αναβάθμισης και έγκαιρης πληροφόρησης (Reese, 2008). Έτσι, οι πρώτες μεγάλες αθλητικές διοργανώσεις που έλαβαν τον χαρακτήρα εθνικής διοργάνωσης εξέχουσας σημασίας ονομάστηκαν NSSE (όπως οι χειμερινοί αγώνες του Salt Lake 2002) και τέθηκαν υπό την απόλυτη προστασία των σχεδίων και διαδικασιών ασφάλειας που περιγράφηκαν προγενέστερα (Boyle & Haggerty, 2009; Johnson, 2006).

Τα χωρομετρικά και γεωγραφικά δεδομένα θα πρέπει να λαμβάνονται ως κομμάτι του στρατηγικού σχεδιασμού και υπόκεινται σε ενδελεχή έλεγχο αδυναμιών και τρωτοτήτων που μπορεί να προκύψουν από ασάφεια στα χωροταξικά δεδομένα (Johnson, 2006). Τα σενάρια που καθορίζουν το επιχειρησιακό σχέδιο λειτουργίας της διοργάνωσης είναι αναγκαίο να τοποθετούνται επί τη βάσει αναλύσεων διαχείρισης κινδύνου - ων, και διαρκούς αξιολόγησης απειλών όπου τοποθετείται το φάσμα ενεργειών αντιμετώπισης σε περίπτωση εκδήλωσης της εκάστοτε απειλής. Σε αρχικό στάδιο η διαχείριση και εκμετάλλευση της πληροφορίας θα καθορίσει το μέγεθος της αναγνωρισμένης απειλής και εν συνεχεία η μελέτη που θα πραγματοποιηθεί ως αξιολόγηση κινδύνου που αφορά συγκεκριμένα περιουσιακά στοιχεία, υλικούς πόρους, υλικά αγαθά και έμψυχο δυναμικό για συγκεκριμένη εγκατάσταση ή οργανισμό.

Σε επιχειρησιακό επίπεδο διαχείρισης κινδύνου, ο μηχανισμός εκμετάλλευσης πληροφοριών είναι βασική υποστηρικτική δομή, προκειμένου η τεχνολογία που εφαρμόζεται από διοργανωτές μεγάλων αθλητικών διοργανώσεων και ολυμπιακών Αγώνων να αποδίδει σε υψηλό επίπεδο.

III. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Case study - μελέτη περίπτωσης -

Η μελέτη περίπτωσης αφορά στην εντατική προσπάθεια συγκομιδής στοιχείων και πληροφοριών, προκειμένου τα αποτελέσματα που θα προκύψουν να μπορούν να γενικευθούν σε ευρύτερες ομάδες και κατηγορίες πληθυσμών (Καμπίτσης, 2004 & Gerring, 2004). Η γνώση που δύναται να προκύψει από την μελέτη μίας μεμονωμένης περίπτωσης είναι σε βάθος για την υπό εξέταση περίπτωση και δεν αποδεικνύει απαραίτητα την σχέση αιτίας - αποτελέσματος μεταξύ θεωρίας και παραγόμενων συμπερασμάτων (Καμπίτσης, 2004). Έτσι αποκτάει βάση ότι ‘...η μέθοδος της μελέτης περίπτωσης κατανοείται ως συγκεκριμένος τρόπος καθορισμού υποθέσεων και όχι ανάλυσης υποθέσεων ή ως τρόπος καθορισμού σχέσεων αιτιολογίας’ (Gerring, 2004: 1).

Ο καθορισμός ή ορισμός μιας περίπτωσης αναφέρεται στην μελέτη που γίνεται για την εκάστοτε ομάδα η οποία αναδεικνύεται στο φυσικό της πεδίο έρευνας (Stake, 1994). Ως ένδειξη για την εγκυρότητα της μελέτης περίπτωσης, προκύπτει η επιτυχής διασύνδεση της με την θεωρία την οποία είναι συνυφασμένη και χρησιμοποιείται ως εννοιολογική αφετηρία (Carrieri, 2013). Η εκάστοτε μελέτη περίπτωσης όμως, ενδέχεται να μην είναι και στενά συνδεδεμένη με κάποιο θεωρητικό άξονα και να επιδέχεται πολλαπλές ερμηνείες που απορρέουν από τα δεδομένα υπό εξέταση (Eisenhardt, 1989). Δηλαδή, η φύση του θέματος θα ήταν δυνατό να αναλυθεί αυτοτελώς, καθώς μία οντολογική ενότητα που μελετάται, περιστοιχίζεται από κοινωνικές προσλαμβάνουσες οι οποίες αναδεικνύονται μαζί με την εξεταζόμενη μελέτη περίπτωσης. Ο Carrieri (2013) ενισχύει αυτή την αντίληψη παραθέτοντας σειρά μελετών κατά τις οποίες, θεωρητικά δεδομένα προέκυψαν σε συνδυασμό με την ανάλυση μελετών περίπτωσης και προσέφεραν σημαντικά θεωρητικά στοιχεία, ακολουθώντας ένα παραγωγικό μοντέλο ποιοτικής ανάλυσης (Cassel, Symon, Buehring, & Johnsson, 2006; Gilbert, Ruigrok & Wicki, 2008; Lee et al. 2007; Plat, 2007; Siggelkow, 2007 όπως αναφέρονται σε Carrieri, 2013).

Η παράθεση των μελετών είναι σημαντική καθώς έρχεται σε αντιπαράβολή με την επικρατούσα άποψη της επιστημονικής κοινότητας εν γένει, η οποία υποστηρίζει τις πειραματικές - συνήθως ποσοτικές και στατιστικές - αναλύσεις ως ‘καθαρές’

επιστημονικές μεθόδους και τη συλλογή ποσοτικών δεδομένων για υποστήριξη θεωρητικών εννοιών (Baxter & Jack, 2008).

Ενώ, αναφέρεται πως η μελέτη περίπτωσης ως μέθοδος μπορεί να είναι μείζονος σημασίας στην αναγνώριση και καταγραφή διαδικασιών καθώς και λειτουργιών, που διέπουν οργανισμούς και διεργασίες διοίκησης - management - (Carrieri, 2013). Αυτές οι διαδικασίες ενσωματώνονται στην εξεταζόμενη μελέτη περίπτωσης και προσφέρουν πληθώρα σχεδιαστικών πληροφοριών (Yin, 1984 όπως αναφέρεται σε Eisenhardt, 1989). Με αυτό τον τρόπο σχηματοποιείται το εννοιολογικό πλαίσιο που δύναται να διερευνηθεί από μία μελέτη περίπτωσης, προσφέροντας γενίκευση σε θεωρητικά μοντέλα περιπτώσεων (Carrieri, 2013). Η δυνατότητα αυτή προκύπτει από τη συγκομιδή των πληροφοριών και την ερμηνεία των στοιχείων της μελέτης περίπτωσης, τα οποία επιτρέπουν τον προσδιορισμό των δεδομένων στο φυσικό τους πεδίο (Baxter & Jack, 2008; Eisenhardt, 1989).

Οφείλεται να αναφερθεί, ότι σημαντική είναι η άποψη των γνωστικών φιλοσόφων για γνωστικές διεργασίες (cognitive mental processes), που υπογραμμίζουν σχετικά με την ερμηνεία των αποτελεσμάτων της μελέτης περίπτωσης ότι '...η αλήθεια είναι σχετική και εξαρτάται από την οπτική του ερευνητή' (Baxter & Jack, 2008: 3). Αυτή η επιστημονική άποψη έχει βαρύνουσα σημασία, καθώς αναφέρεται στην υποκειμενική θέαση του παρατηρητή ο οποίος αποδίδει την δική του διάσταση σε μοντέλα, αιτιολογίες και θεωρητικές αναλύσεις. Αυτό χαρακτηρίζει και την δυναμική προσέγγιση της μελέτης περίπτωσης με το εκάστοτε ερευνητικό πεδίο που καλείται να αναλύσει, σε συνδυασμό με την ικανότητα ανάπτυξης θεωρητικού μοντέλου από τον ερευνητή (Carrieri, 2013; Gerring, 2004; Eisenhardt, 1989).

Συνεντεύξεις

Οι συνεντεύξεις χρησιμοποιούνται ως μεθοδολογικό εργαλείο στην ποιοτική ανάλυση της ερευνητικής εργασίας. Ο τύπος συνέντευξης που προτιμήθηκε στην παρούσα μεθοδολογία είναι οι ημι-δομημένες συνεντεύξεις (semi-structured interviews). Η επιλογή στηρίζεται στην ευέλικτη μορφή που χαρακτηρίζει τις ημι-δομημένες συνεντεύξεις, καθώς και στο ευμετάβλητο πλαίσιο που περιβάλλει την ακολουθία και διατύπωση των ερωτήσεων για τις συνεντεύξεις. Κατά συνέπεια, η μορφή των συνεντεύξεων δύναται να τροποποιηθεί προς χάριν μία δυναμικής συνεχώς ανατροφοδοτούμενης διαδικασίας. Αυτή η διαδικασία και ικανότητα των ημι

δομημένων συνεντεύξεων επιτρέπει την προσθήκη στοιχείων και δεδομένων από τους συμμετέχοντες πέραν αυτών που είχε διανοηθεί ο ερευνητής.

Είναι αντιληπτό, ότι με αυτή την μεθοδολογία το θεματικό πεδίο της έρευνας μπορεί να εμπλουτιστεί και να ενισχυθεί με αυξημένη ροή στοιχείων που προκύπτουν από την κατάρτιση των συμμετεχόντων. Οι Gugiu και Rodriguez-Campos (2007) αναφέρουν την συγκομιδή στοιχείων και δεδομένων από τις συνεντεύξεις, ως μέσο που καταρτίζει επιστημονικά την ανάλυση που θα ακολουθήσει στα δεδομένα που έχουν συγκεντρωθεί. Η εν λόγω ανάλυση στηρίζεται σε λογικά μοντέλα δόμησης των συνεντεύξεων που ενισχύονται από τις ημι - δομημένες συνεντεύξεις και μπορούν να αναπληρώσουν ενδεχόμενα κενά που παρουσιάζονται, ελλείπει σχετικής βιβλιογραφίας (Gugiu & Rodriguez-Campos, 2007). Οι ημι - δομημένες συνεντεύξεις προσφέρουν πλούσια διήγηση και πληθώρα πληροφοριών, κατά τις οποίες διαμορφώνεται η θεματική εικόνα του ερευνητή και αποκαλύπτεται το γνωστικό επίπεδο του συνεντευξιαζόμενου (DiCicco-Bloom & Crabtree, 2006 όπως αναφέρεται σε Clarke, 2007). Έτσι ως μεθοδολογικό πεδίο, η ικανότητα της συνέντευξης και συγκεκριμένα της ημι - δομημένης μορφής της, καθιστά γόνιμη την διαδικασία ανάπτυξης θεωρήσεων και εμπράγματων παρατηρήσεων που απορρέουν από την αλληλεπίδραση του ερευνητή και του συνεντευξιαζόμενου.

Το ευρύτερο πλαίσιο της ποιοτικής ανάλυσης μέσα στο οποίο τοποθετείται η επιστημονική μέθοδος των ημι - δομημένων συνεντεύξεων, αντιπαραβάλλει την προσθήκη των εμπειρικών αφηγήσεων με τα θεωρητικά μοντέλα που απεικονίζονται στην βιβλιογραφία υπό μελέτη (Payne & Williams, 2005). Σύμφωνα με την προσέγγιση αυτή, αντικατοπτρίζεται η προσπάθεια γεφύρωσης του χάσματος που προκαλείται από την έλλειψη αντικειμενικών στοιχείων λόγω της φύσεως της ίδιας της συνέντευξης και της υπόστασης του συμμετέχοντος που ενδέχεται να έχει επηρεαστεί από δομικές και κοινωνικές προσλαμβάνουσες οι οποίες ανιχνεύονται στην ποιοτική ανάλυση των συνεντεύξεων.

Ποιοτική ανάλυση

Για την συλλογή πληροφοριών σχετικά με την ενοποίηση της θεματολογίας της εργασίας και για το σκοπό της, που είναι η περιγραφή και η κριτική ανάλυση του επιχειρησιακού σχεδιασμού ασφάλειας των Ολυμπιακών αγώνων Αθήνα 2004 και η απειλή της τρομοκρατίας, χρησιμοποιήθηκε ως κύριο μεθοδολογικό εργαλείο η ποιοτική ανάλυση των δεδομένων. Η διαδικασία της συγκεκριμένης ποιοτικής

ανάλυσης, βασίζεται στην παρουσίαση αποτελεσμάτων από την καθοδήγηση που περιέχουν τα στοιχεία των βιβλιογραφικών πηγών και των συνεντεύξεων που ενσωματώνονται στην ερευνητική εργασία (Department of Criminology, 2013). Η επιλογή της συγκεκριμένης μεθοδολογίας, βασίζεται στη συλλογή των δεδομένων προκειμένου αυτά να οδηγήσουν στην εξαγωγή συμπερασματικών στοιχείων ενώ γίνεται αντιληπτό ότι ‘...οι ποιοτικές μέθοδοι βασίζονται στην επαγωγική λογική (inductive reasoning)’ (Department of Criminology, 2013: 2).

Σε αυτή την μέθοδο, χρησιμοποιούνται όλα τα διαθέσιμα στοιχεία που ανιχνεύονται μέσω της αναζήτησης, ανάλυσης και σύνθεσης βιβλιογραφικών πηγών που σχετίζονται με την έρευνα, μέσω των συνεντεύξεων και της παρατήρησης, περιγραφής και κριτικής ανάλυσης αυτών. Συνολικά, αναφέρεται, ότι στην παρούσα εργασία η φιλοσοφία της επαγωγικής λογικής χαρακτηρίζει τη μεθοδολογία της ερευνητικής προσέγγισης, η οποία καθοδηγείται από τα δεδομένα (data driven) και όχι από τη θεωρία. Έτσι, οι προγενέστερες έρευνες και αναλύσεις στον τομέα της συγκεκριμένης έρευνας στην ασφάλεια και τρομοκρατία των μεγάλων αθλητικών διοργανώσεων, δεν είναι απαραίτητο να ληφθούν υπόψη κατά την παρουσίαση των δεδομένων, αφού αυτά χαρακτηρίζονται από μεθοδολογική αυτοτέλεια και δεν εξαρτώνται από προηγούμενες θεωρητικές αναλύσεις.

Η ανάλυση - ακαδημαϊκών - εγγράφων (documentary analysis) από ερευνητικές πηγές μέσω του διαδικτύου, χρησιμοποιήθηκε ως μέθοδος κριτικής αξιολόγησης των βιβλιογραφικών πηγών και των ακαδημαϊκών άρθρων που είναι συναφή με τη θεματολογία των Αθλητικών διοργανώσεων, της ασφάλειας των μεγάλων αθλητικών διοργανώσεων (major sport events) και της τρομοκρατίας. Η ποιοτική ανάλυση στηρίζεται εν πολλοίς στην κριτική ικανότητα και παρατήρηση του ερευνητή που πρέπει να διασφαλίσει την εγκυρότητα και ακρίβεια των στοιχείων που παρουσιάζει με σαφή ομοιογένεια ως προς το σκοπό της έρευνας (Whittemore, Chase και Mandle, 2001). Αυτό είναι απαραίτητο συστατικό στοιχείο της ποιοτικής ανάλυσης, καθώς ως ερευνητική μέθοδος στερείται της ακρίβειας και αντικειμενικότητας που εξασφαλίζουν τα στατιστικά δεδομένα και η ποσοτική ανάλυση.

Η προσέγγιση της ποιοτικής ανάλυσης όμως, σε αντιδιαστολή με την ποσοτική ανάλυση, είναι ικανή να μας προσφέρει την αποτύπωση των δεδομένων στη φυσική τους υπόσταση, χωρίς να χρειάζεται να τα διαχωρίσει ο ερευνητής από το περιβάλλον που εντοπίστηκαν προσδίδοντας σε αυτή τη διαδικασία το προσωνύμιο της ‘φυσικής έρευνας’ (naturalistic research) ή ‘έρευνας πεδίου’ (field research) (Καμπίτσης, 2004:

764). Έτσι, προκειμένου να διερευνηθεί η τεχνογνωσία στο σχεδιασμό ασφάλειας που αποκτήθηκε στους Ολυμπιακούς αγώνες της Αθήνας το 2004, πραγματοποιήθηκε η συλλογή των δεδομένων μέσω των συνεντεύξεων από τους συμμετέχοντες και της κριτικής ανάλυσης αυτών.

Η μέθοδος των συνεντεύξεων χρησιμοποιείται για να αποτυπωθεί η διαδικασία του επιχειρησιακού σχεδιασμού ασφάλειας από τους ερωτώμενους, η οργανωτική ακολουθία που διατρέχει ένα μεγάλο αθλητικό γεγονός και με ποιον τρόπο ο ανθρώπινος παράγοντας διαχειρίζεται και τροποποιεί τα στοιχεία αυτού του σχεδιασμού. Υπό αυτό το πρίσμα ενισχύεται η αντίληψη ότι 'η συνέντευξη είναι μία από τις πιο διαδεδομένες μεθόδους για την συλλογή δεδομένων στην ποιοτική ανάλυση' (Department of Criminology, 2013: 3). Ακόμα μπορεί να προσφέρει πληθώρα πληροφοριών με πλούσια περιγραφή και αφήγηση, που δεν είναι εφικτό να αποκτηθούν με την ποσοτική ανάλυση.

Ο Gilbert (2008) αναφέρει την ποιοτική ανάλυση ως μέθοδος κατάλληλη για να ακολουθηθεί μία προσέγγιση αιτίας και αποτελέσματος μέσα από τις αντιλήψεις και τις συζητήσεις των ανθρώπων. Ως - αιτία - στην προκειμένη περίπτωση θα μπορούσε να χαρακτηριστεί η σημαντικότητα της μεγάλης αθλητικής διοργάνωσης των Ολυμπιακών αγώνων Αθήνα 2004, που οδηγεί στην εφαρμογή θεσμοθετημένου νομικού πλαισίου για την εφαρμογή του επιχειρησιακού σχεδιασμού και την ασφαλή διεξαγωγή των αγώνων - αποτέλεσμα -.

IV. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Εισαγωγή

Η παρουσίαση των αποτελεσμάτων αφορά την συλλογή και θεματική αξιολόγηση των συνεντεύξεων των συμμετεχόντων, το οποίο, επιτυγχάνεται μέσω συστηματικής κωδικοποίησης από τις θεματικές ενότητες που ερωτήθηκαν. Σκοπός των ερωτήσεων που απευθύνθηκαν στους συμμετέχοντες, ήταν να αποτυπωθεί η ανάλυση του επιχειρησιακού και στρατηγικού σχεδιασμού που εφαρμόστηκαν στους Ολυμπιακούς αγώνες Αθήνα 2004. Η μορφή των ενοτήτων που αναπτύχθηκαν κατηύθυνε την συζήτηση σε κατανοητά στάδια ανάλυσης. Αυτά ήταν τρία και αναλύονται ποιοτικά ως:

- Τρομοκρατία
- Επιχειρησιακός σχεδιασμός ασφάλειας και ιδιαιτερότητες Ολυμπιακών Αγώνων Αθήνα 2004
- Ασφάλεια και διαχείριση κινδύνου (Security and risk management).
- Στοιχεία που ανταποκρίνονται στο διεθνές περιβάλλον

Η τεχνογνωσία που κατείχαν οι συνεντευξιαζόμενοι, αποτέλεσε ρυθμιστικό παράγοντα στην περιγραφική ανάλυση και ανάπτυξη του επιχειρησιακού σχεδιασμού. Αυτή η προσέγγιση επέτρεπε και την παράλληλη ανάπτυξη των υπόλοιπων θεματικών ενοτήτων. Στην βάση του στρατηγικού σχεδίου και του επιχειρησιακού σχεδιασμού υπήρχε αλληλοεπικάλυψη (overlapping) των τριών ενοτήτων.

Ο σκοπός του επιχειρησιακού σχεδιασμού, ήταν να σχηματιστεί ένα επαρκές επίπεδο ασφάλειας, ικανό να ανταπεξέλθει στους κινδύνους που είχαν αναγνωριστεί και απειλούσαν την ομαλή διεξαγωγή των αγώνων. Ο σχεδιασμός ασφάλειας αναφέρεται και στην πρόβλεψη να αντιμετωπιστούν στοχευόμενες απειλές που θα εκπορεύονταν από την τρομοκρατία και το οργανωμένο έγκλημα. Επομένως, διαμόρφωσε ένα στρατηγικό πλαίσιο, μέσα στο οποίο θα αναπτύσσονταν με μία δυναμική διαδικασία οι τακτικές αντιμετώπισης. Αυτή η ανατροφοδοτούμενη διαδικασία συλλογικής δράσης ήταν απαραίτητη προκειμένου να μην εκδηλωθούν ανεγνωρισμένες και μη, τρομοκρατικές απειλές.

Το επαγγελματικό υπόβαθρο των ερωτηθέντων και η πολυετής πείρα αυτών, επέτρεψε την κριτική ανάλυση του επιχειρησιακού σχεδιασμού, στο επίπεδο της ασφάλειας που είχε διαμορφωθεί στην μετά την 11^η Σεπτεμβρίου εποχή, και καθ'όλη την διάρκεια τέλεσης των αγώνων. Δεδομένων των συνθηκών, ο τομέας της ασφάλειας αποτελούσε νευραλγικό κομμάτι ενός μεγάλου γεγονότος όπως οι Ολυμπιακοί αγώνες του 2004. Η ενασχόληση των υπεύθυνων ασφάλειας και διοικητικών παραγόντων με την διοργάνωση αυτή, απαιτούσε ενοποιημένη διοίκηση σε όλα τα επίπεδα για διαρκή και συνεχώς ενημερωμένη ανατροφοδότηση.

Οι συμμετέχοντες ήταν δέκα στον αριθμό και σε όλους τέθηκαν οι ίδιες ερωτήσεις. Αυτές, επέτρεπαν στον ερωτώμενο να δώσει τη δική του διάσταση στη θεματική ενότητα που αναπτυσσόταν μέσω της συζήτησης. Οι περαιτέρω αναλύσεις, διευκολύνονταν από την ημι - δομημένη μορφή των συνεντεύξεων και την ροή της συζήτησης που επέτρεπε την πολυδιάστατη ανάπτυξη των απαντήσεων. Οι οκτώ από τους συμμετέχοντες ήταν άνδρες και οι δύο γυναίκες, ενώ οκτώ συμμετέχοντες προέρχονται από την Ελληνική αστυνομία, καθώς κατά τη διάρκεια τέλεσης των αγώνων ήταν η υπηρεσία που είχε αναλάβει την ηγεσία για την ανάπτυξη του επιχειρησιακού σχεδιασμού και την εποπτεία των αγώνων. Αναμφίβολα, όλοι οι φορείς της δημόσιας δύναμης ενεπλάκησαν για την ομαλή διεξαγωγή των ολυμπιακών αγώνων Αθήνα 2004, όπως το Λιμενικό, η Πυροσβεστική, ο Στρατός και υπόλοιπες υπηρεσίες του κράτους. Όμως, στην Ελληνική Αστυνομία ανατέθηκε θεσμικά με σχετικό νόμο ο ηγετικός ρόλος σε αυτή την διοργάνωση.

Καταγραφή δεδομένων και διαδικασία συνεντεύξεων

Οι συμμετέχοντες επιλέχθηκαν λόγω της νευραλγικής θέσης που κατείχαν κατά τη διάρκεια τέλεσης των Ολυμπιακών αγώνων της Αθήνας το 2004. Η προσέγγιση πραγματοποιήθηκε τηλεφωνικά και ενημέρωνε τους αποδέκτες για την θεματολογία και την ερευνητική διάσταση της συνέντευξης. Οι ερωτήσεις αποστέλλονταν με τη μορφή ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και ακολούθως αν κάποιος δεν είχε ενημερωθεί για αυτές μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, γινόταν επί τόπου ενημέρωση στο μέρος όπου θα πραγματοποιείτο η συνέντευξη. Πριν την ηχογράφιση της συνέντευξης γινόταν μία διερευνητική συζήτηση επί του θέματος της εργασίας και ανιχνεύονταν οι γενικές θέσεις του ερωτώμενου επί της θεματολογίας της ασφάλειας και των μεγάλων αθλητικών διοργανώσεων. Ακολούθως, ενημερωνόταν ο συμμετέχων για τη διαδικασία

που θα ακολουθούσε και αν θα επιθυμούσε να διατηρηθεί η ανωνυμία του κατά την τελική αναφορά στον κατάλογο των συμμετεχόντων εντός της διπλωματικής εργασίας. Ακόμα, αντίγραφο από το ηχητικό αρχείο της συνέντευξης θα αποστέλλονταν στον ερωτώμενο μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου προκειμένου να είναι ενήμεροι οι συμμετέχοντες και αν υπάρχει κάποια ένσταση για αυτά που ειπώθηκαν στη συνέντευξη και δεν θα ήθελαν να αναφερθούν. Για λόγους ακαδημαϊκής δεοντολογίας, οι αναφορές στους συμμετέχοντες θα γίνεται υπό κωδικοποιημένη μορφή και όχι με την αληθινή ταυτότητα των ερωτώμενων στο κυρίως σώμα της εργασίας. Αποσπάσματα ή επεξηγήσεις, και ανάλυση αυτών που απαντήθηκαν από τους συμμετέχοντες θα πραγματοποιείται με την διαδικασία που αναφέρθηκε παραπάνω.

Επιπλέον λόγοι για την επιλογή των στελεχών ασφάλειας, ήταν η άσκηση των καθηκόντων τους και η υπηρεσιακή ετοιμότητα που επιβαλλόταν από τις ιδιαίτερες συνθήκες που είχαν διαμορφωθεί. Τα στοιχεία αυτά τους τοποθετούσαν στην αιχμή του δόρατος των επιχειρησιακών σχεδίων και ήταν άμεσα εμπλεκόμενοι με τον επιχειρησιακό σχεδιασμό, σε εκτελεστικό στάδιο, - στάδιο λήψης απόφασης - και προληπτικό στάδιο - σχεδιασμός αντίμετρων -, παρακολούθηση διεθνών εξελίξεων - συλλογή και επεξεργασία πληροφοριών - . Η κάθε συνάντηση διαρκούσε μία ώρα και το μέσο καταγραφής των συνεντεύξεων ήταν η ηλεκτρονική μαγνητοφώνηση των συμμετεχόντων.

Η ανάδειξη του θέματος ως πεδίο ερευνητικής εφαρμογής προσεγγίστηκε με ενδιαφέρον από τα άτομα που είχαν συμμετάσχει στο σχεδιασμό ασφάλειας των Ολυμπιακών αγώνων Αθήνα 2004. Αυτό ανέδειξε με σαφήνεια τις επιχειρησιακές κατευθύνσεις που σχηματίστηκαν για την ομαλή διεξαγωγή των αγώνων, σε ένα περιβάλλον που επισκιάζόταν από τα γεγονότα της τρομοκρατικής επίθεσης της 11^{ης} Σεπτεμβρίου. Επισημαίνεται ότι οι σχεδιαστές ασφάλειας είχαν σαφώς επηρεαστεί από την συνεχή ροή πληροφοριών που διοχετευόταν προς το ολυμπιακό κέντρο πληροφοριών (Ο.ΚΕ.Π.).

Περιορισμοί στην καταγραφή και ανάλυση των δεδομένων

Η έλλειψη τεχνογνωσίας σε θέματα ασφάλειας από τον ερευνητή ώστε να συντονίζεται στον παλμό της ροής της συζήτησης από τους συμμετέχοντες που κατέχουν βαθιά γνώση του αντικειμένου της ασφάλειας. Η παρουσίαση των δεδομένων από τις συνεντεύξεις βασίζεται σε μεγάλο ποσοστό στην οξυδέρκεια και ικανότητα του

ερευνητή να αποτυπώσει με σαφήνεια τα στοιχεία των συζητήσεων. Επομένως, απαιτείται να επιλέξει ποια στοιχεία θα παρουσιάσει, ποια έχουν συνάφεια με το σκοπό της ποιοτικής έρευνας που διενεργείται και ακολούθως να τα ενσωματώσει στο ανάλογο πεδίο της ερευνητικής εργασίας.

Συγκεκριμένα, απαιτείται η σύνθεση των στοιχείων που είναι η διαχείριση του κινδύνου στα μεγάλα αθλητικά γεγονότα (mega sport events), η εφαρμογή των επιχειρησιακών πλάνων, καθώς και η εξορισμού απόδοση της απειλής της τρομοκρατίας. Ακόμα, η περιγραφική ικανότητα των συμμετεχόντων μπορεί να αποτελέσει ρυθμιστικό παράγοντα στις απαντήσεις αυτών, καθιστώντας δύσκολη ή εύκολη την διασαφήνιση και κωδικοποίηση των απαντήσεων.

Η έλλειψη σαφούς προσανατολισμού από τη διεθνή κοινότητα όσον αφορά την τρομοκρατία και την εξ' ορισμού διασαφήνιση και ερμηνεία της, εμποδίζει την προσέγγιση του θέματος από μία στοιχειοθετημένη άποψη και καθιστά αναγκαία την πολύπλευρη θέαση του προβλήματος της τρομοκρατίας. Έτσι παρουσιάζεται η ανάγκη να διερευνηθούν οι συνιστώμενες δομές της τρομοκρατίας που υιοθετούνται από τα κράτη και τους οργανισμούς διεθνώς, ώστε να υλοποιηθούν επιχειρησιακοί σχεδιασμοί. Η σχηματοποίηση της απειλής της τρομοκρατίας και η αναμφίβολη σύνδεση της με το οργανωμένο έγκλημα διαμορφώνει και τις δράσεις που εφαρμόζονται διεθνώς για την πρόληψη και όπου καθίσταται δυνατό για την καταστολή της τρομοκρατίας.

Η ανάδειξη του θέματος ως πεδίο ερευνητικής εφαρμογής προσεγγίστηκε με ενδιαφέρον από τα άτομα που είχαν συμμετάσχει στο σχεδιασμό ασφάλειας των Ολυμπιακών αγώνων Αθήνα 2004. Αυτό ανέδειξε με σαφήνεια τις επιχειρησιακές κατευθύνσεις που εκπονήθηκαν για την ομαλή διεξαγωγή των αγώνων, σε ένα περιβάλλον που επισκιάζόταν από τα γεγονότα της τρομοκρατικής επίθεσης της 11^{ης} Σεπτεμβρίου. Επισημαίνεται ότι οι σχεδιαστές ασφάλειας είχαν σαφώς επηρεαστεί από την συνεχή ροή πληροφοριών που διοχετευόταν προς το ολυμπιακό κέντρο πληροφοριών (Ο.ΚΕ.Π.).

Θεματικές ενότητες

Ερευνητικό πεδίο: Τρομοκρατία (Α)

Α) Ερώτηση 1: Αποδώστε έναν συνοπτικό ορισμό για την τρομοκρατία, λαμβάνοντας υπ' όψιν τα χαρακτηριστικά μίας μεγάλης αθλητικής διοργάνωσης όπως οι Ολυμπιακοί

Αγώνες Αθήνα 2004 που μπορεί να αποτελέσει στόχο για συγκεκριμένες μορφές τρομοκρατικών οργανώσεων (για παράδειγμα εξτρεμιστικές οργανώσεις με ισλαμικό θρησκευτικό υπόβαθρο).

Λόγω της πολύπλευρης ανάλυσης που επιδέχεται ο ορισμός και η έννοια της τρομοκρατίας, η ερώτηση προσεγγίστηκε με κεντρικό άξονα την διοργάνωση των Ολυμπιακών αγώνων και ειδικότερα μετά τις ιδιαίτερες συνθήκες που είχαν διαμορφωθεί κατόπιν των τρομοκρατικών επιθέσεων της 11^{ης} Σεπτεμβρίου. Από το σύνολο των δέκα συμμετεχόντων οι έξι απέδωσαν ορισμό για την τρομοκρατία ενώ οι υπόλοιποι τέσσερις δεν απάντησαν, καθώς εκτίμησαν ότι δεν μπορεί να αποδοθεί συγκεκριμένη ορολογία από την πληθώρα των ορισμών που υπάρχουν διεθνώς. Οι απαντήσεις των έξι συμμετεχόντων κυμάνθηκαν στα ίδια επίπεδα σχηματίζοντας μία κοινή εικόνα για την τρομοκρατία. Έτσι σύμφωνα με αυτό το πλαίσιο, οι απαντήσεις στην πλειοψηφία των ερωτηθέντων κινήθηκαν γύρω από τον άξονα της ισλαμικής τρομοκρατίας, του ισλαμικού φονταμενταλισμού και της νέας μορφής τρομοκρατίας, που ουσιαστικά πήρε σάρκα και οστά με τις επιθέσεις της 11^{ης} Σεπτεμβρίου.

Χαρακτηριστικά, ο Συμμετέχων (2) συνοψίζει τα προαναφερθέντα χαρακτηριστικά της νέας μορφής τρομοκρατικής απειλής:

“Η τρομοκρατία είναι μία μορφή βίας που εκπορεύεται από οικονομικούς, πολιτικούς, θρησκευτικούς παράγοντες και προσπαθεί να βλάψει το κράτος που διοργανώνει τους αγώνες”. Ουσιαστικά αυτή η απόδοση του ορισμού, σκιαγραφεί τη μορφή της τρομοκρατικής δράσης και αναφέρονται τα συστατικά στοιχεία της τρομοκρατίας που έχουν επικρατήσει στη διεθνή βιβλιογραφία. Αυτά είναι, η βία απέναντι στη νομοθετικά θεσπισμένη κυβέρνηση ενός κράτους με πολιτικό και θρησκευτικό υπόβαθρο από την πλευρά των τρομοκρατών. Ο συμμετέχων 5 ενισχύει αυτή την αντίληψη περί τρομοκρατίας αναφέροντας ότι “τρομοκρατία είναι η παράνομη χρήση δύναμης ή βίας κατά ατόμων ή περιουσιών για τον εκφοβισμό και καταναγκασμό μιας κυβέρνησης, του πληθυσμού ή τμημάτων αυτών προς εξυπηρέτηση και προώθηση πολιτικών ή κοινωνικών σκοπών”. Η πολιτική στοχοποίηση και θρησκευτική επιδίωξη των τρομοκρατών θίγεται και από τους υπόλοιπους τέσσερις συμμετέχοντες.

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω στοιχεία αναδεικνύεται η θεματική ενότητα ‘πολιτικά και θρησκευτικά κίνητρα τρομοκρατών’ η οποία λαμβάνει τον κωδικό 1. Ο συμμετέχων (9) υπό τη θεματική ενότητα 1 αναφέρει: “Η τρομοκρατία στοχεύει

κυρίως να πλήξει αποτελεσματικά τη μάζα, συμβολικούς στόχους ή εμβλήματα. Ενώ δεν πρέπει να παραβλέπουμε τα πολιτικά κριτήρια που μπορεί να έχει μία ενδεχόμενη τρομοκρατική επίθεση δηλαδή πολιτικούς στόχους”. Η πλαισίωση του ορισμού από τον συμμετέχων 6 ενισχύει την ανάδειξη της θεματικής ενότητας 1, υποστηρίζοντας ότι τρομοκρατία “είναι η οποιαδήποτε ενέργεια κατά ανθρώπων και πραγμάτων, με σκοπό να προκληθεί μία γενικότερη αναστάτωση, ώστε κάποιες πολιτικές ή θρησκευτικές ιδέες ως συνήθως Ισλαμικών κρατών, να βγούνε στην επιφάνεια και να έχουν απήχηση στα μέσα μαζικής ενημέρωσης και το κοινό”. Ο Συμμετέχων (1) υπό την θεματική ενότητα 1 ορίζει την τρομοκρατία ως “άνθρωπογενή απειλή με πολιτικά και θρησκευτικά κίνητρα...”. Επομένως γίνεται κατανοητό ότι ο ορισμός της τρομοκρατίας όπως ανιχνεύεται στην ανάλυση των συνεντεύξεων παρουσιάζει ως αναπόσπαστο κομμάτι το θρησκευτικό και πολιτικό υπόβαθρο μίας τρομοκρατικής ενέργειας.

Όπως επισημάνθηκε προγενέστερα στην αποδόμηση του ορισμού της τρομοκρατίας, ενυπάρχει και η μορφή της βίας μέσω τυφλών χτυπημάτων από τους τρομοκράτες και η δημιουργία φόβου για την επίτευξη των στόχων των τρομοκρατών. Θα μπορούσε να υποστηριχτεί ότι ‘η παράνομη χρήση της βίας’ αναδεικνύεται επίσης ως θεματική ενότητα. Η συγκεκριμένη θεματική είναι η υπ’αριθμόν 2 θεματική ενότητα. Αυτή ορίζει την τρομοκρατία ως έκνομη δραστηριότητα που εμπίπτει στον ποινικό κώδικα της κάθε χώρας αυτοτελώς. Όπως φάνηκε και από την ανασκόπηση της σχετικής βιβλιογραφίας, οι θεσμικές διατάξεις των κρατών διεθνώς, σε μεγάλο βαθμό πλέον, καθορίζουν την ύπαρξη της τρομοκρατίας στον ποινικό τους κώδικα. Έτσι σύμφωνα με την θεματική ενότητα 2 καταγράφεται ότι “...αυτό όμως που θα πρέπει να συγκρατηθεί, είναι ότι η τρομοκρατία είναι ένα έγκλημα, μία οργανωμένη εγκληματική δραστηριότητα, που σε κάθε χώρα ή κάθε ήπειρο έχει το δικό της κίνητρο, όπως για παράδειγμα πολιτικά υποκινούμενη βία με αποσχιστικό και αυτονομιστικό χαρακτήρα” (Συμμετέχων 7, 2014).

Η νομική υπόσταση που προσδίδεται στην θεματική ενότητα 2 υπακούει και στην απόδοση του ορισμού της τρομοκρατίας που εκδόθηκε από το υπουργείο εξωτερικών των Η.Π.Α. και ορίζεται από το άρθρο 22 του ποινικού κώδικα, τμήμα 265:

“Ο όρος τρομοκρατία σημαίνει προμελετημένη βία με πολιτικά κίνητρα, που ασκείται κατά αμάχων στόχων από αντεθνικές ομάδες ή πράκτορες που σκοπεύουν συνήθως να επηρεάσουν την κοινή γνώμη” (Συμμετέχων 5, 2014). Διαφαίνεται επίσης ότι στον προ αναφερθέντα ορισμό ενυπάρχουν και στοιχεία της θεματικής ενότητας (1)

‘πολιτικά και θρησκευτικά κίνητρα τρομοκρατών’. Από τις αναδειχθείσες θεματικές ενότητες αναδεικνύεται ο ιδεολογικός προσανατολισμός των τρομοκρατών. Αυτός, περιστρέφεται γύρω από τη σφαίρα της θρησκευτικής επιρροής προς τα υπόλοιπα κράτη παγκόσμια, με τελική έκφραση την οργανωμένη μορφή της σκοπούμενης και αδιάκριτης βίας που χαρακτηρίζει τις πράξεις των τρομοκρατών. Όπως κρίνεται και από τις απαντήσεις των ερωτηθέντων, κοινός προσανατολισμός της τρομοκρατίας είναι η διασπορά του πανικού στο πλήθος, μέσω προσχεδιασμένων ενεργειών που στόχο έχουν συμβολικούς στόχους με θρησκευτικό και πολιτικό αντίκτυπο. Είναι φανερό, ότι σε μεγάλο βαθμό των απαντήσεων τους, οι συμμετέχοντες προσδίδουν πολιτικά κίνητρα στις δράσεις των τρομοκρατών, τα οποία ενισχύονται με ακραίες μορφές θρησκευτικού εξτρεμισμού. Ο συμμετέχων (10) αναφέρει το πρώτο σκέλος και χαρακτηρίζει την τρομοκρατία ως “Δράση ταυτισμένη με πολιτικά κίνητρα”.

Αναμφίβολα, η τρομοκρατία όπως εκδηλώθηκε με τις επιθέσεις της 11^{ης} Σεπτεμβρίου, αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα δράσης της νέας μορφής τρομοκρατίας. Η νέα τρομοκρατία έχει χαρακτηριστικά στοιχεία που ενσωματώνουν στον πυρήνα της τακτικές πολέμου, οι οποίες προέρχονται από πεδία μαχών της μέσης ανατολής και εξομοιώνουν αυτό το είδος πολέμου σε αστικά περιβάλλοντα. Η δράση της νέας τρομοκρατίας ξεπερνάει τα εθνικά σύνορα των κρατών της μέσης ανατολής και εξαπλώνεται σε ένα παγκόσμιο δίκτυο, ικανό, να εξασφαλίζει στις επί μέρους τρομοκρατικές ομάδες τα εφόδια για να πετυχαίνουν τους στόχους της. Η ανωτέρω αντίληψη, ενισχύεται ακόμα από τον Συμμετέχων (7) όπου τοποθετεί την 11^η Σεπτεμβρίου ως κομβικό σημείο για την έκφραση και την διάδοση της νέας μορφής τρομοκρατίας: “Η περίπτωση της 11^{ης} Σεπτεμβρίου αποτέλεσε την αρχή για ένα άλλου είδους τρομοκρατικό φαινόμενο, πολύ πιο ασύμβατο, πολύ πιο ασύμμετρο, σε σχέση με αυτό που γνωρίζαμε όλοι”. Αυτή η περιγραφή τοποθετεί το πλαίσιο μέσα στο οποίο καθίσταται δυνατό να αναλυθεί η νέα τρομοκρατία.

A) Ερώτηση 2:

Ποιες οι αναγνωρισμένες απειλές και φορείς κινδύνου τρομοκρατικών επιθέσεων που είχαν επισημανθεί από τον επιχειρησιακό σχεδιασμό ασφάλειας (από την έναρξη του επιχειρησιακού σχεδιασμού, από το 2001 και μετά). Η ύπαρξη συγκεκριμένης Τρομοκρατικής απειλής και άλλων κινδύνων που είχαν ήδη αναγνωριστεί από τον επιχειρησιακό σχεδιασμό ασφάλειας.

Σε αυτή την ερώτηση αναπτύχθηκε η φύση της τρομοκρατικής απειλής και άλλων φορέων κινδύνου που θα μπορούσαν να αποτελέσουν εν δυνάμει πηγή κινδύνου για τους Ολυμπιακούς αγώνες της Αθήνας 2004 και εν τέλει να βλάψουν αυτούς. Οι απαντήσεις σε αυτό το σημείο παρουσιάζουν αρκετή ομοιογένεια, καθώς όλοι οι συμμετέχοντες αναφέρονται στην αναγνώριση της τρομοκρατικής απειλής ως υφιστάμενης κατάστασης, που εκπορεύεται από τα γεγονότα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου. Η απειλή να μην είχε αναγνωριστεί και ενσωματωθεί στον επιχειρησιακό σχεδιασμό όπως γίνεται κατανοητό από τους ερωτώμενους και αναφέρεται ότι:

“Η Ελλάδα είχε αναγνωρίσει την απειλή της τρομοκρατίας ως διεθνή και εσωτερική τρομοκρατία. Με πολύ μεθοδική συλλογή πληροφοριών σε ότι αφορούσε τη διεθνή τρομοκρατία ήταν να εκτιμήσουμε το επίπεδο της απειλής. Για τη δράση της διεθνούς τρομοκρατίας ο κίνδυνος ήταν πολύ χαμηλός για να χτυπήσουν στους Ολυμπιακούς αγώνες της Αθήνας. Σε ότι αφορά την εσωτερική τρομοκρατία ο κίνδυνος ήταν μέτριος, διότι υπάρχει πάντα το ενδεχόμενο να δράσουν παρακλάδια - μικρότερες οργανώσεις - της 17 Νοέμβρη, ενώ ως αφετηρία χρησιμοποιείται η μετά την 11^η Σεπτεμβρίου εποχή” (Συμμετέχων 3, 2014). Όπως γίνεται κατανοητό η απειλή της τρομοκρατίας ελάμβανε ειδική αξιολόγηση και υπόκειντο σε ειδικό καθεστώς πληροφοριών προκειμένου να αναγνωριστεί και να ενταχθεί σε ειδικό πλαίσιο δράσης από τον επιχειρησιακό σχεδιασμό.

Έτσι η θεματική ενότητα 3 προκύπτει από την σύνθεση των στοιχείων ως ‘ρεαλιστική αξιολόγηση της τρομοκρατικής απειλής’. Σε αυτό το πλαίσιο ο Συμμετέχων (6) τονίζει το ρόλο της Ισλαμικής απειλής στην υπερβολή των μέτρων ασφάλειας που σχηματίστηκαν για την ενίσχυση του επιχειρησιακού σχεδιασμού και διαφαίνεται ότι “η 11^η Σεπτεμβρίου έπαιξε καθοριστικό ρόλο για την ένταση των μέτρων. Ήταν ένας βασικός άξονας, είχε βάλει τον πήχη ψηλά για τα μέτρα ασφάλειας. Ήταν δύσκολο να εκδηλωθεί η Ισλαμική τρομοκρατική απειλή στην Ελλάδα, όμως δεν το είχαμε αποκλείσει”.

Θίγοντας την διαβάθμιση και τη σημαντικότητα της τρομοκρατικής απειλής αναδεικνύεται και το μέγεθος της ανησυχίας, περισσότερο των συμμαχικών υπηρεσιών και των Η.Π.Α. να αναβαθμίσουν το σχεδιασμό ασφάλειας των ολυμπιακών αγώνων του 2004. Σε αυτό το κλίμα ο Συμμετέχων (8) αναφέρει πως “...σχετικά με την τρομοκρατική απειλή τα μεγέθη και τα καθήκοντα που υπαγόρευε ο σχεδιασμός ήταν δυσανάλογα σε σχέση με τις αρμοδιότητες που είχαμε ως υπηρεσία πριν τους Ολυμπιακούς αγώνες” (Συμμετέχων 8, 2014). Ενώ, ο συμμετέχων (3) ενισχύει την

ανωτέρω αντίληψη δίνοντας το στίγμα της επιρροής της εποχής της 11^{ης} Σεπτεμβρίου, καταθέτοντας ότι ‘ο σχεδιασμός μετά την 11^η Σεπτεμβρίου άλλαξε καθολικά σε ότι αφορά τη διαχείριση των πληροφοριών’’. Διαφαίνεται ότι η τρομοκρατία με τη μορφή του εξτρεμισμού και της ασύμμετρης απειλής που συγκροτούσαν μορφές δράσης της νέας τρομοκρατίας είχε ληφθεί υπόψη από τον επιχειρησιακό σχεδιασμό ασφάλειας και το δίκτυο πληροφοριών που είχε συγκροτηθεί για την αναγνώριση των απειλών.

Γίνεται όμως σαφές, ότι περισσότερο στο εξωτερικό της χώρας επικρατούσε μία αναταραχή με τις τρομοκρατικές επιθέσεις εκείνης της εποχής, όπως βομβιστικές επιθέσεις στη Μαδρίτη το 2004. Στην Ελλάδα είχε διαβαθμιστεί ο κίνδυνος της τρομοκρατίας χαμηλότερα από ότι στο διεθνή χώρο, δεν έπαυε όμως να αποτελεί μία ορατή απειλή όπως αποτυπώθηκε και από τις απαντήσεις των ερωτώμενων που έχρηζε ειδικής αντιμετώπισης. Σύμφωνα με τα δεδομένα που αναφέρθηκαν κρίνεται σκόπιμο να σχηματιστεί η θεματική ενότητα 4 με κωδικοποίηση ‘η νέα μορφή τρομοκρατίας ως διεθνή απειλή και η διαμόρφωση κλίματος παγκόσμια’.

Η σκιαγράφηση της αποδοθείσας θεματολογίας ενισχύεται από το σκηνικό πολέμου που επικοινωνούσαν οι τρομοκράτες με τις επιθέσεις τους και είχε πρωτίστως ως στόχο να αποδώσει μία παγκόσμια διάσταση στις απειλές των τρομοκρατών. Έτσι εντέχνως καλλιεργούνταν η εντύπωση στη συνείδηση του κοινού που παρακολουθούσε, ότι όντως οι τρομοκράτες μπορούν να απειλήσουν μεγάλα αθλητικά δρώμενα και μεγάλες αθλητικές διοργανώσεις καθώς είχαν ιδιαίτερο συμβολισμό. Σχετικά με τους Ολυμπιακούς αγώνες της Αθήνας, θα μπορούσε επίσης να σχηματιστεί η θεματική ενότητα 5 ως ‘αναγνώριση απειλών διεθνούς τρομοκρατίας και σχηματοποίηση αυτών’. Υπό αυτή την θεματική ενότητα (5) ο Συμμετέχων (1) αναφέρει:

“Κατά την αναγνώριση της απειλής, πιθανοί κίνδυνοι ήταν η διακοπή ενός ολυμπιακού αγωνίσματος, πιθανές απαγωγές αθλητών και στελεχών ομάδων ή ομοσπονδιών καθώς και η πλήξη αθλητικών εγκαταστάσεων αλλά και των ομάδων που διέμεναν σε αυτές. Ακόμα είχαν αναγνωριστεί 255 περίπου κίνδυνοι και είχαν εκπονηθεί ισάριθμα επιχειρησιακά σχέδια”.

Έτσι με αυτό τον τρόπο εκδηλώνονται σημαντικές απειλές κατά των Ολυμπιακών αγώνων οι οποίες αξιολογούνται και ενσωματώνονται στον επιχειρησιακό σχεδιασμό. Η δυσκολία που υπάρχει στην αξιολόγηση της απειλής της τρομοκρατίας, είναι η μεθοδολογία των εξτρεμιστικών οργανώσεων που καθιστά δύσκολη την αναγνώριση και εξουδετέρωση των τρομοκρατών. Σύμφωνα με αυτή την εκτίμηση ο Συμμετέχων (5) αναφέρει πως “η τρομοκρατία δεν μπορεί να παραμετροποιηθεί γιατί υπεισέρχεται

ο ανθρώπινος παράγοντας σε συνδυασμό με την επιθυμία και το κίνητρο του δράστη. Εμείς αξιολογούμε τρωτότητα και πιθανότητα τα οποία θα μας δώσουν τον κίνδυνο. Μέσα στην πιθανότητα, είναι η πρόθεση για απειλή η οποία δυσκολεύει την εκτίμηση’’. Γίνεται αντιληπτό επομένως από την εν προκειμένω ανάλυση πως η αξιοποίηση των πληροφοριών και της ικανότητας δράσεων (capability) των τρομοκρατικών οργανώσεων είναι καθοριστικός παράγοντας για την αποτροπή τρομοκρατικών δράσεων. Σε αυτό το σημείο επισυνάπτεται η θεματική ενότητα (3) ‘ρεαλιστική αξιολόγηση της τρομοκρατικής απειλής’ ως απαραίτητο στοιχείο του επιχειρησιακού σχεδιασμού. Τονίζεται η σημασία της αξιολόγησης και εισροής των πληροφοριών στον μηχανισμό αναγνώρισης της απειλής και αξιολόγησης του κινδύνου.

A) Ερώτηση 3 : Οι ιδιαιτερότητες της τρομοκρατίας και αν διαφοροποιείται ή ταυτίζεται με το κοινό/οργανωμένο έγκλημα.

Οι απαντήσεις σε μεγάλο βαθμό, κυμάνθηκαν στα ίδια επίπεδα. Εννιά από τους δέκα ερωτώμενους οριοθέτησαν μία κοινή συμπίεση της τρομοκρατίας με το οργανωμένο έγκλημα και σε κάποιες περιπτώσεις με το κοινό έγκλημα. Μέσα από τις απαντήσεις των ερωτώμενων αναδύθηκε η φύση του οργανωμένου και κοινού εγκλήματος ως ορατής απειλής για τους Ολυμπιακούς αγώνες Αθήνα 2004. Λαμβάνοντας ως δεδομένο όμως την αυστηρότητα των μέτρων ασφάλειας και την εξάρθρωση της 17 Νοέμβρη την εποχή πριν τους αγώνες (2002), γίνεται κατανοητό ότι τα περιθώρια για δράση του κοινού και ακόμα και οργανωμένου εγκλήματος ήταν περιορισμένα. Η θεματική ενότητα (6) που αναδύεται ως συνθετικό στοιχείο από την ανάλυση των απαντήσεων είναι ‘καταλυτική υποστήριξη της τρομοκρατίας από το οργανωμένο έγκλημα’. Η απάντηση από τον Συμμετέχων 3 είναι αντιπροσωπευτική:

“Η τρομοκρατία και το οργανωμένο έγκλημα είναι συγκοινωνούντα δοχεία - παγκοσμίως -. Το οργανωμένο έγκλημα έχει αποδειχθεί διεθνώς ότι επικοινωνεί με τους αρχηγούς και καθοδηγητές της τρομοκρατίας. Δεν επικοινωνεί απευθείας, επικοινωνεί με το ενδιάμεσο στάδιο τους επιχειρησιακούς. Επίσης λειτουργεί ως κατεξοχήν τροφοδότης οπλισμού, ξέπλυμα μαύρου χρήματος και είναι σε πολλές περιπτώσεις το delivery point’’. Είναι ενισχυμένη η άποψη της διασύνδεσης τρομοκρατικών οργανώσεων και οργανωμένου εγκλήματος. Τα περιγραφικά δεδομένα αποτυπώνουν διαύλους κοινών δράσεων και δομών που οδηγούν σε ένα ισχυρό πλέγμα στήριξης μεταξύ εγκληματικών οργανώσεων και τρομοκρατών.

Σε αυτό το επίπεδο, που λειτουργούν τρομοκρατικές οργανώσεις με ισλαμικό εξτρεμιστικό υπόβαθρο όπως η Αλ Κάϊντα, είναι διαδεδομένη η αντίληψη ότι το δίκτυο εξάπλωσης τους εκτείνεται σε ένα παγκόσμιο φάσμα. Ο Συμμετέχων (7) αποδίδει την σύνδεση του οργανωμένου εγκλήματος και της τρομοκρατίας τονίζοντας ότι “η τρομοκρατία είναι οργανωμένη μορφή εγκλήματος η οποία ανάλογα με τον τόπο και τον χρόνο που συμβαίνει έχει τα δικά της χαρακτηριστικά και κίνητρα”. Είναι σαφές πλέον από τις απαντήσεις των συνεντεύξεων ότι οι πρακτικές και οι στόχοι των τρομοκρατών μπορούν να συνυπάρξουν με αυτές του οργανωμένου εγκλήματος. Πρωτίστως, η οικονομική ευχέρεια τρομοκρατικών ομάδων θα ήταν δυνατόν να της εξασφαλίσει μία διασύνδεση με οργανωμένες υψηλά ιεραρχημένες εγκληματικές ομάδες. Είναι επίσης κραταιά η αντίληψη μεταξύ των ερωτώμενων της συνέντευξης ότι η κορυφή της πυραμίδας του οργανωμένου εγκλήματος, περιέχει αρχηγούς τρομοκρατικών οργανώσεων και υπάρχει μία αλληλεπίδραση μεταξύ τρομοκρατίας και οργανωμένου εγκλήματος. Τα εν λόγω δεδομένα γίνονται εμφανή και από τον Συμμετέχων (2) όπου αναδεικνύει την φύση της τρομοκρατικής απειλής και του οργανωμένου εγκλήματος:

“Το οργανωμένο έγκλημα αξιολογείται από το μέσο επίπεδο και άνω όπου επιθυμεί το οικονομικό όφελος. Η τρομοκρατία εμπλέκει περισσότερους βραχίονες δράσης από το οργανωμένο έγκλημα. Το οργανωμένο έγκλημα βοηθάει την τρομοκρατία”. Ο συμμετέχων (4) ενισχύει την θεματική ενότητα (6) και ταυτίζεται με τις υπόλοιπες αναλύσεις καθώς περιγράφει πως “... η μορφή της τρομοκρατίας όπως προέρχεται από το εξωτερικό και το εσωτερικό μίας χώρας στην προκειμένη περίπτωση της Ελλάδας συνδέεται με το οργανωμένο έγκλημα. Είναι συγκοινωνούντα δοχεία. Το αναφέρουν άνθρωποι που έχουν αξιολογήσει τα στοιχεία που μελετούν και καταλήγουν σε αυτό το συμπέρασμα”.

Εκτός όμως από την διαφαινόμενη σχέση μεταξύ τρομοκρατίας και οργανωμένου εγκλήματος, επισημαίνονται και οι διαφορές που καθιστούν περισσότερο διακριτή την κατηγοριοποίηση των δύο αυτών παραγόντων και φορέων κινδύνου. Η ειδοποιός διαφορά εντοπίζεται στα εγγενή κίνητρα και στους απώτερους στόχους που έχουν θέσει οι τρομοκράτες και οι εγκληματίες. Από την ανωτέρω εκτίμηση, δύναται να σχηματιστεί η θεματική ενότητα (7) ως ‘επιχειρησιακές διαφορές τρομοκρατίας και οργανωμένου εγκλήματος’. Ο Συμμετέχων (3) αναφέρει αυτές τις διαφορές καθώς:

“Υπάρχει διαφοροποίηση κινδύνου που προέρχεται από το οργανωμένο έγκλημα και αυτού που προέρχεται από την τρομοκρατία. Ο κακοποιός δίνει σημασία στα δικά

του ατομικά οφέλη. Σχεδιάζει λεπτομερώς τη διαφυγή του για να αποφύγει τη σύλληψη. Να αποκομίσει προσωπικά οφέλη. Ο τρομοκράτης έχει υψηλού επιπέδου αποφασιστικότητα. Κατά μεγάλο ποσοστό δεν ενδιαφέρεται αν συλληφθεί ή σκοτωθεί. Υπέρτατος σκοπός είναι να πετύχει τα σχέδια του”. Ενώ ο Συμμετέχων (10) αναφέρει πως “το οργανωμένο έγκλημα είχε άλλο σκοπό καθώς τα τρομοκρατικά χτυπήματα έχουν μια πολιτική σκοπιμότητα”.

Διακρίνεται σε μεγάλο βαθμό η ισχυρή παρακίνηση του τρομοκράτη ως δράστη να πραγματοποιήσει τα σχέδια του με οποιοδήποτε κόστος. Στην συγκεκριμένη περίπτωση η εκτίμηση του ανθρώπινου παράγοντα διαβαθμίζεται ως υψηλού κινδύνου. Η γρήγορη κλιμάκωση της δράσης του τρομοκράτη χωρίς να έχει προηγουμένως επισημανθεί δυσχεραίνει την ανίχνευση του από τον επιχειρησιακό σχεδιασμό. Το γεγονός αυτό καθιστά απρόβλεπτη την συμπεριφορά των επιχειρησιακά έτοιμων τρομοκρατών. Η διαφοροποίηση αυτή παράγει τελικώς δύσκολα εκτιμώμενο αποτέλεσμα καθώς τα άτομα που ενεργούν ως τρομοκράτες παραμένουν ανεπηρέαστα απέναντι στα επιχειρησιακά αντίμετρα.

Ακόμα το ψυχολογικό υπόβαθρο των τρομοκρατών ενισχύεται από πολιτικές και θρησκευτικές ιδεολογίες οι οποίες ισχυροποιούν το αίσθημα δικαίου και αντίδρασης των δραστών. Η καταγραφή αυτή των ψυχολογικών συνθέσεων των δραστών ενισχύει την εικόνα της μάχης για έναν υπέρτατο σκοπό. Όπως συνοψίζεται από τον Συμμετέχων (9) “ο υποψήφιος δράστης τρομοκρατικών επιθέσεων έχει σφυρηλατηθεί στο πεδίο της μάχης και της θρησκευτικής παραφροσύνης που εκλογικεύει κάθε παράλογη επιθετική ενέργεια. Η δράση του πλέον από ενοχοποιείται και εξυψώνεται στη σφαίρα της εξιδανικευμένης πράξης για την εκπλήρωση της θεϊκής εντολής”.

Κωδικοποίηση ερευνητικού πεδίου Security and Risk Management: Επιχειρησιακός σχεδιασμός ασφάλειας (B)

B. Ερώτηση 4. Πώς υλοποιείται και εφαρμόζεται ο επιχειρησιακός σχεδιασμός ασφάλειας ώστε να αφομοιωθεί στις ανάγκες των ολυμπιακών αγώνων Αθήνα 2004;

Όπως έγινε κατανοητό από τις απαντήσεις των συνεντεύξεων, ο επιχειρησιακός σχεδιασμός ασφάλειας καλύπτει με την εφαρμογή του την ασφαλή διεξαγωγή των Ολυμπιακών αγώνων ξεκινώντας από τον πυρήνα της διοργάνωσης που είναι η

διεξαγωγή των αθλημάτων στα ανάλογα στάδια, οι ομάδες των αθλητών, οι επίσημοι και θεσμικοί παράγοντες και εξαπλώνεται προς όλη την επικράτεια της χώρας που είχε άμεση σχέση με το γεγονός των Ολυμπιακών Αγώνων. Αυτό, σε επίπεδο διεξαγωγής κάποιου γεγονότος (event) όπως λαμπαδηδρομία, τελετή έναρξης και αφής ολυμπιακής φλόγας, τελετή λήξης καθώς και διαμονή σε χώρους εκτός των Αθηνών όπως ξενοδοχεία και εγκαταστάσεις. Ο Συμμετέχων (6) επισημαίνει πως “ο επιχειρησιακός σχεδιασμός ήταν φτιαγμένος με μεγάλη λεπτομέρεια. Ακουμπούσε σε όλες τις εγκαταστάσεις και καταλύματα ακόμα και εκτός ολυμπιακών χώρων”.

Σύμφωνα με το άρθρο 5 του Νόμου 2833/2000 ανατέθηκε στην ελληνική αστυνομία η ευθύνη της ασφάλειας των Ολυμπιακών αγώνων Αθήνα 2004. Η εφαρμογή του νόμου αυτού οδήγησε στην ίδρυση της Διεύθυνσης Ασφάλειας Ολυμπιακών Αγώνων (Δ.Α.Ο.Α.) όπου μέσα από τμηματικές διεργασίες της συγκεκριμένης διεύθυνσης, αναλήφθηκε η διαδικασία εκπόνησης και εφαρμογής του επιχειρησιακού σχεδιασμού. Τοποθετήθηκε η Ελληνική Αστυνομία μέσω αυτής της νομοθετικής διαδικασίας, ως επικεφαλής μεταξύ των σωμάτων ασφάλειας για τους ολυμπιακούς αγώνες Αθήνα 2004.

Ο επιχειρησιακός σχεδιασμός αποτελεί σε πρακτικό επίπεδο, τις δράσεις και ενέργειες που οφείλουν να ακολουθήσουν οι εμπλεκόμενοι με τον τομέα της ασφάλειας της διοργάνωσης. Αυτή η λειτουργία του σχεδιασμού, προέρχεται από θεσμικά νομοθετημένη απόφαση, η οποία εξουσιοδοτεί τα αρμόδια όργανα της δημόσιας δύναμης να δράσουν στο πλαίσιο της διεξαγωγής των ολυμπιακών αγώνων. Είναι ένα σημαντικό στοιχείο που υπαγορεύει τον τρόπο με τον οποίο θα σχεδιαστούν τα ανάλογα μέτρα, προκειμένου να διεξαχθούν ομαλά οι αγώνες και να μην παρεμποδίζεται η θέαση των αγώνων από τα πλάνα ασφάλειας. Σε συνδυασμό με την εκτίμηση για τον κίνδυνο εκδήλωσης τρομοκρατικής επίθεσης και την πρόληψη για αποτροπή εγκληματικών δράσεων, ο επιχειρησιακός σχεδιασμός ενσωματώνεται στο τακτικό πεδίο της ασφάλειας των ολυμπιακών αγώνων της Αθήνας 2004.

Ο επιχειρησιακός σχεδιασμός ξεκινάει να υλοποιείται επί τη βάση ενός κυρίαρχου στρατηγικού σχεδίου. Το στρατηγικό σχέδιο τοποθετεί σε πλαίσια τις διαδικασίες που πρέπει να εφαρμόζονται από όλα τα στελέχη που εμπλέκονται στην ασφάλεια των αγώνων. Λόγω της αυξημένης σημασίας των ολυμπιακών αγώνων, δημιουργούνται τυποποιημένες διεργασίες που υπαγορεύονται από τον στρατηγικό σχεδιασμό. Ακολουθώντας αυτή τη μορφή του βασικού πλάνου, εξελίσσεται το επιχειρησιακό

σχέδιο που είναι η προέκταση των βασικών κατευθυντήριων του στρατηγικού σχεδιασμού. Ο Συμμετέχων (6) διασαφηνίζει τις τακτικές αυτές.

“Στρατηγικός σχεδιασμός είναι η βάση πάνω στην οποία στηριζόμαστε για να φτιάξουμε τα επί μέρους σχέδια. Ο στρατηγικός σχεδιασμός, μας έδινε την κατεύθυνση για να εκπονήσουμε επιχειρησιακά σχέδια ακόμη και για απλά γεγονότα. Για κάθε αθλητική εκδήλωση, υπήρχε και διαφορετικός σχεδιασμός ασφάλειας. Εξαρτιόταν από τους αγώνες και από τις ομάδες που συμμετείχαν. Για παράδειγμα, υψηλής σημασίας ήταν η συμμετοχή των ομάδων από χώρες όπως Γαλλία, Αγγλία, Αμερική και Καναδάς όπου είχαν εμπλακεί στον πόλεμο του Ιράκ” (Συμμετέχων 6, 2014). Ενώ επισημαίνει πως “το επιχειρησιακό σχέδιο πρέπει να είναι ρεαλιστικά υλοποιήσιμο. Στο σχεδιασμό ασφάλειας έχει πολύ μεγάλη σημασία η ενοποιημένη διοίκηση, ένας λαμβάνει τις αποφάσεις” (Συμμετέχων 6, 2014).

Επομένως οφείλεται, να ξεκαθαρίζεται ο ρόλος της δημόσιας υπηρεσίας που θα εκπονεί τα ανάλογα σχέδια. Έτσι, κρίνεται ως αποφασιστικής σημασίας η αγαστή συνεργασία μεταξύ των σχεδιαστών ασφάλειας και των φορέων εκτέλεσης του επιχειρησιακού σκέλους των σχεδίων. Εξυφαίνονται έτσι τρία επίπεδα, ένα σε τακτικό στάδιο που είναι το επίπεδο του σχεδιασμού, το εκτελεστικό στάδιο που είναι το επίπεδο πρακτικής εφαρμογής των σχεδίων και το στρατηγικό επίπεδο όπου λαμβάνονται οι αποφάσεις και δίνονται οι ανάλογες κατευθύνσεις.

Τα επίπεδα αυτά, λειτουργούν ως ενοποιημένη διοίκηση η οποία επικοινωνεί με θεσμικούς φορείς ασφάλειας σε πλαίσιο διακρατικών συνεργασιών. Τονίζεται όμως ότι η Δ.Α.Ο.Α., ως δημόσια αρχή που εκπροσωπεί την Ελλάδα είναι υπεύθυνη για την τελική επιλογή και αξιολόγηση των πληροφοριών και σχεδίων που ελάμβανε από το εξωτερικό και τους εμπλεκόμενους διεθνείς φορείς. Σε αυτό το στάδιο διαχείρισης των πληροφοριών, είναι καθοριστικής σημασίας η σταχυολόγηση και επεξεργασία του υλικού των πληροφοριών στο μηχανισμό σχεδιασμού και αντιμετώπισης γεγονότων και περιστατικών που μπορεί να προκύψουν σε διάφορα χρονικά στάδια. Ο Συμμετέχων (10) διασαφηνίζει τον μηχανισμό της διαδικασίας εισροής πληροφοριών.

“Οι πληροφορίες ερχόντουσαν από διάφορες πηγές. Κυρίως από την Interpol και από διάφορες υπηρεσίες της Ελλάδας όπως η Ε.Υ.Π. και το Λιμενικό σώμα. Οι πληροφορίες ερχόντουσαν ήδη αξιολογημένες. Εμείς κάναμε την τελική κρίση. Κατά πόσο θα χρειαζότανε να παρθούν ιδιαίτερα μέτρα ασφάλειας για το αντικείμενο που αφορούσε η πληροφορία ή τον άνθρωπο. Ανάλογα το πόσο σημαντική ήταν αυτή η πληροφορία και το πόσο σημαντικός ήταν ο στόχος, δινόντουσαν ανάλογες

κατευθύνσεις για μέτρα ασφάλειας και προστασίας” (Συμμετέχων 10, 2014). Η ικανότητα αυτή της υπηρεσίας, έπαιξε καθοριστικό ρόλο στο να αφομοιωθεί ο επιχειρησιακός σχεδιασμός στα χώρο χρονικά δεδομένα της Ελλάδας και να μην βασιστεί σε σχέδια από άλλα κράτη που συνεργάζονταν με την Δ.Α.Ο.Α.

Ο Συμμετέχων (8) αναφέρει πως ‘η Διεύθυνση ασφάλειας Ολυμπιακών Αγώνων εκπόνησε το σχεδιασμό που υποστηρίχθηκε θεσμικά από τον ανάλογο νόμο’. Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως το άρθρο 5 του Νόμου 2833/2000 ρυθμίζει με κείμενες διατάξεις τα σχετικά θέματα για την ασφάλεια των αγώνων ακολούθως:

I. Η ασφάλεια των ολυμπιακών αγώνων ανήκει στην Ελληνική αστυνομία, στο αρχηγείο της οποίας συνιστάται ειδική υπηρεσία με τον τίτλο Διεύθυνση Ασφάλειας Ολυμπιακών Αγώνων για τον επιτελικό σχεδιασμό και το συντονισμό των εμπλεκόμενων για την προετοιμασία και τη διεξαγωγή των Ολυμπιακών αγώνων 2004 φορέων επί θεμάτων τάξης και ασφάλειας.

II. Για την εκτέλεση της αποστολής της η ανωτέρω υπηρεσία συνεργάζεται με όλους τους εμπλεκόμενους για την προετοιμασία και την διεξαγωγή των Ολυμπιακών αγώνων 2004 φορείς. Το αντικείμενο και ο τρόπος της συνεργασίας και κάθε συναφές με αυτή θέμα ρυθμίζονται με κοινές αποφάσεις του Υπουργού Δημόσιας τάξης και του Υπουργού πολιτισμού και των κατά περίπτωση αρμόδιων Υπουργών’ (http://hydr.technologismiki.com/nomos/index.html?n_2833_00_5.php).

Αναλύοντας την δομή της συγκεκριμένης υπηρεσίας - Δ.Α.Ο.Α. - εξάγεται η θεματική ενότητα (8) ως ‘μοντέλο δράσης επιχειρησιακού σχεδιασμού και ανάλυση πληροφοριών’. Ο Συμμετέχων (6) αναφέρει χαρακτηριστικά: “Τα μέτρα ασφάλειας που σχεδιάσαμε και εφαρμόσαμε στους ολυμπιακούς αγώνες Αθήνα 2004, ήταν τα υψηλότερα μέτρα που θα μπορούσαν να εφαρμοστούν”.

Διαφαίνεται λοιπόν, ότι ακολουθείται ένα αυστηρό πλαίσιο ασφάλειας που διατρέχει το σύνολο της λειτουργίας των αγώνων. Αυτή η αυστηρή λειτουργία που καθόρισε το σύνολο των μέτρων ασφάλειας, υπαγορεύεται εν μέρει από την ανησυχία και την πληροφόρηση των συμμαχικών δυνάμεων του Ν.Α.Τ.Ο. και των Ηνωμένων Πολιτειών. Υπήρξε λοιπόν επικαιροποίηση των σχεδίων ασφάλειας στην μετά την 11^η Σεπτεμβρίου εποχή, όπου αναπτύχθηκαν διεθνείς συνεργασίες και ανταλλαγή πληροφοριών.

Ο Συμμετέχων (1) αναφέρει ότι “ο επιχειρησιακός σχεδιασμός βασίστηκε σε κοινούς άξονες για τις αναγνωρισθέντες απειλές - 17 Νοέμβρη και διεθνή τρομοκρατία. Τα σχέδια που εκπονήθηκαν για την διαχείριση των τρομοκρατικών απειλών σε εγχώριο και διεθνές επίπεδο αναπτύχθηκαν με την συνεργασία χωρών του Olympic

Advisory Group (OAG). Η ακεραιότητα των αγώνων στηρίχθηκε κατά κύριο λόγο στο κομμάτι των πληροφοριών και των πληροφοριακών δικτύων. Δηλαδή, στην εκμετάλλευση κάθε επεξεργασμένης αλλά και ακατέργαστης πληροφορίας που εισέρχονταν εις γνώση των υπηρεσιών ασφάλειας’’ (Συμμετέχων 1, 2014).

Υπό αυτό το πρίσμα εντοπίζεται το ειδικό βάρος της ανάπτυξης των διεθνών συνεργασιών μεταξύ της Ελλάδας και των κρατών μελών της Ολυμπιακής Συμβουλευτικής Ομάδας (ΟΣΟ). Η θεματική ενότητα (8) επεξηγεί τον τρόπο λειτουργίας του επιχειρησιακού σχεδιασμού στο πλαίσιο των διεθνών συνεργασιών που προ αναφέρθηκαν. Η λειτουργία του μοντέλου δράσης του επιχειρησιακού σχεδιασμού εκφράζεται ως εσωτερικά αυτόνομη και συνεχώς ανατροφοδοτούμενη διαδικασία. Έτσι, οι διεθνείς συνεργασίες της Ελλάδας δεν επηρέαζαν το μοντέλο ανάπτυξης του επιχειρησιακού σχεδιασμού. Αναφέρεται ότι: ‘‘Στηριχθήκαμε στις κατευθύνσεις της ΟΣΟ (OAG), την οποία ΟΣΟ δεν την αφήσαμε να έχει λόγο στην επιχειρησιακή μας εκτέλεση, δεν την αφήσαμε θεσμικά. Εμείς θα ακολουθούμε τις συμβουλές σας, εκμεταλλευόμενοι την τεχνογνωσία σας. Αλλά όταν ξεκίνησε το επιχειρησιακό στάδιο, υπεύθυνη ήταν η Ελληνική αστυνομία’’ (Συμμετέχων 5, 2014).

Ο Συμμετέχων (3) επίσης καθορίζει το πλαίσιο συνεργασίας μεταξύ των συμμαχικών υπηρεσιών: ‘‘Δεν χρησιμοποιήθηκαν αναλυτές-εκτιμητές από συμμαχικές υπηρεσίες. Είχαν συνεργασία μαζί μας αλλά όχι μέσα στον δυναμικό πυρήνα του Ολυμπιακού κέντρου πληροφοριών (Ο.ΚΕ.Π). Η εκτίμηση και ανάλυση γινόταν από έλληνες εκτιμητές. Σε στρατηγικό και πολιτικό επίπεδο οριοθετήθηκε η συνεργασία με τις συμμαχικές υπηρεσίες. Δεν αντιγράφηκε το μοντέλο, τροποποιήθηκε. Είναι πολύ βασικό για την ασφάλεια’’. Εμβαθύνοντας στην μελέτη της θεματικής ενότητας (8) γίνεται αντιληπτός ο τρόπος λειτουργίας του επιχειρησιακού σχεδιασμού και οι διαδικασίες που τοποθετούσαν σε εφαρμογή το στρατηγικό σχεδιασμό.

Ο Συμμετέχων (9) αναφέρει. ‘‘Υπήρχε ένα καθολικό πλάνο ασφάλειας στον επιχειρησιακό σχεδιασμό, υπήρχαν συγκεκριμένες κατευθύνσεις πάνω στις οποίες στηριζόταν ο σχεδιασμός. Για παράδειγμα διαχειριζόμασταν την ασφάλεια των συνόρων - χερσαίων και θαλάσσιων -. Ενώ υπήρχαν σχέδια για να ενισχύσουμε τα μέτρα του αεροδρομίου, σχέδια για απειλές από αέρος που αφορούσαν στην διαχείριση όλου του αεροπορικού υλικού δηλαδή ακόμα και τις πολιτικές πτήσεις’’.

Αναλύοντας τις συνιστώσες που καθόριζαν τον επιχειρησιακό σχεδιασμό, προκύπτει η ανάπτυξη του πλάνου ασφάλειας σε αρμονία με τις επιταγές των εξελίξεων που επηρέαζαν και διαμόρφωναν την διεθνή και διπλωματική πραγματικότητα. Το μοντέλο

του επιχειρησιακού σχεδιασμού στηρίχθηκε εν πολλοίς σε ένα καθολικό πλάνο ασφάλειας. Από τις συνεντεύξεις των ερωτώμενων σχηματοποιείται η θεματική ενότητα (9) ως ‘καθολική λειτουργία σχεδιασμού σύμφωνα με το δόγμα της ολικής ασφάλειας’. Το δόγμα της ολικής ασφάλειας επέτρεπε την ανάπτυξη τακτικών σχεδίων και ανάπτυξη σχεδίων για αντιμετώπιση ειδικών περιστατικών με υψηλό βαθμό λεπτομέρειας καθώς και περιστατικά κρίσεων. Η πρόβλεψη αυτή, επέτρεπε την ευέλικτη προσαρμογή του επιχειρησιακού σχεδίου σε περιστατικά τρομοκρατικών επιθέσεων όπου θα ήταν δυνατό μία απειλή να εκδηλωθεί σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα και να εξαπλωθεί ως κίνδυνος σε ένα ευρύ φάσμα των υλικών πόρων και προσώπων που βρίσκονταν στους αγώνες .

Ο Συμμετέχων (7) αναλύει τα στοιχεία που συγκροτούν την ενότητα του επιχειρησιακού σχεδιασμού και του δόγματος της ολικής ασφάλειας.

“Όποιος ασχολείται με τον επιχειρησιακό σχεδιασμό, το πρώτο που θα πρέπει να λάβει υπόψη του είναι τα ιστορικά δεδομένα και την στατιστική βεβαιότητα. Ποιες είναι οι συνηθέστερες εγκληματικές συμπεριφορές κατά τη διάρκεια των ολυμπιακών αγώνων. Να ληφθούν υπόψη από τον σχεδιαστή ενός μεγάλου επιχειρησιακού σχεδίου, τα τοπικά και χρονικά δεδομένα. Όπως επίσης και τις περιστάσεις κάτω από τις οποίες ξετυλίγεται ένα περιβάλλον ασφάλειας. Να σχεδιάσεις για το πώς θα λειτουργήσεις σε κατάσταση ηρεμίας και σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης” (Συμμετέχων 7, 2014).

Κατά την ανωτέρω άποψη, φαίνεται ότι ο επιχειρησιακός σχεδιασμός θα πρέπει να ανάγεται σε δυναμική διαδικασία, ικανή να αξιολογήσει τις προσλαμβάνουσες από το εξωτερικό περιβάλλον και ακολούθως να διαχειριστεί τις απαιτούμενες πληροφορίες. Θεωρείται ότι η ικανότητα της αποτροπής εγκληματικών και τρομοκρατικών ενεργειών έγκειται στην δυνατότητα εξέλιξης του σχεδιασμού. Σύμφωνα με την θεματική ενότητα (8) η σημασία της πληροφορίας αναδεικνύεται ως καταλύτης στην έγκαιρη ανίχνευση απειλών.

Έτσι υποστηρίζεται ότι, “το μεγαλύτερο βάρος δόθηκε στην πρόληψη. Εκμετάλλευση όλων των πληροφοριακών στοιχείων και όλων των πληροφοριακών δεδομένων. Κατά συνέπεια ένα καλοστημένο πληροφοριακό δίκτυο και υψηλού επιπέδου συνεργασίες” (Συμμετέχων 1, 2014). Ενώ υπό την θεματική ενότητα (8) αναλύονται εκτενέστερα οι αναλυτικές διαδικασίες της διαχείρισης πληροφοριών. “Μέσα από την εκμετάλλευση των πληροφοριών παράγεται το προϊόν της αξιολόγησης κινδύνου. Σαν ασφάλεια, αυτό παράγουμε. Συλλέγουμε και μαζεύουμε πληροφορίες από όλες τις πηγές μας, τις ανακατεύουμε και μας βγαίνει ένα προϊόν. Αυτό το οποίο

έκανε το Ο.ΚΕ.Π. καθ'όλη τη διάρκεια της ολυμπιάδας. Αυτό το προϊόν είναι εκείνο το οποίο, μόνο αυτό μπορεί να μεταβάλλει το επίπεδο των μέτρων. Σε επίπεδο αξιολόγησης κινδύνου. Συσχετίζουμε την πληροφορία με πληροφορίες από άλλες πηγές. Αυτός ο μηχανισμός είχε στηθεί στο Ο.ΚΕ.Π. Όπου υπήρχε ένας τεράστιος κουβάς, όπου μέσα σε αυτόν τον κουβά έπεφταν οι πληροφορίες, ακατέργαστες και επεξεργασμένες. Επεξεργασμένες από θεσμικό φορέα, ο οποίος τις είχε διασταυρώσει ότι πράγματι είναι αξιόπιστες. Επεξεργασμένη είναι η πληροφορία η οποία, συνοδεύεται από εκτίμηση και προέρχεται από επίσημες δομές πληροφοριών ασφάλειας'' (Συμμετέχων 5, 2014).

Παρατηρείται λοιπόν, ότι το στάδιο της ανάλυσης των πληροφοριών αποτελεί κομβικό σημείο στην ενίσχυση της εγκυρότητας του επιχειρησιακού σχεδιασμού. Είναι εμπειρισταωμένη πλέον η άποψη που σχηματίζεται από την ποιοτική ανάλυση των δεδομένων. Έτσι, η πληθώρα των ενημερωτικών στοιχείων που διοχετεύονται στο επιχειρησιακό σχέδιο, προκύπτουν ως αποτέλεσμα σύνθεσης των πληροφοριών που εισέρχονται στο μηχανισμό ασφάλειας. Πιο αναλυτικά το μοντέλο αυτό επεξηγείται ακολούθως.

“Η διαχείριση πληροφοριών έχει χώρο στάδια αλλά και χρόνο στάδια. Οι πληροφορίες που πρέπει να λάβεις πολύ προγενέστερα του μεγάλου αθλητικού γεγονότος. Άρα έχει γίνει ο επιχειρησιακός σχεδιασμός αναζήτησης, συλλογής, επεξεργασίας και εκμετάλλευσης πληροφοριών για αυτό το γεγονός. Παράλληλα έχει και τόπο στάδια, με την έννοια ότι, πέραν από το χρόνο που εγώ διανύω, μπορεί η πληροφορία μου να έχει να κάνει με ένα συγκεκριμένο τόπο - συγκεκριμένο περιβάλλον -. Η πληροφορία είναι το πλέον σημαντικό στοιχείο στο πακέτο ασφάλεια. Για να το εξηγήσουμε αναλυτικότερα, πηγή πληροφοριών για εμάς, είναι οτιδήποτε μπορεί να μας δώσει κάτι το καινούριο ή οτιδήποτε μπορεί να μας επιβεβαιώσει κάτι το οποίο έχει ήδη συμβεί. Αυτό είναι κάτι το οποίο το γνωρίζουμε, δηλαδή είναι σε επίπεδο συλλογής και σε επίπεδο αξιολόγησης. Έτσι έρχεται η διασταυρωμένη αναφορά, ώστε να μας επιβεβαιώσει ή να άρει τις πληροφορίες που δεχόμαστε'' (Συμμετέχων 7, 2014).

B. Ερώτηση 5. Πώς διαμορφώνεται το τακτικό και στρατηγικό πλάνο των Ολυμπιακών αγώνων Αθήνα 2004, ώστε να προσφέρει αποτελεσματικά αντίμετρα σε μία ενδεχόμενη τρομοκρατική απειλή;

Το κυρίαρχο στρατηγικό πλάνο που διαδραμάτισε πρωτεύοντα ρόλο στην διαχείριση κινδύνου των ολυμπιακών αγώνων Αθήνα 2004, βασίστηκε στην ανάλυση των πληροφοριών και στη μετέπειτα διαμόρφωση του επιχειρησιακού σχεδιασμού που περιείχε έγκυρες πληροφορίες και αξιολόγηση απειλών. Η αξιοποίηση των δικτύων πληροφοριών που είχαν διεθνή εμβέλεια τροφοδοτούσε το μηχανισμό που επεξεργάζονταν τα πιθανά σενάρια και τρομοκρατικές επιθέσεις που θα μπορούσαν να απειλήσουν τους αγώνες. Ο Συμμετέχων (4) αναφέρει πως:

“Το Ο.ΚΕ.Π. σε συνεργασία με άλλους φορείς ανέλυε τις απειλές. Το Ο.ΚΕ.Π. έφτιαξε ένα δελτίο στο οποίο ανέφεραν τί μπορεί να προκύψει. Θα έπρεπε λοιπόν ο σχεδιαστής επιχειρησιακού πλάνου να γνωρίζει ποιοι είναι οι τρόποι με τους οποίους μπορούν να εκδηλωθούν αυτές οι απειλές. Βάλαμε σε μία σειρά τις απειλές και τις πιθανές μορφές εκδήλωσης τρομοκρατικών επιθέσεων” (Συμμετέχων 4, 2014). Η εγγενής ταυτότητα του επιχειρησιακού σχεδιασμού διαφαίνεται από όλους τους συνεντευξιζόμενους. Υπήρχε εσωτερική αλληλεπίδραση και όπου χρειαζόταν έμπαινε ο διεθνής παράγοντας στο πλάνο επιχειρήσεων και στη διαχείριση τακτικών αντιμετώπισης επιθέσεων. Σε τακτικό επίπεδο, αυτό μεταφράζεται ως αυξημένη ετοιμότητα και άμεση ικανότητα αντίδρασης σε υψηλό επίπεδο σε κάθε στάδιο του επιχειρησιακού σχεδιασμού. Έτσι οριοθετείται το στρατηγικό πλάνο και αναφέρεται ότι “δύο ήταν οι πυλώνες στους οποίους στηρίχθηκε ο επιχειρησιακός σχεδιασμός. Πρώτον, η σωστή συλλογή πληροφοριών εντός της χώρας. Δεύτερον, η συνεργασία με τις ξένες αστυνομικές υπηρεσίες. Η υπηρεσία συνέλλεγε τις πληροφορίες. Όποτε υπήρχε κάποιος στόχος ιδιαίτερης αξίας και επικινδυνότητας, ανατίθετο στην ΕΚΑΜ η περεταίρω διαχείριση του. Άρα λοιπόν οι πληροφορίες μαζί με τον επιχειρησιακό σχεδιασμό της αστυνομίας και του λιμενικού σώματος, ήταν οι πυλώνες που στήριζαν τον επιχειρησιακό σχεδιασμό. Σε διεθνές επίπεδο, η Ευρωπαϊκή Ένωση θεωρείται ενιαίος χώρος και προβλέπονται συνεργασίες από αστυνομικές υπηρεσίες των χωρών αυτών για αντιμετώπιση της τρομοκρατίας. Υπήρχε αγαστή συνεργασία με χώρες της Ε.Ε., της Αμερικής και του Ισραήλ. Ερεθίσματα από ξένες χώρες προσαρμόστηκαν στην ελληνική πραγματικότητα” (Συμμετέχων 2, 2014).

Όπως αναφέρθηκε, ήταν πρωταρχικής σημασίας η διάχυση έγκυρων πληροφοριών σε όλα τα επίπεδα διοίκησης και μεταγενέστερα στους τελικούς αποδέκτες που είχαν την ευθύνη για το εκτελεστικό σκέλος του σχεδίου δράσης και ασφάλειας. Η απόληξη του τακτικού και στρατηγικού σχεδίου, ήταν τα εκάστοτε σώματα ασφάλειας που εκμεταλλευόντουσαν τις πληροφορίες για να δράσουν με ακρίβεια και σε καίρια σημεία

όπου θα χρειαζόταν άμεση επέμβαση. Τονίζεται, ότι ήταν εξέχουσας σημασίας η “σωστή συλλογή πληροφοριών και η ορθή αξιολόγηση τους. Κατά πόσο η τρομοκρατία θα ζητούσε τη βοήθεια του οργανωμένου εγκλήματος. Η συλλογή πληροφοριών που κάνουν οι δυνάμεις ασφάλειας στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, είναι σε βάθος και μακροχρόνιες” (Συμμετέχων 2, 2014).

Η καθοδήγηση που παρέχεται από το μηχανισμό πληροφόρησης, είναι κομβικό σημείο στην αντιμετώπιση τρομοκρατικών απειλών. Αξιοποιώντας τα σχέδια σε στρατηγικό επίπεδο, κωδικοποιούνται οι τακτικές που θα εφαρμοστούν για να ενσωματωθούν οι αναγνωρισθέντες απειλές στο φάσμα του επιχειρησιακού σχεδιασμού. Οι απειλές αυτές ακολουθούνται από την ανάλυση των πληροφοριών που τις εισήγαγαν στο μηχανισμό αξιολόγησης κινδύνου δηλαδή το τακτικό και στρατηγικό σχέδιο των ολυμπιακών αγώνων. Η διαδικασία του επιχειρησιακού σχεδιασμού που είχε προβλέψει για τις ενδεχόμενες απειλές από τρομοκρατικές δράσεις αναφέρεται από τον Συμμετέχων (1).

“Ο επιχειρησιακός σχεδιασμός καλείται να αναλύσει τα στοιχεία εκείνα που οπλοποιούν μία προσωπικότητα ενός τρομοκράτη. Η θρησκευτική τρομοκρατία ειδικά, χρειάζεται ανάλυση σε βάθος. Η ακεραιότητα των αγώνων, στηρίχθηκε κατά κύριο λόγο στο κομμάτι των πληροφοριών και των πληροφοριακών δικτύων. Εκμετάλλευση κάθε επεξεργασμένης αλλά και ακατέργαστης πληροφορίας που εισέρχονταν εις γνώση των υπηρεσιών ασφάλειας. Το επιχειρησιακό πλάνο ασφάλειας των ολυμπιακών αγώνων Αθήνα 2004, είχε μία δυναμική. Είχε εξέλιξη και παρακολουθούσε τα δεδομένα του χωροχρόνου σε τοπικό και διεθνές επίπεδο. Διαφοροποιούσε δράσεις, διαδικασίες και εξοπλισμούς. Με αυτό τον τρόπο έφερνε την διαχείριση των κινδύνων σε πολύ υψηλότερο επίπεδο, σε αυτό της καταστολής” (Συμμετέχων 1, 2014).

Είναι κοινό πεδίο από όλους που ανέλυσαν τον σχεδιασμό διαχείρισης κινδύνου, ότι υπήρχε μία δυναμική υπό ανατροφοδότηση διαδικασία, η οποία διασφάλιζε σε μεγάλο βαθμό την εγκυρότητα των σχεδίων και τακτικών αντιμετώπισης τρομοκρατικών απειλών. Αυτό όμως προϋπέθετε την έγκαιρη και διασταυρωμένη πληροφόρηση όπου ήταν ο πυρήνας των αποτελεσματικών σχεδίων αντιμετώπισης τρομοκρατικών απειλών. Αναφέρεται ως η διαδικασία του στρατηγικού και τακτικού πλάνου που αναπτύχθηκε για την αντιμετώπιση απειλών.

“Το στρατηγικό σχέδιο ήταν αυτό που κατηύθυνε το επιχειρησιακό σε τακτικό επίπεδο και έφτανε σε λεπτομέρειες μέσα στην εγκατάσταση - standard operating procedures - (SOP's). Η τρομοκρατία σαν απειλή δεν αντιμετωπίστηκε μεμονωμένα,

αντιμετωπίστηκε με το δόγμα της ολικής ασφάλειας. Ήταν η βασική αρχή του στρατηγικού σχεδιασμού. Αυτό που μας ενδιαφέρει στον επιχειρησιακό σχεδιασμό, είναι να δούμε το capability (ικανότητα), τι δυνατότητες έχει μία τρομοκρατική ομάδα. Έρχεται κάποιος και υποστηρίζει ότι αυτή η ομάδα έχει το κίνητρο να ρίξει ένα αεροπλάνο. Ψάχνοντας όμως παγκοσμίως τις πληροφορίες βλέπουμε ότι δεν έχει αυτή την δυνατότητα. Άρα η εκτίμηση κινδύνου πάει χαμηλά. Αν όμως, υπάρχει η ικανότητα αυτής της ομάδας, τότε στο σχεδιασμό βάζουμε αυτά τα δεδομένα, την αεροπειρατεία και την κατάρριψη. Ακολουθώντας, σχεδιάζουμε αεροδρόμια, εναέριου χώρου αντίμετρα και διαχείριση συνεπειών - αν συμβεί η επίθεση -. Οτιδήποτε άλλο πριν από αυτό το σημείο είναι διαχείριση και εκτίμηση των πληροφοριών” (Συμμετέχων 3, 2014).

Επισημαίνεται λοιπόν ότι η γνώση των εξελίξεων σε διεθνές και παγκόσμιο επίπεδο, διαδραμάτιζε καθοριστικό ρόλο για την πρόβλεψη και αντιμετώπιση τρομοκρατικών απειλών. Ενώ επιβάλλεται η αναγνώριση απειλών προκειμένου να αφομοιωθούν στα αντίμετρα της διαχείρισης κινδύνου. Η αναγνώριση όπως ειπώθηκε δύναται να προέλθει από την εισροή, αξιολόγηση και εκτίμηση των πληροφοριών που λαμβάνει το επιχειρησιακό κέντρο. Από το στάδιο αυτό και έπειτα - αξιολόγησης των πληροφοριών - άρχεται η διαδικασία που τροφοδοτεί το επιχειρησιακό σχέδιο και το καθιστά ρεαλιστικό τόπο αντιμετώπισης απειλών και διαχείρισης κινδύνων σε περίπτωση που αυτοί εκδηλωθούν.

Όμως το κρίσιμο στάδιο που μπορεί να προσφέρει ανάλυση του κινδύνου και των επιπτώσεων αυτού, αφορά στη μελέτη τρωτότητας ή ευπάθειας μία εγκατάστασης, ενός οργανισμού, κτηρίου ή μικρότερης διοργάνωσης μέσα στην ολυμπιάδα όπου σκιαγραφούνται οι συνιστώσες ενός αναγνωρισθέντος κινδύνου.

Ο Συμμετέχων (5) αναλύει αυτή την διαδικασία που υπάρχει πριν και κατά τη διάρκεια του σχεδιασμού.

“Η μελέτη τρωτότητας μας αναγνώρισε τις απειλές. Οι απειλές αναγνωρίστηκαν με τη σειρά τους επί τη βάσει κάποιων σεναρίων, το τι μπορεί να μας συμβεί. Δεν εξετάσαμε από τα δέκα υπάρχοντα σενάρια ποιο είναι πιθανό να μας συμβεί. Δεν μπήκαμε στη διαδικασία αλλά είπαμε ότι για να αντιμετωπίσουμε την εκδήλωση ενός εκ των σεναρίων ή και των δέκα για παράδειγμα, εμείς θα πάρουμε τα ίδια μέτρα. Ποια μέτρα; Δόγμα ολικής ασφάλειας, διαρκής αναγνώριση των απειλών, αξιολόγηση-ανάλυση των απειλών ως και σε εκτίμηση των ενδεχόμενων κινδύνων. Αναγνωρίστηκαν οι φορείς των απειλών, αναγνωρίστηκε μία μεγάλη κατηγορία απειλών, χωρίς όμως να χωριστούν σε μικρές και μεγάλες. Τα μέτρα μας θα

αναπτυχθούν για να αντιμετωπίσουμε και την μικρότερη απειλή. Αυτό είναι το δόγμα της ολικής ασφάλειας. Τα μέτρα διαθέτουν την απαιτούμενη ευελιξία και προσαρμογή” (Συμμετέχων 5, 2014).

V. ΣΥΖΗΤΗΣΗ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Εισαγωγή

Η εξαγωγή συμπεράσματος βασίζεται στην θεματική κωδικοποίηση των ενοτήτων που ανέπτυξαν οι συμμετέχοντες και στον εντοπισμό στοιχείων στην βιβλιογραφία από ακαδημαϊκές πηγές, που υποστηρίζουν ή έρχονται να προσθέτουν αναλύσεις στις υπάρχουσες ενότητες. Όπως γίνεται κατανοητό από τη φύση της έρευνας - ποιοτικής ανάλυσης, η κριτική αξιολόγηση των δεδομένων επιδέχεται πολλαπλές ερμηνείες και συμπεράσματα. Το γεγονός αυτό όμως δεν αφαιρεί από τα στοιχεία της έρευνας την επιστημονική υπόσταση και την γνωστική ακολουθία που αναπτύχθηκε για να προσεγγιστούν οι αναλύσεις των ενοτήτων με κριτική σκοπιά.

Ενδεχομένως, μία ποσοτική ανάλυση να απέδιδε αντικειμενική χροιά στην παρουσίαση των αναλύσεων, δεν είναι όμως ικανή να αποτυπώσει την βαθύτερη διάσταση του θέματος της διαχείρισης της ασφάλειας ενός μείζονος σημασίας γεγονότος, όπως είναι οι Ολυμπιακοί Αγώνες. Οι περιγραφές και μαρτυρίες των συμμετεχόντων, διακρίνονται από βιωματικές πραγματικότητες που ενέχουν στον πυρήνα τους ρεαλισμό και μία ιεραρχική αξιολόγηση των επιχειρησιακών σταδίων που αναπτύχθηκαν. Αυτό σημαίνει ότι πρωτίστως, ο κάθε εμπλεκόμενος με την ασφάλεια της διοργάνωσης, είχε ενσωματώσει γνωστικά τις διεργασίες και διαδικασίες που επιβαλλόταν να γνωρίζει και καθοδηγούνταν από την ολότητα του στρατηγικού σχεδιασμού ασφάλειας. Η επισήμανση αυτή προσδίδει ειδικό βάρος στην αφηγηματική ανάλυση των συμμετεχόντων, καθώς η αφομοίωση του επιχειρησιακού σχεδιασμού δημιούργησε ενιαία κουλτούρα ασφάλειας που εξομοιώθηκε στα χαρακτηριστικά του κάθε ατόμου.

Έτσι, πολλά από τα στοιχεία αυτά ενυπάρχουν στις συνεντεύξεις και κριτικές απόψεις των συμμετεχόντων και έγκειται στην οξυδέρκεια του παρατηρητή - ερευνητή να τα συνθέσει στην ανάλυση των αποτελεσμάτων. Αναμφίβολα, στις προκείμενες συνεντεύξεις ανιχνεύονται στοιχεία ψυχολογικών και πολιτικών επιρροών που σε περιπτώσεις χρωμάτισαν σημεία των συνεντεύξεων. Δεν ήταν ικανά όμως να επισκιάσουν την επιχειρησιακή ακρίβεια και ολότητα των στοιχείων που ανιχνεύονται στις συνεντεύξεις.

Όσον αφορά την σύνθεση των θεματικών ενοτήτων των συνεντεύξεων με την ακαδημαϊκή βιβλιογραφία, σε εγχώριο και διεθνές επίπεδο, διακρίνονται κυρίαρχες τάσεις εκπορευόμενες από τις Η.Π.Α. και τη βόρειο ατλαντική συμμαχία - Ν.Α.Τ.Ο.

που υπαγορεύουν επιχειρησιακούς σχεδιασμούς σε μεγάλες αθλητικές διοργανώσεις και γεγονότα, προκειμένου να θωρακιστούν αμυντικά ενάντια στην τρομοκρατία. Παράλληλα όμως με αυτές τις επισημάνσεις, οφείλεται να αναφερθεί ότι υπάρχει κενό στην βιβλιογραφία της ασφάλειας μεγάλων αθλητικών διοργανώσεων. Αυτό εντοπίζεται στην σύνθεση ενιαίας πολιτικής ασφάλειας και διαχείρισης κρίσιμων γεγονότων σε διεθνές επίπεδο, προκειμένου να υπάρχει ενιαίο και διαρκώς αναβαθμιζόμενο πλαίσιο αντιμετώπισης της τρομοκρατίας (Comfort, 2005; Giulianotti & Klauser, 2011; Klauser, 2011; Toohey & Taylor, 2008). Ακόμα, προκύπτει ότι οι Ολυμπιακοί Αγώνες αποτελούν σοβαρή παρακαταθήκη για την ασφάλεια πόλεων και κρίσιμων υποδομών, όμως η τεχνογνωσία παραμένει ανεκμετάλλευτη και επανέρχεται στο προσκήνιο σε επικείμενους Ολυμπιακούς Αγώνες (Atkinson & Young, 2012).

Διαχείριση κινδύνου σε αθλητικές διοργανώσεις και διαδικασίες ασφάλειας

Ο σχεδιασμός ασφάλειας για την ακεραιότητα μεγάλων αθλητικών διοργανώσεων, σε θεωρητικό επίπεδο, βασίζεται τόσο σε αρχές αποτροπής εγκληματικών - τρομοκρατικών πράξεων όσο και σε αρχές διαχείρισης κινδύνου και κρίσεων. Η τρομοκρατία ωστόσο είναι δύσκολο να αποτραπεί εφόσον η φύση των μεγάλων αθλητικών διοργανώσεων τις καθιστά ιδιαίτερα ελκυστικούς στόχους ειδικά για πολιτική ή θρησκευτική τρομοκρατία. Συνεπώς, δεν υπάρχει η δυνατότητα να μειωθεί η ελκυστικότητα ενός αθλητικού γεγονότος ως πιθανός στόχος για τρομοκρατικό χτύπημα. Μπορεί ωστόσο, να υπάρξει αποτρεπτικό αποτέλεσμα, εάν ο στόχος - στην προκειμένη περίπτωση το αθλητικό γεγονός - είναι καλά φυλασσόμενος και ο τρομοκράτης θεωρεί ότι δεν θα έχει τα χρονικά και πρακτικά περιθώρια να ολοκληρώσει επιτυχώς την επίθεση του με όποια μορφή και αν εκδηλώνεται αυτή.

Για να υπάρξει το αποτρεπτικό αυτό αποτέλεσμα, θα πρέπει όχι μόνο να υπάρχουν επαρκείς διαδικασίες, εξοπλισμός, και ανθρώπινο δυναμικό αλλά το σύνολο του συστήματος της ασφάλειας σε θεωρητικό και πρακτικό επίπεδο να συντονίζεται και να διασπείρεται προς το κοινό με την βοήθεια των ΜΜΕ, χωρίς ωστόσο να διαρρέουν κρίσιμες πληροφορίες που να μπορούν να αποτελέσουν τρωτότητα στα χέρια επίδοξων τρομοκρατών. Για να πραγματοποιηθεί αυτό, θα πρέπει να υπάρχει στενή συνεργασία μεταξύ της ομάδας σχεδιασμού ασφάλειας και των ομάδων που διαχειρίζονται τις δημόσιες σχέσεις και την επικοινωνία του αθλητικού γεγονότος. Με αυτό τον τρόπο, μπορεί να γίνει διασπορά ειδήσεων και πληροφοριών ελεγχόμενα, με έμφαση στην

αποτελεσματικότητα της ασφάλειας και έχοντας ως σκοπό να προβληματίσει τους επίδοξους τρομοκράτες σχετικά με την δυνατότητα της ολοκλήρωσης της επίθεσης με επιτυχία.

Συχνά η διασπορά τέτοιων πληροφοριών, εξωθεί τους τρομοκράτες να πραγματοποιήσουν ανιχνευτικές επισκέψεις ή περιορισμένης έκτασης συμβάντα θέλοντας να δοκιμάσουν την αποτελεσματικότητα των μέτρων και τον τρόπο με τον οποίο αυτά λειτουργούν σε πραγματικό χρόνο. Τέτοιες 'δοκιμές' είναι πολύτιμες για την ασφάλεια, καθώς συλλέγονται πολύ σημαντικά στοιχεία και είναι δυνατόν να αποτραπούν περαιτέρω επιθέσεις, ενισχύοντας την αποτρεπτική ικανότητα των μέσων και διαδικασιών που εφαρμόζονται.

Σε επίπεδο διαχείρισης κινδύνου και κρίσης, οι μεγάλες αθλητικές διοργανώσεις παρουσιάζουν μεγάλες προκλήσεις, καθώς ο μεγάλος αριθμός των θεατών σε συνδυασμό με τις χωρομετρικές ιδιαιτερότητες πολλαπλασιάζουν την επικινδυνότητα αλλά και τις δυσμενείς επιπτώσεις των κρίσεων οδηγώντας σε καταστροφές. Συχνά, σε μεγάλες αθλητικές διοργανώσεις, οι επιπτώσεις ενός απλού περιστατικού ξεπερνούν και τις πιο δυσοίωνες προβλέψεις. Για παράδειγμα, μια αρχικά περιορισμένης έκτασης πυρκαγιά στις κερκίδες ενός σταδίου, μπορεί να οδηγήσει σε εκατοντάδες θανάτους και τραυματισμούς όχι μόνο λόγω της φωτιάς αλλά κυρίως λόγω του πανικού και του συνωστισμού που δημιουργείται.

Συνεπώς, η διαχείριση του κινδύνου και της κρίσης σε μεγάλες αθλητικές διοργανώσεις προϋποθέτει σωστή και πλήρη προετοιμασία και επιστημονικά μεθοδολογικά εργαλεία αποτίμησης του κινδύνου και δημιουργία σχεδίων που λαμβάνουν υπόψη τις ιδιαιτερότητες του χώρου και του χρόνου και είναι σε θέση να υπολογίσουν και να αναμένουν διάφορες πιθανές εξελίξεις χαοτικών μοντέλων κινδύνου που μπορεί να επιφέρουν διακοπή της λειτουργίας των αθλητικών εγκαταστάσεων (μόνιμη ή προσωρινή), τραυματισμούς προσωπικού, αθλητών, θεατών, ή ακόμα και θανάτους.

Σε επιχειρησιακό επίπεδο, η ασφάλεια αθλητικών διοργανώσεων περιλαμβάνει την ασφάλεια των αθλητικών εγκαταστάσεων και τους περιβάλλοντες χώρους, ενώ ειδική μνεία θα πρέπει να γίνει στα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς και τους σταθμούς - στάσεις που εξυπηρετούν αθλητικές εγκαταστάσεις και δέχονται μεγάλο όγκο κοινού και επισκεπτών κατά την διάρκεια μεγάλων αθλητικών διοργανώσεων (Ολυμπιακοί Αγώνες, αγώνες με μεγάλη σπουδαιότητα). Για την θωράκιση των αθλητικών εγκαταστάσεων απαιτείται ενδελεχής σχεδιασμός που να περιλαμβάνει:

1. Αποτίμηση Επικινδυνότητας για την εγκατάσταση και τους γύρω χώρους. Δηλαδή, πρόκειται για την καταγραφή και ανάλυση των κινδύνων που απειλούν μια εγκατάσταση τόσο σε επίπεδο απροσδόκητων γεγονότων όσο και σε επίπεδο ενεργειών με πρόθεση, και την ταυτόχρονη ποσοτικοποίηση τους και κατάταξη τους σε επίπεδο σπουδαιότητας.
2. Μελέτη Τρωτότητας για την εγκατάσταση και τους γύρω χώρους. Η μελέτη τρωτότητας αφορά τον εντοπισμό και την καταγραφή των αδυναμιών και των ευάλωτων σημείων. Ενδεικτικά η μελέτη τρωτότητας περιλαμβάνει στοιχεία για τους χώρους, την τοποθεσία, το έδαφος και ειδικά στοιχεία για τις εγκαταστάσεις (περίφραξη, εισοδοί - έξοδοι, βοηθητικοί χώροι, χώροι στάθμευσης, χώροι γραφείων, υλικά δομικά, τεχνικοί πόροι).

Σχέδιο ασφάλειας και σχέδιο διαχείρισης κρίσεων: καταγραφή πιθανών σεναρίων, αντιμέτρων και μέτρων προστασίας. Ειδική μνεία πρέπει να γίνει στα σχέδια εκκένωσης για αθλητικές εγκαταστάσεις τα οποία πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τη δυσκολία ταυτόχρονης εκκένωσης παραγόντων, θεατών, αθλητών, προσωπικού και τη μεταφορά τους σε ασφαλές σημείο.

Σχεδιασμός και εφαρμογή ασκήσεων πυρασφάλειας, εκκένωσης, και άλλων ασκήσεων ετοιμότητας. Παράλληλα στα πλαίσια του επιχειρησιακού σχεδιασμού, κομβικό σημείο αποτελεί ο εξοπλισμός ασφαλείας. Σε επίπεδο ατομικού εξοπλισμού απαιτούνται:

- i. Αλεξίσφαιρο γιλέκο
- ii. Φακός
- iii. Γάντια μιας χρήσης
- iv. Κυτίο πρώτων βοηθειών για PBXΠ παράγοντες
- v. Ασύρματος
- vi. Σφυρίχτρα
- vii. Γιλέκο υψηλής ορατότητας

Σε επίπεδο εξοπλισμού της εγκατάστασης ενδεικτικά αναφέρονται: Μηχανήματα ελέγχου πρόσβασης. Για παράδειγμα μπάρες για τον έλεγχο της ροής εισόδου θεατών, βιομετρικά μηχανήματα ελέγχου πρόσβασης (γεωμετρία παλάμης) για τις ευαίσθητες/κρίσιμες εγκαταστάσεις.

- i. Ανιχνευτές χημικών, εκρηκτικών, ναρκωτικών, όπλων (είτε τοποθετημένοι στα σημεία εισόδου, είτε φορητοί ανιχνευτές), με σκοπό τον έλεγχο των εισερχομένων θεατών, προσωπικού, αθλητών κτλ.

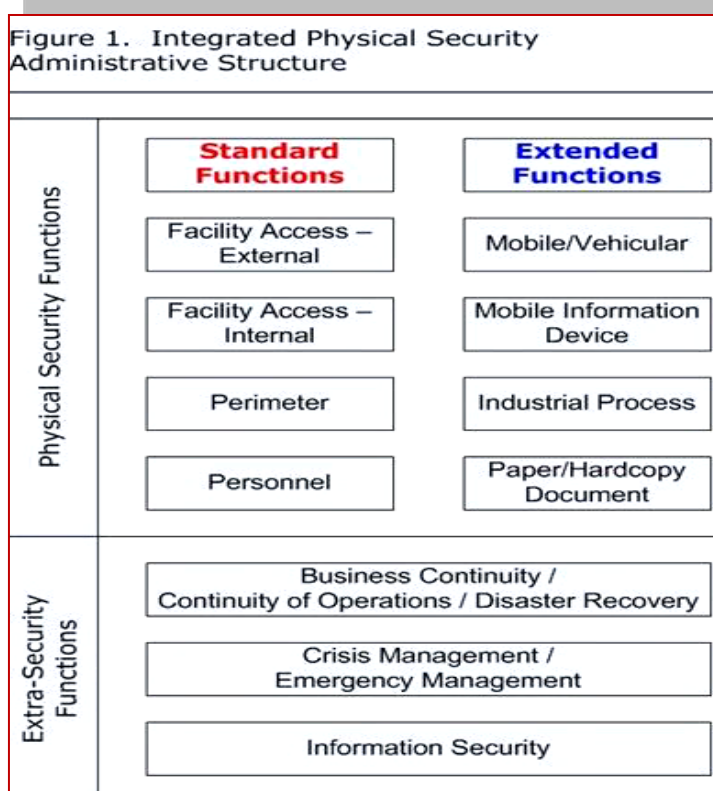
- ii. Εκπαιδευμένοι σκύλοι για την ανίχνευση εκρηκτικών, για την περιπολία εντός των χώρων της εγκατάστασης τόσο κατά την διάρκεια της λειτουργίας όσο και όταν η εγκατάσταση δεν λειτουργεί.
- iii. Σύστημα ασύρματης τηλεπικοινωνίας (tetra) για εσωτερική επικοινωνία του προσωπικού καθώς και επικοινωνία με τις δημόσιες αρχές σε περίπτωση ανάγκης.
- iv. Σύστημα ηχητικής προειδοποίησης και επικοινωνίας εντός των χώρων για την πραγματοποίηση ανακοινώσεων και την λήψη οδηγιών σε περίπτωση ανάγκης - μεγάφωνα, σειρήνες -.
- v. Εγκατάσταση φωτισμού ασφάλειας και εφεδρικού συστήματος φωτισμού ασφάλειας και τοποθέτηση ειδικών φωτεινών ενδείξεων στις εξόδους κινδύνου και στις οδούς διαφυγής, με σκοπό την ευκολότερη εκκένωση σε περίπτωση ειδικών συνθηκών - ομίχλη, καπνός, νυκτερινή ώρα, έντονη βροχόπτωση -.
- vi. Εγκατάσταση συστήματος εμπλοκής σήματος κινητής τηλεφωνίας με σκοπό την παρεμπόδιση πυροδότησης εκρηκτικού μηχανισμού μέσω τηλεφώνου.
- vii. Εγκατάσταση ολοκληρωμένου συστήματος κλειστού κυκλώματος τηλεόρασης (CCTV) με δυνατότητα καταγραφής με σκοπό την αποτροπή παράνομων ενεργειών.
- viii. Εγκατάσταση και λειτουργία λογισμικού εντοπισμού εγκαταλελειμμένων και ύποπτων αντικειμένων - όπως σακίδια, τσάντες, κούτες, κουτιά -.
- ix. Προμήθεια κυτίων πρώτων βοηθειών και λειτουργία πλήρως εξοπλισμένων ιατρείων εντός των χώρων της αθλητικής εγκατάστασης.

Επίσης, θα πρέπει να ληφθούν μέτρα για την ασφάλεια του προσωπικού, των θεατών, και των αθλητών και λοιπών παραγόντων. Ενδεικτικά:

- i. Αυστηρός έλεγχος του προσωπικού κατά τη διάρκεια της διαδικασίας πρόσληψης - υποβολή βιογραφικού, διενέργεια προσωπικής συνέντευξης, υποβολή ποινικού μητρώου - ώστε να είναι δυσκολότερο να παραισφρήσουν άτομα με κακές προθέσεις ή άτομα που πιθανόν να έχουν στοχοποιήσει την διοργάνωση για τρομοκρατικό χτύπημα.
- ii. Πλήρης και ολοκληρωμένη εκπαίδευση του προσωπικού όλων των βαθμίδων σε θέματα τρομοκρατίας και ασφάλειας καθώς και στην ορθή χρήση όλου του εξοπλισμού που χορηγείται ή υπάρχει στην εγκατάσταση. Ανατροφοδότηση και επανάληψη της εκπαίδευσης ανά τακτά χρονικά διαστήματα.

- iii. Δημιουργία και εφαρμογή διαδικασιών διαπίστευσης και τήρησης αυτών σε συνδυασμό με εξοπλισμό ελέγχου πρόσβασης - μαγνητικές κάρτες, βιομετρικά στοιχεία -.
- iv. Διενέργεια τακτικών και έκτακτων ασκήσεων ασφάλεια, πυρόσβεσης, και πυρασφάλειας καθώς και ασκήσεων άλλων τύπων που μπορεί να αφορούν την εγκατάσταση με σκοπό την εξοικείωση του προσωπικού αλλά και των αθλητών - παραγόντων με τις διαδικασίες αντιμετώπισης συμβάντος ή τις διαδικασίες εκκένωσης.
- v. Στενή συνεργασία με τις δημόσιες αρχές για την καλύτερη οργάνωση των ανωτέρω και την εφαρμογή ενιαίας αντιτρομοκρατικής πολιτικής ή πρακτικής, και την ανταλλαγή εμπειρίας και τεχνογνωσίας.
- vi. Συλλογή, επεξεργασία και αξιοποίηση πληροφοριών προερχόμενων από τις δημόσιες αρχές ή άλλες σχετικές και αξιόπιστες πηγές με σκοπό την πρόληψη τρομοκρατικών χτυπημάτων ή την αποτροπή τους.

Λαμβάνοντας υπόψη τις παραπάνω επισημάνσεις, αναφέρεται η διαδικασία που αφομοιώνεται από έναν οργανισμό ή εγκατάσταση με σκοπό την μεγιστοποίηση των λειτουργιών ασφάλειας και εφαρμόζεται ως μοντέλο που καθορίζει τμηματικές διαδικασίες στους υπάρχοντες τομείς διοίκησης (Barr, 2011).

Σχήμα τροποποιήθηκε από (Barr, 2011: 3).

Θεματική ανάλυση ποιοτικών δεδομένων και κριτική αξιολόγηση βιβλιογραφίας

Λειτουργία επιχειρησιακού σχεδιασμού Ολυμπιακών Αγώνων Αθήνα 2004

<u>Θεματική ανάλυση:</u> <u>Κωδικοί</u>	<u>Απαντήσεις συμμετεχόντων:</u>
Επιχειρησιακός σχεδιασμός ασφάλειας - Ολυμπιακοί Αγώνες Αθήνα 2004.	<u>Συμμετέχων 6:</u> “Ο επιχειρησιακός σχεδιασμός ήταν φτιαγμένος με μεγάλη λεπτομέρεια. Ακουμπούσε σε όλες τις εγκαταστάσεις και καταλύματα ακόμα και εκτός Ολυμπιακών χώρων”.
<u>Κωδικός 8:</u> ‘Μοντέλο δράσης επιχειρησιακού σχεδιασμού και ανάλυση πληροφοριών’.	<u>Συμμετέχων 10:</u> “Οι πληροφορίες ερχόντουσαν από διάφορες πηγές, κυρίως την από Interpol και από διάφορες υπηρεσίες της Ελλάδας όπως η Ε.Υ.Π. και το Λιμενικό σώμα. Οι πληροφορίες ερχόντουσαν ήδη αξιολογημένες. Εμείς κάναμε την τελική κρίση. Κατά πόσο θα χρειαζότανε να παρθούν ιδιαίτερα μέτρα ασφάλειας για το αντικείμενο που αφορούσε η πληροφορία ή τον άνθρωπο. Ανάλογα το πόσο σημαντική ήταν αυτή η πληροφορία και το πόσο σημαντικός ήταν ο στόχος, δινόντουσαν ανάλογες κατευθύνσεις για μέτρα ασφάλειας και προστασίας”.
	<u>Συμμετέχων 7:</u> “Η διαχείριση πληροφοριών έχει χώρο

<p><u>Κωδικός 9</u>: ‘Καθολική λειτουργία σχεδιασμού σύμφωνα με το δόγμα της ολικής ασφάλειας’.</p>	<p>στάδια αλλά και χρόνο στάδια. Οι πληροφορίες που πρέπει να λάβεις πολύ προγενέστερα του μεγάλου αθλητικού γεγονότος. Άρα έχει γίνει ο επιχειρησιακός σχεδιασμός αναζήτησης, συλλογής, επεξεργασίας και εκμετάλλευσης πληροφοριών για αυτό το γεγονός. Παράλληλα, έχει και τόπο στάδια, με την έννοια ότι, πέραν από το χρόνο που εγώ διανύω, μπορεί η πληροφορία μου να έχει να κάνει με ένα συγκεκριμένο τόπο - συγκεκριμένο περιβάλλον -. Η πληροφορία είναι το πλέον σημαντικό στοιχείο στο ‘πακέτο’ ασφάλεια...’.</p> <p><u>Συμμετέχων 1</u>: “...τα σχέδια που αναπτύχθηκαν για την διαχείριση των τρομοκρατικών απειλών σε εγχώριο και διεθνές επίπεδο, αναπτύχθηκαν με τη συνεργασία χωρών του Olympic Advisory Group (OAG). Η ακεραιότητα των αγώνων στηρίχθηκε κατά κύριο λόγο στο κομμάτι των πληροφοριών και των πληροφοριακών δικτύων. Δηλαδή, στην εκμετάλλευση κάθε επεξεργασμένης και ακατέργαστης πληροφορίας, που εισέρχονταν εις γνώση των υπηρεσιών ασφάλειας’”.</p>
---	---

	<p><u>Συμμετέχων 3:</u></p> <p>“Η τρομοκρατία σαν απειλή δεν αντιμετωπίστηκε μεμονωμένα, αντιμετωπίστηκε με το δόγμα της ολικής ασφάλειας. Ήταν η βασική αρχή του στρατηγικού σχεδιασμού”.</p> <p><u>Συμμετέχων 9:</u></p> <p>“Υπήρχε ένα καθολικό πλάνο ασφάλειας στον επιχειρησιακό σχεδιασμό, υπήρχαν συγκεκριμένες κατευθύνσεις πάνω στις οποίες στηριζόταν ο σχεδιασμός...”.</p>
--	---

Οι συμμετέχοντες αποτύπωσαν τη σημασία του δόγματος ολικής ασφάλειας στον επιχειρησιακό και στρατηγικό σχεδιασμό των Ολυμπιακών Αγώνων Αθήνα 2004. Τα κομβικά σημεία στην εφαρμογή αυτού του σχεδιασμού σύμφωνα με τα δεδομένα που αναφέρθηκαν, είναι η σύσταση ειδικής συμβουλευτικής επιτροπής (OAG) με σκοπό την συνεχή ροή και αξιολόγηση πληροφοριών, καθώς και αναθεώρηση τακτικών σχεδίων (Floridis, 2004). Ενώ, αναφέρεται η σημασία οργανικών δομών διαχείρισης πληροφοριών κρίσιμων υποδομών και εκπόνησης σχεδίων ανταπόκρισης και άμεσων ενεργειών σε περίπτωση εκδήλωσης κινδύνου (Rubens, 2012).

Σε διεθνές και ευρύτερο γεω - στρατηγικό πλαίσιο, η δημιουργία του - OAG - καθοδηγήθηκε εν πολλοίς και από τις ανησυχίες των συμμαχικών δυνάμεων (NATO), αλλά και των Η.Π.Α., ως συνέχεια των ασφυκτικών πιέσεων που ασκούσε διεθνώς η απειλή της τρομοκρατίας και οι επιθέσεις που είχαν εκδηλωθεί (Tsoukala, 2006). Εκτός όμως από την στρατηγική και διεθνώς επιβεβλημένη πολιτική σκοπιμότητα της ενέργειας σχηματισμού συμβουλευτικής ομάδας, η διεθνής αυτή συνεργασία λειτούργησε ως ενισχυτικός παράγοντας στην θωράκιση του αμυντικού σχεδιασμού των Ολυμπιακών Αγώνων Αθήνα, 2004. Οι διεθνείς αυτές συνεργασίες υπαγόρευαν επίσης το πλαίσιο λειτουργίας του μηχανισμού επιχειρησιακού σχεδιασμού, επιβάλλοντας σχέδια δράσης για ασύμμετρες απειλές - όπως η επίθεση με PBXΠ παράγοντες - και σαφέστατα η μετά την 11 η Σεπτεμβρίου εποχή έπαιξε κυρίαρχο ρόλο

στην εισροή πληροφοριών από διεθνείς υπηρεσίες και στο στήσιμο διεθνών δικτύων επεξεργασίας πληροφοριών (GAO, 2005; Voulgarakis, 2005).

Η διαχείριση των πληροφοριών, σε συνδυασμό με την ανάπτυξη διεθνών συνεργασιών, βοήθησε καταλυτικά στο να ενισχυθεί ο επιχειρησιακός σχεδιασμός ενώ η διαρκής ανατροφοδότηση με τακτικά σχέδια που είχαν ήδη εφαρμοστεί από διεθνείς μηχανισμούς ισχυροποίησε την αποτελεσματικότητα των σχεδίων και πλάνων ασφάλειας (Hinds & Vlachou, 2007).

Διαδικασία διαχείρισης κινδύνου των Ολυμπιακών Αγώνων Αθήνα 2004

<p><u>Θεματική ανάλυση:</u> <u>Κωδικοί</u></p>	<p><u>Απαντήσεις συμμετεχόντων:</u></p>
<p>Στρατηγικός σχεδιασμός και διαμόρφωση επιχειρησιακού σχεδιασμού - μηχανισμός αναγνώρισης απειλών και διαδικασίες διαχείρισης κινδύνου.</p> <p>Σημασία της διαχείρισης πληροφοριών.</p>	<p><u>Συμμετέχων 4:</u> “Το Ο.ΚΕ.Π. σε συνεργασία με άλλους φορείς ανέλυε τις απειλές. Το Ο.ΚΕ.Π. έφτιαξε ένα δελτίο στο οποίο ανέφεραν τί μπορεί να προκύψει. Θα έπρεπε λοιπόν ο σχεδιαστής επιχειρησιακού πλάνου να γνωρίζει ποιοι είναι οι τρόποι με τους οποίους μπορούν να εκδηλωθούν αυτές οι απειλές. Βάλαμε σε μία σειρά τις απειλές και τις πιθανές μορφές εκδήλωσης τρομοκρατικών επιθέσεων”.</p> <p><u>Συμμετέχων 1:</u> “Η ακεραιότητα των αγώνων, στηρίχθηκε κατά κύριο λόγο στο κομμάτι των πληροφοριών και των πληροφοριακών δικτύων. Εκμετάλλευση κάθε επεξεργασμένης αλλά και ακατέργαστης πληροφορίας που εισέρχονταν εις γνώση των υπηρεσιών ασφάλειας. Το</p>

<p>Στρατηγικός σχεδιασμός και διαδικασίες ελέγχου – πληροφοριακού δικτύου.</p>	<p>επιχειρησιακό πλάνο ασφάλειας των ολυμπιακών αγώνων Αθήνα 2004, είχε μία δυναμική. Είχε εξέλιξη και παρακολουθούσε τα δεδομένα του χωροχρόνου σε τοπικό και διεθνές επίπεδο. Διαφοροποιούσε δράσεις, διαδικασίες και εξοπλισμούς. Με αυτό τον τρόπο έφερνε την διαχείριση των κινδύνων σε πολύ υψηλότερο επίπεδο, σε αυτό της καταστολής’.</p> <p><u>Συμμετέχων 3:</u></p> <p>“Το στρατηγικό σχέδιο ήταν αυτό που κατηύθυνε το επιχειρησιακό σε τακτικό επίπεδο και έφτανε σε λεπτομέρειες μέσα στην εγκατάσταση -standard operating procedures- (SOP’s)...”</p> <p>“...Αυτό που μας ενδιαφέρει στον επιχειρησιακό σχεδιασμό, είναι να δούμε το capability (ικανότητα), τι δυνατότητες έχει μία τρομοκρατική ομάδα. Έρχεται κάποιος και υποστηρίζει ότι αυτή η ομάδα έχει το κίνητρο να ρίξει ένα αεροπλάνο. Ψάχνοντας όμως παγκοσμίως τις πληροφορίες βλέπουμε ότι δεν έχει αυτή την δυνατότητα. Άρα η εκτίμηση κινδύνου πάει χαμηλά. Αν όμως, υπάρχει η ικανότητα αυτής της ομάδας, τότε στο σχεδιασμό βάζουμε αυτά τα δεδομένα, την αεροπειρατεία και την κατάρριψη. Ακολουθώς, σχεδιάζουμε αεροδρόμια, εναέριου χώρου αντίμετρα και διαχείριση συνεπειών - αν συμβεί η επίθεση -.</p>
--	--

<p>Διεθνείς συνεργασίες.</p>	<p>στον δυναμικό πυρήνα του Ολυμπιακού κέντρου πληροφοριών (Ο.ΚΕ.Π). Η εκτίμηση και ανάλυση γινόταν από έλληνες εκτιμητές. Σε στρατηγικό και πολιτικό επίπεδο οριοθετήθηκε η συνεργασία με τις συμμαχικές υπηρεσίες. Δεν αντιγράφηκε το μοντέλο, τροποποιήθηκε. Είναι πολύ βασικό για την ασφάλεια”.</p> <p><u>Συμμετέχων 2:</u> “Υπήρχε αγαστή συνεργασία με χώρες της Ε.Ε., της Αμερικής και του Ισραήλ. Ερεθίσματα από ξένες χώρες προσαρμόστηκαν στην ελληνική πραγματικότητα.”</p>
------------------------------	--

Στη διαδικασία διαχείρισης κινδύνου (risk management), περιγράφεται ο μηχανισμός που έπαιξε κυρίαρχο ρόλο στην ασφαλή διοργάνωση των αγώνων και ποια ήταν τα καίρια στοιχεία του σχεδιασμού για την αντιμετώπιση απειλών και εκδηλωμένων κινδύνων. Η ροή των πληροφοριών διαδραμάτισε και εδώ καθοριστικό ρόλο, σε συνδυασμό με τις διεθνείς συνεργασίες του Ο.ΚΕ.Π. και τις συμμαχικές δυνάμεις.

<p><u>Θεματική ανάλυση:</u> <u>Κωδικοί</u></p>	<p><u>Απαντήσεις συμμετεχόντων</u></p>
<p>1. ‘Πολιτικά και θρησκευτικά κίνητρα τρομοκρατών’</p>	<p>Συμμετέχων 1: “Ανθρωπογενή απειλή με πολιτικά και θρησκευτικά κίνητρα”.</p> <p>Συμμετέχων 9: “Η τρομοκρατία στοχεύει κυρίως να πλήξει αποτελεσματικά τη μάζα, συμβολικούς στόχους ή εμβλήματα. Ενώ δεν πρέπει να παραβλέπουμε τα πολιτικά κριτήρια που μπορεί να έχει μία ενδεχόμενη τρομοκρατική επίθεση δηλαδή πολιτικούς στόχους”.</p>

<p>2. 'Παράνομη χρήση βίας'</p>	<p>Συμμετέχων 7: "...η τρομοκρατία είναι ένα έγκλημα, μία οργανωμένη εγκληματική δραστηριότητα, που σε κάθε χώρα ή κάθε ήπειρο έχει το δικό της κίνητρο, όπως για παράδειγμα πολιτικά υποκινούμενη βία με αποσχιστικό και αυτονομιστικό χαρακτήρα".</p> <p>Συμμετέχων 5: "...προμελετημένη βία με πολιτικά κίνητρα που ασκείται κατά αμάχων από αντεθνικές ομάδες ή πράκτορες που σκοπεύουν συνήθως να επηρεάσουν την κοινή γνώμη".</p>
<p>3. 'Ρεαλιστική αξιολόγηση της τρομοκρατικής απειλής'</p>	<p>Συμμετέχων 6: "Η 11^η Σεπτεμβρίου έπαιξε καθοριστικό ρόλο για την ένταση των μέτρων. Ήταν ένας βασικός άξονας, είχε βάλει τον πήχη ψηλά για τα μέτρα ασφάλειας. Ήταν δύσκολο να εκδηλωθεί η Ισλαμική απειλή στην Ελλάδα, όμως δεν το είχαμε αποκλείσει".</p> <p>Συμμετέχων 3: "Η Ελλάδα είχε αναγνωρίσει την απειλή της τρομοκρατίας ως διεθνή και εσωτερική τρομοκρατία. Με πολύ μεθοδική συλλογή πληροφοριών σε ότι αφορούσε τη διεθνή τρομοκρατία ήταν να εκτιμήσουμε το επίπεδο της απειλής. Για τη δράση της διεθνούς τρομοκρατίας ο κίνδυνος ήταν πολύ χαμηλός για να χτυπήσουν στους Ολυμπιακούς αγώνες της Αθήνας. Σε ότι αφορά την εσωτερική τρομοκρατίας ο κίνδυνος ήταν μέτριος, διότι υπάρχει πάντα το ενδεχόμενο να δράσουν παρακλάδια - μικρότερες οργανώσεις - της 17 Νοέμβρη, ενώ ως αφετηρία χρησιμοποιείται η μετά την 11^η Σεπτεμβρίου εποχή".</p>

VI. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Η ποιοτική ανάλυση προσδίδει το απαιτούμενο βάθος στα πρότυπα συμπεριφοράς και το τεχνοκρατικό υπόβαθρο που υπέδειξαν οι συμμετέχοντες. Αναμφίβολα όμως η “μέτρηση του κινδύνου και η ποσόστωση μίας απειλής (probability) μπορεί να προκύψει μετά από ποσοτική ανάλυση των δεδομένων. Έτσι ο συνδυασμός ποσοτικής και ποιοτικής ανάλυσης της απειλής της τρομοκρατίας θα ήταν δυνατό να παρουσιάσει το φαινόμενο αυτό σε μία κλίμακα με πιθανότητες πραγματοποίησης ή όχι τρομοκρατικών επιθέσεων.

Θα μπορούσε λοιπόν, να προβλεφθεί με αναλογίες πιθανότητας κινδύνου (probabilistic risk analysis) η δυνατότητα ενός τρομοκρατικού χτυπήματος.

VII. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Barr, J. (2011). *The Standard of Good Practice for Information Security*. Information Security Forum, Faulkner Information services. <http://dorkatron.com>

Beck, U. (1992). *Towards a New Modernity*. University of Munich, Germany: Sage publications.

Bliss, S. (2011). Sport Terrorism: A Deadly Game. *Geodate*, 24(1), 9-16.

Bojanc, R., & Blazic, J. (2013). A Quantitative Model for Information Security Risk Management. *Enginnering Risk Management Journal*, 25(2), 25-38.

Borodzicz, E. (2005). *Risk, Crisis, and Security Management*. Chichester, United Kingdom: Wiley publications.

Boyle, P., & Haggerty, K., D. (2009). Spectacular Security: Mega - Events and the Security Complex. *International Political Sociology*, 3(3), 257-274.

Carrieri, A. (2013). What is the Use of a Single Case Study in Management Research? *Revista de Administrao de Empresas*, 54(4), 358-369.

Comfort, L., K. (2005). Risk, Security, and Disaster Management, *Annual Review of Political Science*, 8(1), 335-356.

Cooper, H. (2001). Terrorism: The Problem of Definition Revisited. *American Behavioral Scientist*, 44(6), 881-893.

Department of Criminology (2013). *Managing Risk and Security Module*, Leicester: Department of Criminology, University of Leicester.

Department of Homeland Security (n/a). Ied Attack, Improvised explosive devices: report from News & Terrorism communicating in a crisis. Retrieved from https://www.dhs.gov/xlibrary/assets/prep_ied_fact_sheet.pdf

Eisenhardt, K., M. (1989). Building Theories from Case Study Research. *The Academy of Management Review*, 14(4), 532-550.

Floridis, G. (2004). Security for the 2004 Athens Olympic Games. *Mediterranean Quarterly*, 15(2), 1-5.

Fussey, P., & Coaffee, J. (2012). Balancing local and global security leitmotifs: Counter terrorism and the spectacle of sporting mega events. *International Review for the Sociology of Sport*, 47(3), 268-85.

Hoffman, B. & Jennifer Morrison-Taw (2002). A Strategic Framework for Countering Terrorism in Fernando Reinares (ed.) *European Democracies Against Terrorism. Governmental Policies and Intergovernmental Cooperation*. Aldershot: Ashgate Dartmouth.

Hiller, H. (2000). Mega-Events, Urban Boosterism and Growth Strategies: An Analysis of the Objectives and Legitimations of the Cape Town 2004 Olympic Bid. *International Journal of Urban and Regional Research*, 24 (2), 439-458.

Franklin, J. (1997). IMF Conditionality, Threat Perception, and Political Repression A Cross-National Analysis. *Comparative Political Studies*, 30(5), 576-606.

Ganor, B. (2010). Defining Terrorism: Is One man's Terrorist another Man's Freedom Fighter. *Police Practice and Research: An International Journal*, 3(4), 287-304.

Gerring, J. (2004). What is a Case Study and What is it Good For? *American Political Science Review*, 1(2), 341-354.

Gibb, F., & Buchanan, S. (2006). A framework for Business continuity management. *International Journal of Information Management*, 26(2), 128-141.

Giddens, A. (1994). *Beyond Left and Right: The Future of Radical politics*. Cambridge: Polity press.

Gilbert, N. (2008). *Researching Social Life*. London: Sage Publications.

Giulianotti, R., & Klauser, F. (2012). Sport mega - events and 'terrorism': A critical analysis. *International Review for the Sociology of Sport*, 47(3), 307-323.

Gugiu, C., & Campos, L. (2007). Semi – Structured interview protocol for constructing logic models. *Evaluation and Program Planning*, 30(1), 339-350.

Gunaratna, R. (2011). Terrorist rehabilitation: a global imperative. *Journal of policing, Intelligence, and Counter Terrorism*, 6(1), 65-82.

Haberfeld, M. R. (2009). *A new understanding of terrorism: case studies, trajectories and lessons learned*. New York: Springer.

Hagemann, A. (2008). From stadium to “Fanzone”: The architecture of control. Paper presented at the conference Security and Surveillance at Mega Sport Events. Durham University, Durham, UK.

Hinds, A., & Vlachou, E. (2007). Fortress Olympics: Counting the cost of major event security. *Jane's Intelligence Review*, 19(5), 20-26

Hoffman, B. (1998). *Inside Terrorism*. New York: Columbia University Press.

Hopkin, P. (2010). *Fundamentals of Risk Management*. The Institute of Risk Management, United Kingdom: Koganpage.

Hessami, A.,G. (1999). Risk Management: A system's paradigm, *Systems Engineering*, 2(3), 156-167.

Johnson, C. (2006). A Brief overview of Technical and Organizational Security at Olympic Events. Unpublished document. Retrieved from www.dcs.gla.ac.uk/~johnson/papers/CW_Johnson_Olympics.pdf+olympic+terror+plan

Kunreuther, H., Michel - Kerjan, E., & Porter, B. (2003). Assessing, Managing, and Financing extreme events: Dealing with terrorism (Working Paper No. 10179). Retrieved from National Bureau of Economic Research website: <http://www.nber.org/papers/w10179.pdf>

Laquer, W. (1999). *The New Terrorism*. New York: Oxford University Press.

Malfas, M., Theodoraki, E., & Houlihan, B. (2004) Impacts of the Olympic Games as Mega - Events. *Municipal Engineer*, 157(3), 209-220.

Meisels, T. (2009). Defining terrorism - a typology. *Critical Review of International Social and Political Philosophy*, 12(3), 331-351.

Naftali, T. (2005) *Blind Spot: The Secret History of American Counterterrorism*. New York: Basic Books.

Norrman, A., & Jansson, U. (2004). Ericsson's proactive supply chain risk management approach after a serious sub-supplier accident. *International Journal of Physical Distribution & Logistics Management*, 34 (5), 434-456.

Payne, G., & Williams, M. (2005). Generalization in Qualitative Research. *Sociology*, 39(2), 295-314.

Reese, S. D. (2008). Media production and content. In W. Donsbach (Ed.), *International Encyclopedia of Communication* (pp. 2982-2994). Malden, MA: Blackwell.

Ruby, C., L. (2002). The Definition of Terrorism. *Analyses of Social Issues and Public Policy*, 2(1), 9-14.

- Samatas, M. (2007). Security and Surveillance in the Athens 2004 Olympics: Some Lessons From a Troubled Story. *International Criminal Justice Review*, 17(3), 220-238.
- Sandler, T. (2005). Collective versus unilateral responses to terrorism. *Policy Challenges and Political Responses*, 49(2), 75-93.
- Selliaas, A. (2012). From Olympic massacre to the Olympic Stress Syndrome. *International Review for the Sociology of Sport*, 47(379), 379-396.
- Sloan, S. (2006). *Terrorism: The Present Threat in Context*. New York: Berg.
- Stake, R. E. (1994). Case studies. In N. K. Denzin, & Y.S Lincoln (Eds.), *Handbook of qualitative research* (pp. 236-247). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Symeonidou – Kastanidou, E. (2004). Defining Terrorism. *European Journal of Crime, Criminal Law, and Criminal Justice*, 12(1), 14-35.
- Shughart II, W. F. (2006). An analytical history of terrorism, 1945-2000. *Public Choice*, 128(1-2), 7-39.
- Sugden, J. (2012). Watched by The Games: Security and Surveillance at the Olympics. *International Review for the Sociology of Sport*, 47(3), 414-429.
- Taylor, T., & Toohey, K. (2007). Perceptions of Terrorism Threats at the 2004 Olympic Games: Implications for Sport Events. *Journal of Sport and Tourism*, 12(2), 99-114.
- Toohey, K., & Taylor, T. (2008). Mega Events, Fear, and Risk: Terrorism at the Olympic Games. *Journal of Sport Management*, 22(1), 451-469.
- Tsoukala, A. (2006). Democracy in the Light of Security: British and French Political Discourses on Domestic Counter – Terrorism Policies. *Political Studies*, 54(3).

United States – Government Accountability Office, (2005). *US Support to Athens Games Provides Lessons for Future Events*. Olympic Security reports. US Government Accountability Office, Washington D. C.

Vanaik, A. (2002). Terrorism: Definition and Ethics. *Economic and Political Weekly*, 37(40), 4164-4168.

Veronneau, S., Cimon, Y., & Roy, J. (2013). A model for improving organizational continuity, *Journal of Transportation Security*, 6(3), 209-220.

Vidalis, E. (2009). Extinguishing The Torch of Terror: The Threat of Terrorism and the 2010 Olympics. *Journal of Strategic Security*, 2(4), 53-60.

Voulgarakis, G., V. (2005). Securing the Olympic Games: A model of International cooperation to confront new threats. *Mediterranean Quarterly*, 16(4), 1-7

Whittemore, R., Chase, S., K., & Mandle, C., L. (2001). Validity in Qualitative Research. *Qualitative Health Research*, 11(4), 522-537.

Διεύθυνση Ασφάλειας Ολυμπιακών Αγώνων (2003). Ολυμπιακή Ασφάλεια, γενική εκπαίδευση προσωπικού αρχών ασφάλειας, Β' έκδοση.

Καμίτσης, (2004). Η Έρευνα στις Αθλητικές Επιστήμες, Στατιστική Ανάλυση Αξιολόγηση. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Τσιαρτσάνης.

Κωνσταντινίδης, Β. (2003). *Παρουσίαση Σχεδιασμού Ολυμπιακής ασφάλειας*. Παρουσίαση σε Ξενοδοχείο Μεγάλη Βρετανία, 16 Οκτωβρίου 2003.

Μάρα, Ε., Ε. (2009). Οι νέες τάσεις της διεθνούς τρομοκρατίας: *Η εξέλιξη της νέας τρομοκρατίας και ποιες οι επιπτώσεις στη διεθνή Πολιτική σκηνή: νέο φαινόμενο ή όχι*. Διπλωματική διατριβή.

VIII. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Ερωτήσεις ποιοτικής ανάλυσης

1. Αποδώστε έναν συνοπτικό ορισμό για την τρομοκρατία, λαμβάνοντας υπόψη τα χαρακτηριστικά μίας μεγάλης αθλητικής διοργάνωσης όπως οι Ολυμπιακοί Αγώνες Αθήνα 2004 που μπορεί να αποτελέσει στόχο για συγκεκριμένες μορφές τρομοκρατικών οργανώσεων (για παράδειγμα εξτρεμιστικές οργανώσεις με ισλαμικό θρησκευτικό υπόβαθρο).
2. Ποιες οι αναγνωρισμένες απειλές και φορείς κινδύνου τρομοκρατικών επιθέσεων που είχαν επισημανθεί από τον επιχειρησιακό σχεδιασμό ασφάλειας (από την έναρξη του επιχειρησιακού σχεδιασμού, από το 2001 και μετά); Η ύπαρξη συγκεκριμένης Τρομοκρατικής απειλής και άλλων κινδύνων που είχαν ήδη αναγνωριστεί από τον επιχειρησιακό σχεδιασμό ασφάλειας.
3. Οι ιδιαιτερότητες της τρομοκρατίας και αν διαφοροποιείται ή ταυτίζεται με το κοινό/οργανωμένο έγκλημα.
4. Πώς υλοποιείται και εφαρμόζεται ο επιχειρησιακός σχεδιασμός ασφάλειας ώστε να αφομοιωθεί στις ανάγκες των ολυμπιακών αγώνων Αθήνα 2004;
5. Πώς διαμορφώνεται το τακτικό και στρατηγικό πλάνο των Ολυμπιακών αγώνων Αθήνα 2004, ώστε να προσφέρει αποτελεσματικά αντίμετρα σε μία ενδεχόμενη τρομοκρατική απειλή;